

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Lea Medvešek

**Reševanje transnacionalnih problemov globalnega športa: primer Svetovne
protidopinške agencije**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Lea Medvešek

Mentor: prof. dr. Zlatko Šabič

**Reševanje transnacionalnih problemov globalnega športa: primer Svetovne
protidopinške agencije**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

ZAHVALA

*Obstaja nekaj ljudi, ki ti podarijo šopek, tudi kadar ne zmagaš in si drugi,
ki neopazno zgladijo tvoje najhujše polomije,
ki ti pomagajo, ko niti ne pričakuješ, niti ne zaslužiš njihove naklonjenosti.*

Hvala vam.

(Helen Thomson)

Reševanje transnacionalnih problemov globalnega športa: primer Svetovne protidopinške agencije

S pojavom globalizacije je začel šport pridobivati povsem nove transnacionalne razsežnosti in se kot večina raziskovalnih področij v mednarodnih odnosih ni izognil njenim vplivom, izvoru novih transnacionalnih akterjev in vprašanju, kdo sploh upravlja globalni šport. Magistrsko delo obravnava pomanjkljivosti vladovanja globalnega športa pri reševanju aktualnih problemov. Na podlagi koncepta trikotnika vladovanja analizira, zakaj problematika dopinga ostaja nerešljiva uganka v svetu športa. S pomočjo razumevanja uporabe ustreznih kompetenc glavnih akterjev globalnega športa znotraj regulativnega procesa določanja regulativnih standardov v transnacionalnem prostoru, natančneje znotraj Svetovne protidopinške agencije (*World Anti-Doping Agency – WADA*), je cilj magistrskega dela odgovoriti na temeljno vprašanje, tj. na kakšen način bi implementacija trikotnika vladovanja znotraj WADA pripomogla k reševanju dopinga kot enega izmed transnacionalnih problemov globalnega športa. Končna aplikacija koncepta trikotnika vladovanja na primeru WADA nazorno predstavi vzpostavljen način sodelovanja med glavnimi akterji vladovanja globalnega športa in ponudi možnost za izboljšanje njihovega nadaljnjega vključevanja v transnacionalno regulacijo protidopinških politik.

Ključne besede: vladovanje globalnega športa, transnacionalni problemi, doping, trikotnik vladovanja, Svetovna protidopinška agencija.

Transnational problem solving of global sport governance: The Case of the World Anti-Doping Agency

The emergence of globalisation has provided the world of sport with completely new transnational dimensions. As most of other research topics in the discipline of International Relations, sport is yet another one that has not been able to avoid its impact, the appearance of new transnational actors and the emerging question as to who governs global sport. This master thesis addresses the shortcomings of the global sport governance in countering current transnational challenges. Using the concept of the governance triangle it analyses why the problem of doping remains an unsolved enigma in the world of global sport. By focusing on the regulatory process of transnational standard setting, specifically by the World Anti-Doping Agency (WADA), the aim of the thesis is to answer the following question: in what way can the implementation of the governance triangle in the case of the WADA help alleviate doping as one of the transnational issues of global sport? Application of the governance triangle on the case of the WADA unveils the established relations among the main actors of global sport governance with respect to the problem of doping and highlights the areas of the regulatory process that leave considerable room for improvement.

Key words: global sport governance, transnational problems, doping, governance triangle, WADA.

KAZALO

1	UVOD	8
1.1	Raziskovalno vprašanje	10
1.2	Metodologija in struktura magistrskega dela	12
2	GLOBALIZACIJA ŠPORTA	13
2.1	Zgodovinski razvoj	14
2.2	Vladovanje globalnega športa	18
2.2.1	Definiranje vladovanja globalnega športa	18
2.2.2	Struktura vladovanja globalnega športa	21
2.3	Aktualna problematika vladovanja globalnega športa	25
2.3.1	Mednarodni pretok profesionalnih športnikov	26
2.3.2	Športne stave	28
2.3.3	Doping	30
3	TRIKOTNIK VLADOVANJA	33
3.1	Razumevanje trikotnika vladovanja	34
3.2	Glavni akterji trikotnika vladovanja globalnega športa	40
3.2.1	Nevladne organizacije	40
3.2.2	Države	42
3.2.3	Podjetja	45
4	APLIKACIJA TRIKOTNIKA VLADOVANJA NA PRIMERU SVETOVNE PROTIDOPINŠKE AGENCIJE	49
4.1	Nastanek in razvoj Svetovne protidopinške agencije	49
4.2	Regulativni okvir	53
4.2.1	Regulativni proces	55
4.2.2	Uporaba kompetenc akterjev znotraj regulativnega procesa	59
4.3	Umestitev Svetovne protidopinške agencije v trikotnik vladovanja	63
5	SKLEP	68
6	LITERATURA	71
	Priloga	84
	Priloga: Intervju z Jankom Dvoršakom	84

KAZALO TABEL IN SLIK

Slika 2.1: Organiziranost olimpijskega sistema.....	22
Slika 3.1: Trikotnik vladovanja.....	37
Slika 3.2: Regulativni proces.....	38
Tabela 3.1: Kompetence, potrebne za učinkovito določanje regulativnih standardov znotraj posamezne stopnje regulativnega procesa.....	40
Slika 3.3: 'Klasični' olimpijski sistem	42
Tabela 3.2: Prikaz razvoja vključenosti podjetij t. i. olimpijskih partnerjev v financiranje olimpijskega gibanja	47
Slika 4.1: Organizacijska shema akterjev, vključenih v globalni boj proti dopingu.....	59
Tabela 4.1: Uporaba kompetenc akterjev v posameznih stopnjah regulativnega procesa.....	62
Tabela 4.2: Relativna pomembnost akterjev znotraj posamezne stopnje znotraj transnacionalnega določanja regulativnih standardov.....	63
Slika 4.2: Umestitev Svetovne protidopinške agencije v trikotnik vladovanja.....	66

SEZNAM KRATIC

AI	<i>Amnesty International</i>
ANIME	<i>agenda setting, negotiation of standards, implementation, monitoring and enforcement</i> (določanje agende, pogajanje o standardih, implementacija, nadzor in izvrševanje)
ASDA	<i>Australian Sports Drug Agency</i> (Avstralska agencija za droge v športu)
CAS	<i>Court of Arbitration for Sport</i> (Mednarodno arbitražno sodišče za šport)
EU	Evropska unija
FIFA	<i>Fédération Internationale de Football Association</i> (Mednarodna nogometna zveza)
IAAF	<i>International Association of Athletics Federations</i> (Mednarodna atletska zveza)
IADA	<i>International Anti-Doping Arrangement</i> (Mednarodni protidopinški dogovor)
IBIS	<i>Integrity Betting Intelligence System</i>
ICAS	<i>International Council of Arbitration for Sport</i> (Mednarodni svet za športno arbitražo)

IFPMA	<i>International Federation of Pharmaceutical Manufacturers and Associations</i> (Mednarodna federacija združenj farmacevtskih proizvajalcev)
IHF	<i>International Handball Federation</i> (Mednarodna rokometna zveza)
Interpol	<i>International Criminal Police Organization</i> (Mednarodna organizacija kriminalistične policije)
ILAC	<i>International Laboratory Accreditation Cooperation</i> (Mednarodno združenje za akreditacijo laboratorijev)
ILO	<i>International Labour Organization</i> (Mednarodna organizacija dela)
MOK	Mednarodni olimpijski komite
MNŠO	Mednarodna nevladna športna organizacija
MPK	Mednarodni paraolimpijski komite
MŠZ	Mednarodna športna zveza
MVO	mednarodna vladna organizacija
NADO	<i>National Anti-Doping Organizations</i> (Nacionalne protidopinške organizacije)
NŠZ	Nacionalna športna zveza
NVO	nevladna organizacija
OCOG	<i>Organising Committee for the Olympic Games</i> (Organizacijski komite odbor olimpijskih iger)
OI	olimpijske igre
RADO	<i>Regional Anti-Doping Organizations</i> (Regionalne protidopinške organizacije)
RUSADA	<i>Russian Anti-Doping Agency</i> (Ruska protidopinška agencija)
TOP	<i>The Olympic Partner</i> (olimpijski partnerji)
TIU	<i>Tennis Integrity Unit</i> (Enota za teniško integriteto)
UNESCO	<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation</i> (Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo)
UNGC	<i>United Nations Global Compact</i>
WADA	<i>World Anti-Doping Agency</i> (Svetovna protidopinška agencija)
WHO	<i>World Health Organization</i> (Svetovna zdravstvena organizacija)

1 UVOD

Ko omenimo šport, najprej pomislimo na vrhunska tekmovanja, kot so olimpijske igre (OI), znane športnike, navijaštvo, sprostitev in igro, ki je zaradi potrebe po zagotavljanju poštenosti omejena z določenimi pravili. Vendar pa se znotraj te dejavnosti skriva še veliko več. Šport lahko na žalost precej pogosto povežemo tudi z uporabo dopinga, s korupcijo in z zlorabami v politične namene. S pojavom globalizacije je začel šport dobivati povsem nove transnacionalne razsežnosti in se kot večina raziskovalnih področij v mednarodnih odnosih ni izognil njenim vplivom, izvoru novih akterjev in vprašanju, kdo sploh upravlja globalni šport (Avant in drugi 2010, 4–6). S pomočjo številčnosti privržencev in močne medijske podpore je šport uspešno prebrodil družbene in finančne krize ter se razvil v globalni fenomen, ki deluje kot opiat in močno vpliva na družbo (Møller 2004, 201).

A kljub njegovi pomembni vlogi v globalni skupnosti, gospodarskim priložnostim, ki jih ponuja, in nerešenim transnacionalnim problemom,¹ ki jih prinaša na površje, ostajajo načini vladovanja globalnega športa in odnosi med glavnimi akterji redko raziskovano področje. Vladovanje globalnega športa² zadeva precej različnih ravni, ki delujejo predvsem po avtonomnih pravilih športnih organizacij (Ilešič 2008, 41). Glavno vlogo na področju vladovanja globalnega športa ima nevladna organizacija (NVO) Mednarodni olimpijski komite (MOK), ki predstavlja najvišji organ olimpijskega gibanja. Zaradi posebnosti narave športa, ki je privedla do ustvarjanja pravil, ki veljajo zgolj v športu, ter posledične avtonomije in samoregulacije športa se je vloga države na področju športa znašla v njihovi senci (Rosenau 2003; Ilešič 2008).

S pojavom globalizacije se je vladovanje globalnega športa še bolj preusmerilo k mednarodnim nevladnim športnim organizacijam (MNŠO), ki na podlagi *lex sportiva*³ delujejo neodvisno od nacionalnih pravnih sistemov (Jarvie 2006, 96). Medtem ko lahko MOK označimo za nosilca vrednot globalnega športa, pa njegov monopol in avtoriteta v globalnem športu postavljata

¹ V magistrskem delu je uporabljen izraz transnacionalni zato, ker omenjeni problemi presegajo meje nacionalnih držav, obenem pa izraz transnacionalni pripoznava razlike med posameznimi državami, ki so še zlasti značilne na področju harmonizacije in implementacije protidopinških pravil. V tej luči je primernejša uporaba izraza transnacionalni kot globalni.

² Prevod besedne zveze *global sport governance*. Poglobljena razlaga besedne zveze sledi v poglavju 2.2.1.

³ *Lex sportiva* je skupek pravil transnacionalnega zasebnega značaja, katerega legitimnost temelji na avtonomiji volje tistih, ki so se združili v športne zveze pod okriljem MOK in v praksi postavlja šport nad zakonom in ima zagotovljene ločene mehanizme za reševanje sporov v športu (Foster 2006, 2).

čedalje bolj pod drobnogled in vprašaj njegovo hierarhijo avtonomnih pravnih aktov,⁴ ki si jo je zagotovil kot NVO s posebnim statusom⁵ znotraj švicarskega prava (Jarvie 2006, 163–164).

Zaradi navedenih vzrokov se je začela v zadnjih desetletjih medsebojna soodvisnost med drugimi akterji vladovanja globalnega športa, tj. med državami in podjetji, močneje prepletati (Hums in Maclean 2008, 24). Ta prepletenost in vmešavanje vlad v avtonomijo športa sta se po navadi enačila s političnim vmešavanjem v času hladne vojne (Houlihan 2002, 15). Vendar pa po številnih primerih dopińških škandalov, ki so vrgli temno senco na etiko športa in so v protislovju z načeli poštenosti in sodelovanja, vodilni akterji globalnega športa začenjajo razumeti, da bodo za ohranjanje in zagotavljanje etičnosti športa potrebovali medsebojno sodelovanje. Reševanje transnacionalnih problemov globalnega športa ni možno brez sodelovanja vseh glavnih akterjev (Abbott in Snidal 2008, 4), pa vendar le-ti do sedaj še vedno niso zagotovili globalnega regulativnega okvira za skupno reševanje transnacionalnih problemov. Kakšna naj bodo torej pravila igre, s katerimi bi glavni akterji vladovanja globalnega športa zagotovili ustrezno skupno reševanje transnacionalnih problemov globalnega športa?

Izhajajoč iz Abbotta in Snidala (2008, 7–8) obstajajo trije glavni akterji, ki neposredno sodelujejo pri vladovanju in določanju regulativnih standardov v transnacionalnem prostoru. To so države, NVO in podjetja, ki skupaj predstavljajo trikotnik vladovanja. Površina trikotnika predstavlja transnacionalni zakonodajni prostor, odprt različnim shemam sodelovanja v regulativnem procesu. Ta prostor je razdeljen na sedem območij, in sicer glede na število akterjev, sodelujočih pri določanju regulativnih standardov. Abbott in Snidal (2008, 4) menita, da nihče od nedržavnih akterjev v trikotniku vladovanja ni zmožen samostojno upravljati in nadzorovati dejavnosti, ki so nad njegovimi sposobnostmi, medtem ko so se države zaradi podvrženosti samoregulaciji avtonomnih MNŠO znašle v njihovi senci in s tem v podrejenem položaju. Zaradi tega je začelo prihajati do novih vzorcev sodelovanja in celo do novih institucij,⁶ ki določajo regulativne standarde, t. i. transnacionalno regulacijo.

⁴ Avtonomna pravila MOK in pristojnost organov MOK veljajo le za njene člane, katerih delovanje mora biti v skladu z Olimpijsko listino (Ilešič 2008, 29).

⁵ Izbira pravnega statusa športne organizacije deluje po načelu proste izbire pravnoorganizacijske oblike, kar pomeni, da je status športne organizacije odvisen od pravnega reda določene države, v katerem ima organizacija sedež. MOK in večina MŠO imajo sedež v kantonu Vaud v Švici, kjer so na podlagi Švicarskega civilnega zakonika priznane kot MNŠO in s tem oproščene davka (Ilešič 2008, 43).

⁶ Za lažje razumevanje in razlikovanje pomena med pojmom akter in institucija bom v nadaljevanju za opis specifične sheme sodelovanja znotraj trikotnika vladovanja uporabljala izraz institucija. Izraz akter se nanaša samo na države, NVO in podjetja v trikotniku vladovanja.

Določanje sheme znotraj trikotnika vladovanja je torej odvisno od tega, v kolikšni meri oziroma deležu posamezni akter sodeluje pri regulaciji določenega problema (Abbott in Snidal 2008, 20). Regulativni proces sestavlja pet poglobitvenih stopenj, to so določanje agende, pogajanje o standardih, implementacija, nadzor in izvrševanje (*agenda setting, negotiation of standards, implementation, monitoring and enforcement* – ANIME). Pri vladovanju globalnega športa je reševanje problematike dopinga za enkrat edini primer delno skupnega vladovanja in določanja regulativnih standardov (Hoye in Cuskelly 2007, 22). Prav zaradi tega sta ustanovitev Svetovne protidopinške agencije (*World Anti-Doping Agency* – WADA) in njen regulativni okvir zelo zanimiv primer, ko gre za iskanje odgovorov na vprašanje o načinu uspešnega reševanja problematik globalnega športa in vloge, ki bi jo morali glavni akterji globalnega športa imeti v prihodnosti (Geeraert in drugi 2013a, 27).

1.1 Raziskovalno vprašanje

Namen tega magistrskega dela je poudariti šibkosti vladovanja globalnega športa in pomen, ki ga imata skupno vladovanje in določanje regulativnega okvira globalnega športa s strani glavnih akterjev v športu na učinkovitejše reševanje transnacionalnih problemov. S podrobno analizo regulativnega okvira WADA, kot vzorca skupne transnacionalne regulacije na področju dopinga, magistrsko delo proučuje problematiko transnacionalne regulacije in ob predpostavki, da je WADA lahko učinkovita zgolj, če so vsi akterji medsebojno usklajeni, poskuša ugotoviti, ali takšen način sodelovanja in dejavna vloga države pripomoreta k boljšemu reševanju problematike dopinga (Governance in Sport Working Group 2001, 21). Ker je poslanstvo WADA »voditi skupno svetovno gibanje za boj proti dopingom v športu in doseči svet, kjer lahko vsi športniki tekmujejo v športnem okolju brez dopinga« (World Anti-Doping Agency 2016) se učinkovitost WADA nanaša na ustrezno vključevanje vseh relevantnih akterjev v transnacionalno regulacijo dopinga in zagotavljanje tekmovalnega športa brez dopinga.

V magistrskem delu iščem odgovor na naslednje raziskovalno vprašanje: Na kakšen način bi implementacija trikotnika vladovanja znotraj WADA pripomogla k reševanju dopinga kot enega izmed transnacionalnih problemov globalnega športa?

Doping je le eno izmed številnih transnacionalnih problemov globalnega športa, ki jih je za njihovo uspešno naslovitev treba urejati s strani vseh glavnih akterjev transnacionalne

regulacije (World Anti-Doping Agency 2012). V veliki meri nedovoljena poživila proizvajajo podjetja, ki z visokimi finančnimi vložki izvajajo pritisk na športnike glede doseganja nadpovprečnih rezultatov in z omogočanjem le-teh posledično večajo kapital tako športnikov kot podjetja. Do nedavnega je bila regulacija dopinga izključno v rokah MOK, kljub temu, da se nanaša na države, kot tiste, ki so zmožne in dolžne zagotoviti pravni, administrativni in finančni okvir za zaščito zdravja športnikov in integritete športa (Houlihan 2002, 191). Doping velja za neposredno posledico političnih in gospodarskih interesov, ki prispevajo k poglobljanju problematike dopinga. Ta se čedalje bolj razširja ne le v profesionalni šport, temveč tudi v šport na amaterski in rekreativni ravni (Møller 2004, 202). Prav zato je prispevek vseh akterjev pri reševanju te problematike in določanju regulativnih standardov pomemben in potreben.

Po seriji škandalov, povezanih z dopingom, in intervenciji francoske vlade na kolesarski dirki Tour de France leta 1998 je postalo vprašanje, kako se lotiti ne le pravnega vidika protidopinške politike, temveč celotne usklajenosti in sodelovanja akterjev pri urejanju dopinga, neizbežno (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 135). MOK, ki se je znašel pred očitki neuspešnega boja proti dopingom s strani vlad, je leta 1999 prvič sklical Svetovno konferenco o dopingom v Lozani.⁷ Udeležili so se je številni predstavniki vlad, medvladnih organizacij, NVO, mednarodnih zvez in posamezni športniki, kar je kazalo na široko prepletenost različnih akterjev znotraj problematike. Konferenca je privedla do ideje o oblikovanju ustanovitve neodvisne mednarodne agencije za boj proti dopingom, ki se je še istega leta udeležila z nastankom WADA (Lozanska deklaracija o dopingom v športu).⁸

WADA je ustanovljena na podlagi enakega zastopanja, vodenja in financiranja med državnimi organi in olimpijskim gibanjem (Hanstad in drugi 2010, 241). Njeno najpomembnejše delo znotraj transnacionalne regulacije je Svetovni protidopinški kodeks (v nadaljevanju Kodeks),⁹ ki stremi k zagotavljanju harmonizacije športnih pravil in mednarodnih standardov. WADA s

⁷ Dolgotrajnost in številčnost odmevnih škandalov glede uporabe dopinga med športniki, ki so se prek medijev postopoma širili v javnost, dolgo nista povzročili večjih dejanskih sprememb v delovanju MNŠO na področju boja proti dopingom. Kljub več smrtnim žrtvam na kolesarskih dirkah in pozivom Francoske kolesarske zveze glede potreb po ureditvi pravil in prava na področju dopinga se vodstveni organi globalnega športa kar nekaj desetletij niso bili pripravljene zavezati k dodelitvi ustrezne finančne in strokovne pomoči za učinkovito in trajno kampanjo proti dopingom (Thompson 2006, 251–252).

⁸ Lozanska deklaracija o dopingom v športu – *Lausanne Declaration on Doping in Sport*. 1999. Sprejeta na Svetovni konferenci o dopingom 4. februarja 1999 v Lozani.

⁹ Svetovni protidopinški kodeks 2015 – *World Anti-Doping Code 2015*. Sprejet na sestanku Ustanovne komisije Svetovne protidopinške agencije v Johannesburgu v Južni Afriki, 12.–15. novembra 2013, stopil v veljavo 1. januarja 2015.

tem predstavlja način, na podlagi katerega lahko države pripomorejo k boljši regulaciji znotraj sicer zaprtega sistema NVO na področju globalnega športa in z medsebojnim sodelovanjem ponudijo alternativo dosedanjemu reševanju transnacionalnih problemov (Campbell 2013, 20). Umestitev WADA v trikotnik vladovanja bo zato predstavljala pomemben primer na področju vladovanja globalnega športa ter poudarila pomanjkljivosti in prednosti takšnega sodelovanja med glavnimi akterji. Nadalje bo poudarila pomen dejavnejše vloge držav pri reševanju transnacionalnih problemov globalnega športa.

1.2 Metodologija in struktura magistrskega dela

V glavnem delu magistrskega dela bo iskanje odgovora na raziskovalno vprašanje potekalo v dveh vsebinskih delih. Prvi del bo teoretično konceptualni in bo obsegal dve poglavji. V prvem poglavju bodo proučitve temeljile na podlagi analize in interpretacije sekundarnih virov. Analiziran bo vpliv procesa globalizacije na razvoj športa in aktualno problematiko znotraj trenutne strukture vladovanja globalnega športa. Za magistrsko delo je pomembno, da se s pomočjo opredelitve vpliva zgodovinskega in družbenega konteksta na razvoj športa poudari povezava med procesi globalizacije ter med izvorom in načinom reševanja problemov globalnega športa. Najprej bodo opisani zgodovinski razvoj globalnega športa, koncept vladovanja globalnega športa in njegov pomen za nadaljnjo analizo. Za razumevanje trenutnih odnosov med glavnimi akterji in načina sodelovanja med njimi bo v tem delu predstavljeno, kako so se ti odnosi razvijali in kaj je vodilo do sedanje strukture vladovanja globalnega športa. S poudarkom na aktualnih primerih transnacionalnih problemov, s katerimi se srečuje globalni šport, bo prvo poglavje poudarilo potrebo po razumevanju sedanjega načina skupnega reševanja transnacionalnih problemov globalnega športa, ki čedalje pogosteje kliče po spremembi.

Drugo poglavje obsega teoretični okvir za nadaljnje raziskovanje sodelovanja med glavnimi akterji reševanja transnacionalnih problemov globalnega športa. S pomočjo deskriptivne analize primarnih in sekundarnih virov ter konceptom trikotnika vladovanja bo poglavje podrobneje analiziralo vlogo treh glavnih akterjev znotraj transnacionalne regulacije in določanja regulativnih standardov, NVO, držav in podjetij ter razvoju njihovih medsebojnih odnosov v okviru problematike dopinga. Analiza trikotnika vladovanja na področju športa in razumevanja procesov in vzorcev sodelovanja pri določanju regulativnih standardov na področja boja proti dopingju je nujen predpogoj za analizo in vrednotenje obstoječega načina

vladovanja globalnega športa na primeru WADA.

Drugi del magistrskega dela je namenjen študiji primera reševanja problematike dopinga, kjer bodo s pomočjo analize primarnih in sekundarnih virov ter intervjuja podrobneje predstavljene nastanek, način delovanja in regulativni okvir WADA. V tretjem poglavju bo s pomočjo analize in interpretacije primarnih in sekundarnih virov predstavljen razvoj urejanja politik v boju proti doping, ki je posledično pripeljal do nastanka WADA. V nadaljevanju bo sledila analiza regulativnega okvira WADA, v sklopu katere bo raziskano, kakšno vlogo ima vsak od treh glavnih akterjev znotraj regulativnega procesa oblikovanja Kodeksa, ki predstavlja ogrodje usklajenih protidopinških pravil (Slovenska antidoping organizacija 2015).

Za zagotovitev učinkovite transnacionalne regulacije potrebuje institucija določene 'kompetence'¹⁰ posameznih akterjev znotraj regulativnega procesa (Abbott in Snidal 2008, 19–20). V tem delu bom na podlagi koncepta trikotnika vladovanja ugotavljala, ali WADA uporablja ustrezne kompetence s strani glavnih akterjev znotraj regulativnega procesa, tj. pri oblikovanju Kodeksa, in s tem zagotavlja učinkovito transnacionalno regulacijo. S pomočjo opravljenega intervjuja z gospodom Jankom Dvoršakom, direktorjem Slovenske antidoping organizacije (SLOADO), bom poiskala odgovore na preostale nejasnosti in nerešena vprašanja glede načina transnacionalne regulacije na področju dopinga in obenem pridobila mnenje glede načina uporabe ustreznih kompetenc glavnih akterjev na področju protidopinške politike v prihodnje. Zaključek, ki bo temeljil na umestitvi WADA znotraj trikotnika vladovanja, in sicer glede na vlogo akterjev v njenem regulativnem procesu, bo odgovoril na raziskovalno vprašanje ter predstavil možnosti za nadaljnje raziskovanje.

2 GLOBALIZACIJA ŠPORTA

Cilj tega poglavja je omogočiti lažje razumevanje današnje strukture vladovanja globalnega športa in kompleksnosti tako samega koncepta vladovanja kot odnosov med glavnimi akterji vladovanja globalnega športa. Prvi del je namenjen analizi zgodovinskega razvoja globalizacije športa. Drugi del poglavja obravnava različne primere transnacionalnih problemov, s katerimi

¹⁰ Avtorja Abbott in Snidal uporabljata izraz '*competencies*', ki ga za namen magistrskega dela prevajamo kot kompetence. Izraz kompetence uporabljamo za vse tiste lastnosti akterja, ki mu omogočajo učinkovit regulativni proces. Merilo za učinkovitost regulativnega procesa znotraj posamezne institucije je odvisno od štirih osnovnih kompetenc akterjev, to so neodvisnost, zastopanost, strokovno znanje in operativne zmogljivosti.

se sooča globalni šport in s čimer se večja potreba po razumevanju načina reševanja omenjenih transnacionalnih problemov.

2.1 Zgodovinski razvoj

Za zgodovino športa lahko rečemo, da seže tako daleč, kot seže zgodovina človeštva. Vendar moramo pri tem upoštevati, da so se opredelitev, oblika, pomen in način delovanja športa nenehno spreminjali, predvsem kot posledica razvoja družbe (Šugman 1997, 11). Tista prva oblika telesne dejavnosti se je izvajala v obliki lova in je bila potrebna izključno za človekovo preživetje. Z razvojem družbe in pridobivanjem prostega časa pa se je začela počasi razvijati v organiziran sistem in spreminjati v družbeni globalni fenomen, kot ga poznamo danes. Pomen športa je dolgo časa ostajal enak, omogočal je namreč razvoj fizično in umsko sposobnega posameznika (Šugman 1997, 43). K razvijanju lepote telesa in uma je v starem Rimu v ospredje razlogov za ukvarjanje s športom stopil trening za vojaško usposobljenost (Gerjolj 2003, 52).

Poleg razvijanja novih športnih dejavnosti se je začelo s prirejanjem gladiatorskih iger vedno več pozornosti namenjati publiki in spektaklu, z namenom prikrivanja razkoraka med bogatimi in revnimi sloji, t. i. kruha in iger (Cashmore 1990, 54). Istočasno se je spreminjal tudi verski značaj antičnih OI, kjer so tekmovalci sprva trenirali svoje telo, da bi lahko bolje služili bogovom, z vplivom novoplatonizma¹¹ pa so postajali medsebojni konkurenti, ki tekmujejo za boljše plačilo (Gerjolj 2003, 53). Pomembnejšo vlogo v športu so tako pridobili tudi gledalci, katerih pogled na tekmovalce se je spreminjal od čaščenja športnikov kot bogov do poniževanja in odvratnosti (Starc 2003, 31).

V srednjem veku je bil šport, kljub nekolikšnemu odmiku od religije, soočen z močjo krščanstva, ki je v njegovem verskem značaju videlo nevarnost za rušenje družbenega in političnega sistema in zato želelo športne igre prepovedati (Šugman 1991, 54–55). Postopno spoznavanje, da je šport koristna tehnika za vojaško usposabljanje, je kmalu povzročilo vzpostavitev viteških iger, ki so poleg vzpona ekonomske in politične moči meščanstva, njihovih zahtev po enakovredni izobrazbi za svoje otroke, prirejanja sejmov in iger za zabavo ter trgovanja športu omogočili nadaljnji razvoj (Šugman 1997, 58–59). V času humanizma in razsvetljenstva, v obdobjih pomembnih mislecev tedanjega časa, ki so telesno vzgojo videli kot sestavni del

¹¹ Grška filozofija dualizma med telesom in dušo ter misel, da duša uporablja telo, ki mu tako hkrati tudi vlada (Platon v *Alkibiad Prvi*, 126), nekoliko oddaljita šport od njegove religiozne moči in s tem že kažeta prve znake profesionalizacije športa (Gerjolj 2003, 53).

celotnega razvoja človekove osebnosti, je šport prek vzpostavljanja gimnastičnih sistemov ponovno pridobil svobodo in z načelom enakosti porušil stanovske ovire znotraj športa (Šugman 1997, 61). S postopnim izgubljanjem moči cerkve in spoznanjem, da je telesna dejavnost pomemben del vzgoje otrok, se je šport hitro razširil v številne države in se spreminjal v svobodno dejavnost za vsakogar (Šugman 1991, 58).

Z začetkom modernega športa, ki ga lahko pripišemo obdobju kapitalizma v času devetnajstega stoletja v Angliji, se je začela vloga športa močno spreminjati (Lavalette 2013, 11). Najvidnejša sprememba je bila gotovo sprememba vloge športa iz aristokratske dejavnosti za razvedrilo plemičev in bogatašev v vzgojno metodo znotraj šolskega sistema, ki je bila namenjena vsej mladini (Šugman 1997, 65–66). Omenjena sistemska sprememba je prispevala k večji množičnosti ukvarjanja s športom in strokovnejši organiziranosti športa. Izboljšanje fizične sposobnosti posameznika in ukvarjanje s tekmovalnim športom sta postajali vse zanimivejši tudi za delavski razred, ki je začel spoznavati, da lahko šport predstavlja tudi dodaten vir zaslužka (Šugman 1997, 67). Proces industrializacije in kapitalistični družbeni odnosi so postopoma privedli do uveljavitve profesionalnega športa¹² ter vedno večjega števila tekmovanj, ki so se vse hitreje širili v mednarodni prostor (Kustec Lipicer 2007, 71).

Čedalje bolj opazna je postajala kvantifikacija rezultatov ter z njo povezano beleženje in primerjanje doseženih rezultatov, ki ostajajo osrednji del profesionalnega športa tudi danes (Guttman v Šaver 2009, 101). Ukvarjanje s športom se je začelo čedalje bolj povezovati z izražanjem nacionalne zavesti, kar je privedlo do ustanavljanja društev, nacionalnih športnih zvez in s tem do začetkov institucionalizacije športa (Šaver 2009, 101). Mednarodna tekmovanja in nove športne panoge so posledično zahtevali bolj strukturirano in standardizirano organizacijo. Ta se je vzpostavila v obliki povezovanja v mednarodne športne zveze, ki so bile odgovorne za poenotenje, kodifikacijo in implementacijo pravil in predpisov, ki urejajo posamezni šport (Lavalette 2013, 12).

¹² Zaradi več kot petdeset različnih opredelitev športa s strani različnih avtorjev in z nenehnim spreminjanjem športa z razvojem družbe skozi čas se obenem nenehno spreminja tudi sama definicija športa (Šugman, 1991, 32–34). Na žalost je razvoj terminologije športa v slovenskem jeziku tudi precej skop in nerazvit (Kristan 2012, 15), zato se v nadaljevanju magistrskega dela beseda šport nanaša na profesionalni šport, katerega pomen je, da se poklicni športnik preživlja s selekcijskim tekmovalnim športom; športno urjenje in tekmovanje sta torej njegova služba (Kristan 2012, 162).

V času prehoda iz kapitalizma v imperializem se je močnejše uveljavila ideja o športu kot ideologiji¹³ in vzgojnem sredstvu za razvoj uravnovešenega človeka (Šugman 1997, 69). Leta 1894, z ustanovitvijo MOK, ki ima izključno pristojnost za organizacijo modernih OI, in z nastankom transnacionalnega gibanja, imenovanega olimpizem, se je postopoma razvil moderni šport, kot ga poznamo danes (Šaver 2009, 16). Moderni šport zaradi profesionalizma še zdaleč ni izgubil svoje verske dimenzije, je pa pridobil globalen pomen in ustvaril t. i. globalno športno mrežo. Z uveljavitvijo globalnega metričnega sistema in množičnih medijev so multinacionalne korporacije spremenile televizijski šport v medijski spektakel, ki je tako spremenil šport v komercialno dejavnost, ki spodbuja potrošniško ideologijo (Whannel 1992, 164). Razumevanje zgodovinskega razvoja športa je torej še vedno pomembno, saj je šport tako rekoč odraz stanja družbe in ga lahko opredelimo kot družbeni pojav, ki je v nenehnem razvoju in ga je nemogoče enoznačno definirati (Šaver 2009, 25).

Tudi globalizacija je razvijajoč se proces, ki ga težko enoznačno definiramo. Vendar pa lahko kljub temu rečemo, da je globalizacija potekala v treh stopnjah. Od začetne ekonomske, prek kulturne do politične dimenzije, o kateri danes govorimo kot o globalnem vladovanju (Turner 2011, 4–5). Zagotovo jo lahko povežemo s pojavi, kot so povečana globalna soodvisnost družbe, razširjena menjava blaga, specializacija, povečan obseg informacij, pretok ljudi, pretok kapitala, moč množičnih medijev, vzpon multinacionalnih podjetij, ki po moči postajajo večja od držav, vzpon novih institucij in gibanj, ki nadzorujejo globalizacijo, in vzpon globalne zavesti oziroma oblikovanje globalnega sistema (Turner 2011, 9–10). Do neke mere se je šport, z nastankom MOK, organiziranjem mednarodnih tekmovanj in transgresijo zapisanih pravil globaliziral že pred začetkom globalizacije, a vsekakor je proces globalizacije še pospešil že vzpostavljeno globaliziranost športa, ki je odraz družbenega stanja globaliziranega sveta in postaja nepogrešljiv del sodobne kulture (Jarvie 2006, 93).

Globalizacija športa ne pomeni le teritorialne in institucionalne razširitve športnega trga, temveč tudi oblikovanje novega načina proizvodnje nove vrste blaga, kot so vrhunski športniki. Ta novi način proizvodnje v globalni obliki dosega svoj vrhunec v OI in drugih večjih mednarodnih tekmovanjih, ki združujejo vse glavne akterje globalnega športa, tj. državo,

¹³ Olimpijsko gibanje in s tem povezana organiziranost modernega športa se pogosto povezuje z ideologijo, tj. sistemom idej, kategorij in vrednot svetovnega nazora (Veliki slovar tujk 2002, 478), ki sliši na ime olimpizem. Olimpizem je z Olimpijsko listino zapisan kot življenjska filozofija in temelji na zelo splošnih načelih, ki so po mnenju sodobnih kritikov zlahka uporabljena za upravičevanje interesov aristokratske elite (Loland 1995, 50).

podjetja in NVO, ki omenjeni način spodbujajo in si skupaj z javnostjo, ki soustvarja kulturo dosežkov in spektakla, pridobivajo še večjo moč v športu (Perelman 2012, 77). Če se torej še vedno sprašujemo, zakaj OI in vsa druga športna tekmovanja pritegnejo izjemno množico gledalcev, profesionalnih športnikov in zanimanje poslovnega sektorja, je odgovor, zato, ker se je moderni šport razvijal skladno z družbo in je zato odraz življenjskega sloga družbe, tehničnega razvoja in prav tako zgodovinskega procesa oblikovanja nacionalnih držav ter institucionalizacije športa v izobraževalnih ustanovah (Šaver 2009, 99). Obenem pa moderni šport še vedno močno odraža značilnosti obdobja industrijskega kapitalizma, v času katerega se je razvijal. Kajti za to obdobje so značilni prevlada podjetij, tekmovalnost, razvoj mednarodnih pravil in nastanek regulativnih teles, ki so danes postala izredno vplivne MNŠO (Lavalette 2013, 11).

Prav te postajajo čedalje bolj opazen objekt pritiskov za spremembe in kritik modernega športa; npr. da je šport ideologija kapitalizma in je uporabljen kot orodje, ki na krilih globalizacije omogoča ohranjanje dominacije kapitalizma (Lavalette 2013, 19). Ker je s pomočjo mistifikacije v veliki meri šport predstavljen kot sredstvo za izboljšanje socialne vključenosti, ustvarjanja enotnosti, zmanjševanje nasilja in promocijo človekovih pravic, se na takšen način pogosto prikriva njegova lastna kontradiktornost. Medtem ko združuje, hkrati ločuje družbo glede na državljanstvo ali spol, odvrta pozornost od resničnih težav vsakdanjega življenja, ponuja različne oblike gospodarskega in psihičnega izkoriščanja ter postaja kolosalen komercialni sektor (Lavalette 2013, 19). Brez kritičnega razmišljanja res ne bi bilo novih spoznanj, vendar kljub zgoraj naštetim očitkom ne smemo pozabiti na pozitivne strani modernega športa ter njegovo protislovnost sprejeti objektivno in z različnih teoretičnih pogledov (Dart 2013, 31).

Šport je torej družbeni pojav, ki s procesom globalizacije s seboj prinaša pozitivne in negativne vidike ter s svojo prisotnostjo prek nacionalnih meja vodi do odpiranja in reševanja skupnih problematik (Dart 2013, 35). Z nastankom globalne družbe postaja šport čedalje bolj povezan in vključen v druga družbena področja in institucije (Šaver 2009, 113) ter tako ostaja kulturni, ideološki in psihološki fenomen, ki ga ni možno izolirati od družbenih tokov (Vodeb 2005, 23). Problematika športa tako ni šport *per se*, temveč negativni trendi družbenih procesov, ki jih živimo (Doupona in Petrović 2000, 89), in pomanjkanje odgovora na vprašanje, kdo ga sploh upravlja. Globalizacija še dodatno spodbuja difuzijo športa in njegovih pozitivnih vrednot, obenem pa ni sposobna rešiti težav, ki izhajajo iz neusklajenosti glavnih akterjev na področju

globalnega športa (Agostinis 2006, 251). Kar torej vzbuja največ zanimanja v sklopu magistrskega dela, sta vpliv, ki ga ima proces politične globalizacije na šport, ki je načeloma neodvisen od politike, in način, na katerega se MNŠO, države in novonastali akterji transnacionalne regulacije odzivajo na potrebe reševanja nastajajočih transnacionalnih problemov (Kustec Lipicer 2009, 261).

2.2 Vladovanje globalnega športa

Za boljše razumevanje medsebojno povezanih procesov vladovanja globalnega športa in kot nadaljevanje predstavljenega razvoja globalizacije športa bo v tem delu podrobneje razčlenjena definicija vladovanja globalnega športa. Z orisom strukturiranosti vladovanja globalnega športa bo obravnavan pomen, ki ga ima vzpostavljena struktura pri obstoju transnacionalnih problemov in posledično pri učinkoviti regulaciji le-teh.

2.2.1 Definiranje vladovanja globalnega športa

Na podlagi procesov globalizacije in razcveta športa lahko govorimo o modernem športu kot pomembni gospodarski panogi, ki zaposluje milijone ljudi po vsem svetu in na krilih profesionalizacije vpliva na spremembe v delovanju športnih organizacij ter vseh akterjev, vključenih v svet športa. Medtem ko sta gospodarski pomen športa in razvoj pripadajočih konceptov postajala čedalje bolj zanimiva in raziskana, pa je področje regulacije, kljub povečani potrebi skupnega določanja pravil in nadzora nad ustrezno implementacijo le-teh, ostalo v senci gospodarskega uspeha športa. Za gospodarsko dimenzijo globalizacije v športu je za slovenski jezik značilna uporaba besed 'športni menedžment' in 'upravljanje v športu', vendar ti besedni zvezi ne ponudita ustreznega vsebinskega prevoda besedne zveze *global sport governance*. Prav tako ne ponudita vpogleda v politično dimenzijo globalizacije in procesov regulacije transnacionalnih problemov globalnega športa.

Zato bo v magistrskem delu, kot prevod izraza *governance*, uporabljena beseda vladovanje in ne menedžment, upravljanje ali vladanje, saj je glede na raziskovano vsebino termin vladovanje primernejši za razumevanje procesov reševanja transnacionalnih problemov globalnega športa. Medtem ko se termin upravljanje nanaša na »odločanje o lastnini« (Rozman v Turnšek-Hančič in drugi 2013, 19), pa termin vladanje ne zajame dejstva, da v mednarodni skupnosti nimamo suverene oblasti, ki bi vladala. Zato govorimo o vladovanju, ki je definirano kot »skupek

procesov, v katerih raznoliki, javni in zasebni akterji poskušajo regulirati transnacionalne javne zadeve« (Turnšek-Hančič in drugi 2013, 11–14). Razlika ni toliko v samem rezultatu, temveč v upravljalnih mehanizmih, »ki ne temeljijo na pravicah ter nadzoru osrednje avtoritete ali oblasti« (Turnšek-Hančič in Prodnik 2011, 119), temveč predstavljajo »omrežje različnih subjektov, ki so medsebojno povezani, tako da se lahko pogajajo in vključujejo v oblikovanje javnih politik in njihovo uresničevanje« (Brezovšek in Bačlija 2010, 194).

»Medtem ko globalizacija označuje širjenje družbenega prostora, se vladovanje nanaša na regulacijo onkraj vladanja« (Splichal 2011, 207), ki v proces odločanja in regulacije vključuje različne ravni avtoritete in s tem briše meje tradicionalnih političnih moči in zamegljuje meje med trihotomijo država-gospodarstvo-civilna družba, ki leži v osrčju razprav na temo globalnega vladovanja (Lee 2004, 112). O 'vladnosti'¹⁴ je govoril že Foucault (2007, 129), ki je termin opisal kot »/.../ skupek, sestojč iz ustanov, postopkov, analiz in premislekov, računov in taktik, ki omogočajo izvajanje te zelo posebne, dasi zelo zapletene oblasti«. Razvoj družbe, vpliv globalizacije na ideološke spremembe družbenih okoliščin in vedno večje število sprejemanja odločitev in regulacije na regionalni in globalni ravni so močno razširili omenjeni koncept ter zastavili resen izziv nacionalnim državam glede njihove vloge in suverenosti (Mandelc 2011, 55), obenem pa odprli prostor za nove transnacionalne akterje. »Osrednji element procesa vladovanja je tako hkratna potreba po regulaciji transnacionalnih zadev in stanje odsotnosti avtoritete, ki bi jo lahko primerjali z legitimiteto, močjo in zmožnostjo regulacije suverene oblasti – kar preprečuje preprosto enačenje pojma globalno vladovanje s pojmom globalno vladanje« (Turnšek-Hančič in drugi 2013, 3). V mednarodnem sistemu tako govorimo o 'vladovanju brez vlade' (*governance without government*) (Rosenau 1992/2003, 28).

V vladovanju namesto hierarhij prevladujejo omrežja, sestavljena iz različnih akterjev, katerih posebnost je ta, da lahko postanejo tako kohezivna in koncentrirana, da se uprejo legitimni moči oblasti (Brezovšek in Bačlija 2010, 196–197). »Medtem, ko vlade izvršujejo zakone in pravila, vladovanje uporablja moč« (Czempiel, 1992/2003, 250). Czempiel (1992/2003, 250) in Rosenau (1992/2003, 5) tako razumeta vladovanje kot »zmožnost, da se stvari opravijo brez pravne pristojnosti, ki bi ukazala, da jih je treba storiti«. »Ne samo države, ampak tudi mednarodne vladne organizacije, nevladne organizacije in druge institucije, ki si želijo red in

¹⁴ Prevod besede *gouvernementalité*, s katero je Foucault opisoval način vladanja države, njen odnos med javnim in zasebnim, notranjim in zunanjim ter gibanje med trikotnikom suverenosti, discipline in vladnega upravljanja.

stabilnost odnosov v mednarodni skupnosti, pristajajo na določena skupna pravila, četudi v odsotnosti formalne globalne oblasti in represivnih organov (Rosenau v Šabič 2011, 569).

Če v zgodbo globalnega vladovanja vpletemo še šport, postane konceptualizacija termina še precej bolj zapletena. Posebnost športa je v tem, da moč odločanja, že zgodovinsko¹⁵ gledano, ne leži v rokah nacionalnih vlad, temveč v rokah MNŠO. Te so že od same vzpostavitve mednarodnih tekmovanj prevzele odgovornost za formalizacijo mednarodnih pravil na področju športa in si na podlagi Olimpijske listine¹⁶ zagotovile položaj najvišje avtoritete globalnega športa. Vzporedno s politično globalizacijo in razvojem športa po vsem svetu sta se njihovo število in politična moč pri regulaciji športa močno povečevala (Hoye in Cuskelly 2007, 27–28). Ideja globalnega vladovanja je na podlagi vprašanj o nemoči nacionalnih držav in boljši učinkovitosti MNŠO omogočala utrjevanje zasebnih regulatorjev transnacionalnih in globalnih zadev (Turnšek-Hančič in drugi 2013, 16), »ki so ponekod tako močni, da se lahko uprejo legitimni avtoriteti in avtonomno regulirajo delovanje v svojem sektorju« (Rhodes v Brezovšek in Bačlija 2010, 26–27).

Tako posledično pogosto delamo napako in namesto o vladovanju globalnega športa v praksi govorimo o korporativnem vladovanju oziroma vladovanju športnih organizacij, ki so si na podlagi *lex sportiva* pridobile avtonomijo ter prevzele vlogo določevalca in regulatorja pravil globalnega športa (Jarvie 2006, 161). Vendar pa v času obstoja splošnega prepričanja, da se globalni šport spopada s krizo demokracije in odgovornosti, na dan prihajajo vprašanja, kdo sploh regulira globalni šport in kakšna je pri tem moč držav, ki kljub vsemu ostajajo pomembna podpora in temelj vseh nadsnacionalnih akterjev¹⁷ (Mandelc 2011, 55). Kljub zavedanju o slabem vladovanju športnih organizacij in potrebam po spremembah se reforme znotraj zaprtih športnih organizacij in vzpostavljanje močnejšega sodelovanja med transnacionalnimi akterji uresničujejo relativno počasi (Hoye in Cuskelly 2007, 5).

¹⁵ Način organiziranosti globalnega športa je posledica dolgotrajnega razvoja temeljev modernega športa, postavljenih v 19. stoletju v Angliji. Glej 2.1.

¹⁶ Mednarodna olimpijska listina (v nadaljevanju Olimpijska listina) je bila sprejeta na ustanovnem sestanku MOK, ki ga je ustanovil baron Pierre de Coubertin v Parizu 23. junija 1894, vendar se skozi čas posodablja.

¹⁷ MOK je najvišja avtoriteta olimpijskega gibanja, ki lahko prizna določen Nacionalni olimpijski komite (NOK) ali Mednarodno športno zvezo (MŠZ), ki se mora strinjati s tem, da bo spoštovala predpise Olimpijske listine in obdržala avtonomnost, ne glede na gospodarske, politične ali verske pritiske, ki bi lahko preprečili izpolnjevanje načel Olimpijske listine (preambula in 1. čl.).

Prvi resni premik, pri katerem lahko govorimo o *de facto* začetku vladovanja globalnega športa, je bil vzpostavljen z ustanovitvijo WADA. Ta je nastala kot odgovor na težave z dopingom v športu, ki jih zaradi njegovih transnacionalnih lastnosti ni bilo mogoče obravnavati niti izključno na nacionalni niti izključno na nadnacionalni ravni s strani MNŠO (Jarvie 2006, 96–97). WADA je neodvisna mednarodna agencija, znotraj katere imajo športne organizacije in državne oblasti enakovredno vlogo zastopanja, financiranja in odločanja o pravilih ter regulaciji boja proti dopingom. Zato WADA predstavlja novo obliko vladovanja znotraj globalnega športa (Hanstad in drugi 2010, 241).

Takšen način sodelovanja med akterji je odprl možnosti za nove oblike vladovanja (Splichal v Turnšek-Hančič in drugi 2013, 16), katerega regulativni proces bom analizirala v zaključnem delu magistrskega dela. Pojem vladovanje je torej močno povezan z globalizacijo, ki predstavlja predpogoj vladovanja, vendar tudi sam ostaja nenatančno določen in v neki meri normativen koncept (Jarvie 2006, 154). Ker torej univerzalna definicija vladovanja globalnega športa za enkrat ne obstaja, se termin vladovanje globalnega športa v tem magistrskem delu nanaša na proces regulacije transnacionalnih problemov globalnega športa, znotraj česar nas zanima, kdo so in kdo bi morali biti akterji, vključeni v regulativni proces problematike dopinga in vladovanja globalnega športa.

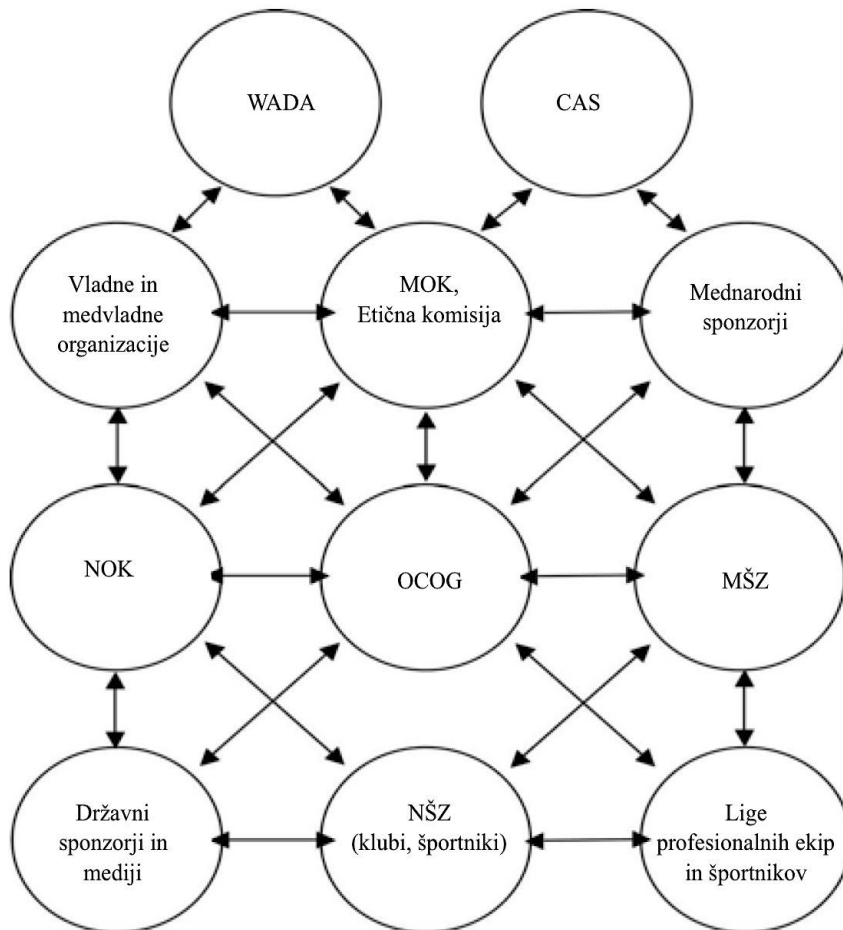
2.2.2 Struktura vladovanja globalnega športa

Za ustrezno vzpostavitev strukture vladovanja globalnega športa na vseh problematičnih ravneh je treba sprva pogledati v obstoječo strukturo vladovanja globalnega športa, tj. v strukturo organizacij, ki imajo moč odločanja, ko gre za globalni šport. Kot omenjeno je regulacija globalnega športa v rokah MNŠO, ki imajo poleg težav s samoupravljanjem, zaradi množične komercializacije, finančne donosnosti športa v zadnjih desetletjih in rigidnosti sistema, tudi vedno več pritiska s strani družbe, držav in različnih interesnih skupin glede zagotavljanja učinkovitega vladovanja (Jarvie 2006, 102). Vladovanje globalnega športa bo zaradi nepričakovanih izzivov, ki jih globalno okolje prinaša, še nekaj časa predmet sprememb, vendar pa je učinkovito vladovanje tisto, ki se bo s spremembami v okolju znalo pravilno soočiti.

Strukturo vladovanja globalnega športa lahko opišemo kot hierarhično samoupravljanje, ki se zaradi omenjenih pritiskov razvija v globalno mrežno vladovanje, nadzorovano s strani MNŠO (Geeraert in drugi 2013b, 9), ki predstavljajo vrhovno telo posameznega športa oziroma

športnega tekmovanja. MNŠO so postavljene na vrh vertikalne strukture, ki vključuje lokalne, nacionalne in kontinentalne organizacije, ki se morajo v želji po sodelovanju na mednarodnih športnih tekmovanjih strinjati z že vzpostavljenim načinom delovanja (glej Sliko 2.1).

Slika 2.1: Organiziranost olimpijskega sistema

Vir: povzeto po Chappelet in Kübler-Mabbott (2008, 18).

Več desetletij je bil globalni šport osredotočen predvsem na nemoteno izvajanje OI in svetovnih prvenstev, vodenih s strani MNŠO, in združen v mrežo, imenovano olimpijsko gibanje, katerega najvišji organ je MOK (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 174). Zaradi omenjene sestave olimpijskega gibanja moramo za razumevanje strukture globalnega športa svoj pogled usmeriti tudi k omenjenim sistemom na nacionalni in mednarodni ravni, za katere lahko rečemo, da so pomemben del vladovanja globalnega športa (Jarvie 2006, 154). Iz prikazane sheme vladovanja globalnega športa lahko razberemo, da gre pri športu za zelo razvejano dejavnost, kar mu daje izredno širino in s tem globalno moč. Težava take organiziranosti pa je,

da je kljub nedavno dodanim *de facto* regulatorjem globalnega športa¹⁸ precej nedemokratična. Kajti ti regulatorji so v večini samoustanovljeni s strani MOK, odločitve vrhovnega telesa pa neposredno vplivajo na vse organe pod njihovim okriljem, tj. športne klube in igralce različnih nacionalnosti, ki v veliki večini nimajo vpliva na sprejemanje odločitev (Hums and MacLean 2008, 69–70).

Omenjeni položaj in moč MNŠO sta se skozi zgodovino utrjevala na način, da so si lahko MNŠO, tako kot številne multinacionalne korporacije, ki delujejo na globalni ravni, same izbrale najugodnejši regulativni okvir za svoje delovanje. V večini primerov so svoj prostor našle v Švici, ki MNŠO s posebnim pravom nudi optimalno zaščito pred notranjimi in zunanjimi vpogledi v njihovo delovanje ter s tem precejšnjo avtonomijo (Geeraert in drugi 2013b, 10). Globalizacija športa pa je s svojim transnacionalnim delovanjem še pospešila odmik od mednarodnega pravnega sistema k zasebnim pravnim organom globalnega športa (Mazzucco 2010a, 4), ki se je razvil zaradi odsotnosti neodvisnega organa, ki bi bil specializiran za razrešitve sporov in podajal zavezujoče odločitve, povezane s športom (TAS/CAS 2016).

Tako je bilo leta 1983 ustanovljeno najvišje športno razsodišče CAS, ki deluje kot neodvisni sodni organ za razrešitve sporov v športu. CAS s sedežem v Lozani ni del rednega sodstva nobene države, saj je bil njegov namen ravno izognitev počasnim, dragim in slabo informiranim državnim sodiščem, ko gre za Olimpijski sistem in s tem omogočanje hitrejšega arbitražnega postopka (TAS/CAS 2016). Pravila CAS je oblikoval in sprejel MOK, ki je v začetni fazi tudi sprejemal proračun sodišča, imenoval člane in predlagal spremembe pravil CAS (Gornik 2008, 367). Neodvisnost in nepristranskost CAS sta bila zaradi očitkov o močnem vplivu in odvisnosti od MOK postavljena pod vprašaj in zato kmalu privedla do ustanovitve Mednarodnega sveta za športno arbitražo (*International Council of Arbitration for Sport – ICAS*). Ta od leta 1994 nadzira in finančno ter administrativno vodi CAS ter na takšen način omogoča delno neodvisnost od MOK¹⁹ (Jarvie 2006, 161–2). Vzpostavitev in delovanje omenjenega samoupravljanega sistema sta postopoma privedla do razvoja *lex sportiva*, ki deluje samostojno in neodvisno od nacionalnih sistemov (Mazzucco 2010a, 2). V sodnih postopkih se uporablja

¹⁸ MOK ima tri regulatorje, Mednarodno arbitražno sodišče za šport (*Court of Arbitration for Sport – CAS*), WADA in Etično komisijo (*The Ethics Commission*).

¹⁹ V zadevi *Gundel proti Mednarodni konjeniški zvezi* je jahač Elmar Gundel po obsodbi Mednarodne konjeniške zveze, da je bil njegov konj pozitiven na dopinškem testu, podal obtožbo pred Švicarsko zvezno sodišče, da CAS financira MOK in zato ni neodvisno sodišče, ki mu lahko v tej zadevi sodi. Švicarsko zvezno sodišče je sicer dosodilo, da je v tem primeru CAS sodilo nepristransko, vendar se je zaradi očitkov močne odvisnosti od MOK CAS odločil za reorganizacijo delovanja in financiranja, ki je vodila do ustanovitve ICAS (Jarvie 2006, 161).

švicarsko pravo, razen če se stranki ne odločita drugače, izključna pristojnost in zavezujoče odločitve pa so v rokah CAS (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 128–32).

Največ primerov pa ima CAS prav na področju boja proti dopingu, saj mu je WADA dodelila vlogo pritožbenega sodišča, in sicer za vse odločitve sprejete s strani protidopinških organizacij (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 131). Boj proti dopingu je bil dolgo časa povsem zasebna zadeva, ki jo je nadziral MOK, ki pa ima v današnjem globaliziranem svetu velik vpliv na odnose med državami, nevladnimi organizacijami, sponzorji in vsemi akterji, vključenimi v šport (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 131). Veliko je bilo primerov, ko so bila pravila MNŠO v konfliktu z državnim pravom in obratno, kar je vedno znova obujalo vprašanje, ali morajo MNŠO ravnati v skladu z nacionalno zakonodajo ali je njihova neodvisnost veljavna in legitimna, da pri tem izpodrinejo državno pravo (Mazucco 2010a, 3).

Nenehna dualnost in konfliktnost med potrebo po avtonomiji športa in nevarnostjo, ki jo samoupravljanje prinaša, izhajata iz same moralne dualnosti in kontradiktornosti športa, ki istočasno združuje in deli, je pošten in koruptiven, zdrav in uničujoč, zaseben in javen (Eitzen 2003, 14). Več desetletij je tako omenjena mreža olimpijskega gibanja delovala brez večjega vmešavanja držav, organizacij javnega sektorja in drugih akterjev v njihovo samoupravljanje. S tem se je ustvarjal občutek, da se za šport delajo izjeme, ki jih v drugih dejavnosti ne bi bili pripravljene sprejemati (Geeraert in drugi 2013b, 10).

Do prvih dvomov o legitimnosti delovanja olimpijskega gibanja in omenjenega načina vladovanja je začelo prihajati šele ob koncu prejšnjega tisočletja. V tem času, natančneje leta 1999, je bila ustanovljena Etična komisija. Njeno poglavitno delo je zaščita etičnih načel olimpijskega gibanja, ki so določena v Etičnem kodeksu. Etična komisija je danes sestavljena iz devetih članov, izmed katerih pet članov ne sme biti član MOK. Kljub temu pa je ne moremo označiti za neodvisno telo, saj vse preiskave potekajo tajno, odločitve pa ostajajo v rokah Izvršilnega odbora MOK (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 17–8). Problem omenjenega polzasebnega modela je, da se je po vseh škandalih in korupciji izgubilo zaupanje v delovanje MNŠO in njihovo zmožnost spopadanja z omenjenimi sodobnimi izzivi globalnega športa. Prav tako pa je težko razumeti, kakšne vrednote so v resnici varovane, ko pa je globalni šport vse pogosteje povezan s pomanjkanjem transparentnosti in demokratičnosti znotraj vrhovnih organov MNŠO (Jarvie 2006, 161).

Tema vladovanja v globalnem športu ni povsem nova. Vendar se je beseda vladovanje znotraj športa v Olimpijski listini (19.3.2. člen) prvič pojavila šele leta 2004, in sicer kot odgovor na omejeno možnost nadzora olimpijskega gibanja nad težavami, izhajajočimi iz komercializacije globalnega športa, in kot posledica vedno večjega interesa držav, Evropske unije (EU),²⁰ sponzorjev ter drugih akterjev po vključevanju v delovanje olimpijskega gibanja (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 174). Olimpijsko gibanje je tako kljub dolgotrajnemu stabilnemu načinu samoregulacije, ki se je izvajala s pomočjo horizontalne koordinacije med vsemi akterji, ob koncu stoletja postalo ranljivo ravno pri svojih temeljih. Vendar pa kljub hitremu razvoju športa in vedno večji korupciji, dopingiu in nezakonitim stavam MOK še ni bistveno spremenil svoje strukture in načina delovanja, temveč le poudaril potrebo po izboljšanju delovanja na vseh ravneh olimpijskega gibanja (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 174–175).

Omenjena razdrobljenost delovanja je povzročila, da vedno težje govorimo o nadvladi procesa globalizacije nad nacionalnostjo, temveč govorimo o kompleksni prepletenosti med lokalno, državno, mednarodno in globalno ravno, ki kljub moči MNŠO vsaka na svoj način vplivajo na vladovanje globalnega športa (Jarvie 2006, 117). Globalizacija je tako odprla izzive strukturi in načinu vladovanja globalnega športa ter zastavila dve pomembni vprašanji. Kako zagotoviti demokratično delovanje vseh MNŠO, vključenih in delujočih na različnih ravneh globalnega športa, ter na kakšen način uskladiti in harmonizirati regulatorne mehanizme in vzpostaviti zaupanje, da bi bil globalni šport dejansko sposoben delovati globalno, ko pride do težav, omenjenih v naslednjem odseku magistrskega dela?

2.3 Aktualna problematika vladovanja globalnega športa

Glede na omenjeno kompleksnost strukture vladovanja globalnega športa je bilo pričakovati, da bodo glavni akterji globalnega športa zaradi odsotnosti poenotene regulacije soočeni s posledicami različnih pristopov reševanja problematik globalnega športa. Kljub uspešni poenotenosti regulacije za samo izvajanje mednarodnih športnih tekmovanj in ohraniti vi monopola MNŠO na področju vladovanja športa pa ohranitev prvotne strukture in način delovanja le-teh povzročata vedno več težav, ki bodo v tem delu obravnavane s pomočjo aktualnih primerov.

²⁰ Primer dejavnega vključevanja EU v globalni šport je zadeva Bosman, ki je podrobneje razčlenjena v podpoglavju 2.3.1.

2.3.1 Mednarodni pretok profesionalnih športnikov

Šport je družbeni pojav, ki presega državne meje in ga lahko do neke mere označimo tako za produkt kot za vir procesov globalizacije. Primer omenjenega opisa je mednarodni pretok profesionalnih športnikov. Ta pospešuje procese znotraj trga dela in v globalni šport prinaša tako pozitivne kot negativne učinke, od povezovanja raznolikih ljudi in kultur do ustvarjanja vse večjega neravnovesja na mednarodnih tekmovanjih in deterritorializacije državljanstva (Eitzen 2003, 241). Zakaj torej mednarodni pretok predstavlja izziv znotraj prepletenega mrežnega vladovanja globalnega športa na lokalni, nacionalni, mednarodni in globalni ravni?

Hitre naturalizacije in menjave državljanstva v športu niso nekaj novega, vendar pa je primer reprezentance Katarja na Svetovnem rokometnem prvenstvu v Katarju 2015 dokaj nov primer, ko gre za ekipne športe. Katar ni država, ki bi bila do tega leta uspešna na velikih mednarodnih tekmovanjih v rokometu, na omenjenem tekmovanju pa je zasedla drugo mesto. Poleg rezultata je bila največje presenečenje sama igralška zasedba Katarja, saj je bila sestavljena kar iz štirinajstih naturaliziranih igralcev. Ti so sicer državljani Bosne in Hercegovine, Kube, Španije, Črne gore, Francije, Egipta, Sirije in Irana, vendar pa jim je bilo za čas prvenstva dodeljeno začasno katarsko državljanstvo, ki drugače temelji predvsem na podlagi *jus sanguinius*. Poleg tega pa igralci v Katarju niso živeli dve leti pred lanskim prvenstvom, kot je zahtevano za pridobitev športnega državljanstva (Nestler 2015). Omenjeno delovanje je v nasprotju z obstoječo zakonodajo pridobitve katarskega državljanstva, vendar v tem načeloma ni nič nezakonitega, če se država s tem strinja. V omenjenih situacijah je treba upoštevati le eno pravilo Mednarodne rokometne zveze (*International Handball Federation – IHF*) glede menjave državljanstva oziroma omogočanja nastopa igralca z novim državljanstvom, tj. da igralec več kot tri leta ni tekmoval na mednarodnih prvenstvih za svojo prvotno državo.²¹

Podoben načrt je imel Katar tudi za sestavo nogometne ekipe za čas Svetovnega prvenstva, ki se bo leta 2022 odvijal ravno v Katarju (Campbell 2010, 53). Vendar pa je zaradi ostrejšje zakonodaje Mednarodne nogometne zveze (*Fédération Internationale de Football Association – FIFA*) glede menjave državljanstva Katar našel drugačno rešitev in ustvaril posebno akademijo, znotraj katere trenira in vzgaja mlade športnike z vsega sveta. S tem se bo Katar na podlagi naturalizacije športnikov izognil pravilom glede pridobivanja državljanstva, tj. da mora

²¹ Zakonik zakonitosti – *Player Eligibility Code*, 6.1 čl.

obstajati močna povezava med športnikom in državo, ter na takšen način ustvaril prihodnjo reprezentanco (Gruden 2015). Katar s svojo gospodarsko močjo privablja ne le mednarodne športne zvezde, temveč želi z vlaganjem v mlade z vsega sveta prek globalnega športa utrditi položaj države v svetu in s športnimi uspehi posledično ustvariti novo ime na svetovnem trgu (Campbell 2010, 48). Podobne migracije se v Evropi dogajajo na klubski ravni, vendar pa je razlika v tem, da transnacionalna migracija športnikov, povezana z menjavo državljanstva, na podlagi državljanskega statusa in gospodarske moči določene države, vodi šport v smeri ekskluzivnega dostopa do mednarodnih tekmovanj (Campbell 2010, 54). Iskanje rešitev za omenjene situacije tako očitno ni v rokah držav, temveč v pravilih, ki jih pišejo MNŠO.

S pomočjo omenjenega primera se ponovno poraja vprašanje glede načina skupne regulacije transnacionalnih problemov. Na kakšen način bi morali biti regulirani omenjeni procesi globalnih migracij profesionalnih športnikov, ki sicer niso prisotni le v športu, vendar pa odpirajo veliko vprašanj glede vzpostavitve regulacije t. i. transnacionalnih državljanov (Bruce in Wheaton 2009, 586). In kaj storiti v primeru, ko se zakonodaja, kjer je MNŠO registrirana, ne sklada z nacionalno zakonodajo drugih akterjev? Najbolj znan primer na področju pretoka športnikov do sedaj je bila zadeva Bosman,²² v kateri se je Sodišče EU odločilo, da so pravila MNŠO glede omejitve števila tujih igralcev v določeni ekipi v neskladju z evropskim pravom o prostem pretoku ljudi znotraj skupnosti (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 118). To je bil prvi primer, ko je bila MNŠO prisiljena spremeniti določena pravila zaradi pritiskov oziroma dejstev, ki so jih sprejeli sodni organi medvladnih organizacij (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 117–118).

Težave, do katerih prihaja, izhajajo predvsem iz migracij športnikov, povezanih z menjavo državljanstva, ki se ne skladajo s čistostjo športa. Po eni strani se zdi ideja o sestavi transnacionalne ekipe iz najboljših igralcev sveta, ki se zaradi takšnih in drugačnih razlogov niso uvrstili v svojo državno reprezentanco, zelo napredna in kozmopolitanska. Vendar se po drugi strani skriva težava v tem, da na podlagi možnosti različnih metod implementacije pravil na nacionalni ravni ter različnih interesov držav in drugih akterjev v športu zgoraj omenjeno deljenje državljanstva predstavlja več kot le ustvarjanje transnacionalne ekipe (Campbell 2010, 53–55). Omenjeno delovanje se večini zdi nemoralno in morda tudi je. Vendar prikaže vpliv

²² Union royale belge des sociétés de football association ASBL v Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA v Jean-Marc Bosman and others and *Union des associations européennes de football* (Združenje evropskih nogometnih zvez) v Jean-Marc Bosman. 1995 C-415/93.

moči denarja v športu, kjer se morda da kupiti tudi najpomembnejši valuti, kot sta rezultat in slava.

Ko postajajo skoraj celotne ekipe sestavljene iz naturaliziranih igralcev, se je treba vprašati, zakaj MNŠO dejansko spodbujajo prakso menjavanja državljanstva. Saj države, ki kupujejo vrhunske športnike za svojo državno ekipo, na neki način ustvarjajo konflikt interesov med nacionalnim in gospodarskim področjem ter zameglijo delitev na klubsko in državno raven. Omenjeni primer sproža nadaljnja vprašanja o regulativnih okvirih v globalnem športu in spodbuja zanimanje za iskanje ustreznega načina regulacije transnacionalnih migracij, z namenom oblikovanja nacionalnih ekip (Campbell 2010, 55). Poleg tega pa pokaže, da je »globalni šport ravnodušen do nacionalnih meja« (Campbell 2010, 56).

2.3.2 Športne stave

Globalna povezanost implicira tudi bolj kompleksne in manj vidne dejavnosti v športu, kot so športne stave. Določiti natančno poreklo športnih stav je zelo težka naloga, vsekakor pa športne stave segajo vse do časov antične Grčije (Harris 1972, 224). Omenjeni zgodovinski razvoj kvantifikacije rezultatov in mednarodnih pravil, ki jasno določijo poražence in zmagovalce, sta postopoma privedla do organiziranih športnih stav. Te so svoj razcvet doživele z razvojem interneta ter vse večjim številom in dobičkonosnostjo organiziranih športnih dogodkov (Lavalette 2013, 12). Stave same po sebi ne predstavljajo težav. Problem se pojavi, ko pride do nezakonitih stav oziroma manipulacije športnih dogodkov in prirejanja rezultatov, z namenom pridobitve možnega dobička na stavnem trgu (Forrest in drugi 2008, 156).

Povečan trg športnih stav je igralcem na srečo omogočil neomejen dostop do ponudnikov stav in do precejšnjega razpona izbire tako športnega dogodka kot načina polaganja stav. Tako lahko določen sklad stave izvira iz ene države, je postavljen na stavnice na drugem stavnem tržišču in se nanaša na dogodek v tretji državi. To pomeni, da se lahko stavnice nahajajo vsaka v svojem pravnem redu. Zaradi odsotnosti transnacionalne regulacije športnih stav je tak način stav izjemno težko izsledljiv. Poleg tega so internetne stave vir visokih dobičkov, ki so večinoma zunaj nadzora določene veljavne državne zakonodaje. Vse to veča možnosti in interes po prirejanju rezultatov, saj omogoča povečan pretok podkupnin in ponudb za športnike ali druge akterje, vključene v šport, ki imajo možnost vpliva na izid športnega rezultata (Forrest in drugi 2008, 158–159).

Kljub visoki rasti plač med profesionalnimi in elitnimi športniki je vzpostavitev stavne borze, ki omogoča vplačevanje stav med samim izvajanjem tekmovanja, prinesla nove razsežnosti v svetu športnih stav (Forrest in drugi 2008, 161). Trenutno najbolj zanimiv na tem področju je škandal korupcije v tenisu, ki je bil prvič poudarjen že leta 2007. Takrat sta medijski hiši BuzzFeed in BBC objavili, da posedujeta dokumente, ki lahko dokažejo manipulacijo rezultatov z namenom pridobivanja dobička, in sicer štiridesetih športnikov, izmed tega naj bi jih bilo kar šestnajst iz najmočnejše svetovne skupine. Obtožbe poudarjajo tudi nekorektno posredovanje odgovornih za nadzor nad stavami v tenisu (Cox 2016).

Leta 2008 je bila tako ustanovljena Enota za teniško integriteto (*Tennis Integrity Unit* – TIU), katere namen sta preprečevanje in preiskovanje potencialne korupcije znotraj tenisa. TIU je sicer neodvisno telo, vendar ga financirajo upravni organi tenisa. Na podlagi Protikorupcijskega programa lahko TIU prepove nadaljnje vključevanje v teniško dejavnost ali denarno kaznuje vse igralce in strokovno osebje, ki so na kakršen koli način vključeni v nezakonite stave ali v posedovanje z njim povezanih informacij (Tennis Integrity Unit 2016). V osmih letih od prejetega seznama, s strani medijskih hiš, pa ni prišlo do nikakršnih preiskav ali sprejetih ukrepov. Zato je januarja 2016 prišlo do ponovnih obtožb, da odgovorni akterji v tenisu, kljub večkratnim opozorilom in predstavljenim dokazom, ne sprejemajo ustreznih sankcij za vpletene v manipulacijo rezultatov. Odgovorni s strani TIU so priznali, da nadaljnjih raziskav po letu 2008 glede prejetega seznama potencialnih kršiteljev res ni bilo in da so dokaze umaknili, ker so jim pravni svetovalci dejali, da se predpisi kodeksa integritete, ki je bil sprejet po letu 2008, ne morejo izvrševati retroaktivno (Blake in Templon 2016).

Eden od razlogov za neučinkovito delovanje je tudi ta, da program TIU deluje kot športni kodeks mednarodnega neodvisnega telesa in ima zato omejeno moč (Blake in Templon 2016). Po pridobitvi dokazov o kršenju kodeksa so možne sodne in kazenske ovadbe na državni ravni, ki so torej posledično odvisne od posameznih nacionalnih zakonodaj (Tennis Integrity Unit 2016). Dodeljene kazni pa so lahko predmet pritožbe na CAS v Švici. Omenjeni primer je bil pripeljan pred britanski parlament, ki je z januarjem 2016 začel preiskovati, na kakšen način upravni organi tenisa naslavljajo problematiko manipulacij izidov tekem in druge morebitne pomanjkljivosti upravljanja tenisa na nacionalni in mednarodni ravni (Palmer 2016). Britanski parlamentarni odbor za kulturo, medije in šport je v februarju zaslišal TIU, kjer so bili poudarjeni strukturni problem reševanja problematike športnih stav, slabo upravljanje TIU in

možnost korupcije v še enem samoregulativnem organu globalnega športa. Na podlagi zaslišanja mora TIU v enem letu opraviti neodvisno raziskavo glede omenjenih potencialnih kršiteljev, izboljšati strukturo delovanja in sprejeti formalne ukrepe proti igralcem, osumljenim korupcije, in uradnikom TIU, ki naj bi zadrževali podatke o prirejanju tekem (Culture, Media and Sport Committee 2016). Britanski parlamentarni odbor je zaslišanje opravil zaradi strahu pred kršitvami nacionalnega in mednarodnega prava s strani TIU, ki s sedežem v Londonu sodi pod pristojnost oziroma jurisdikcijo britanskega parlamenta. Ukrepi z ustreznimi mehanizmi na nacionalni ravni tako predstavljajo učinkovit način, kako nadzirati neodvisne organe znotraj športa.

Odsotnost ustreznega sodelovanja med različnimi regulatorji, problematika razdvojenosti med nacionalno zakonodajo in mednarodnimi športnimi kodeksi ter pomanjkanje izmenjave informacij so vodili MOK, kot vrhovno avtoriteto MNSO, do vzpostavitve programa *Integrity Betting Intelligence System* – IBIS, ki je začel delovati v letu 2014. Z njim želi MOK povezati vse akterje, vključene v olimpijsko gibanje, ki imajo možnost varovanja integritete športa, ko gre za nezakonite stave, in z omenjenim sistemom centralizirati vir informacij o nezakonitih stavah. MOK priznava pomen Konvencije Sveta Evrope zoper manipulacije športnih tekmovanj in nacionalne zakonske določbe, ki omogočajo pregon kaznivih dejanj, povezanih z manipulacijo športnih tekmovanj. S podpisom sodelovanja z Mednarodno organizacijo kriminalistične policije (*International Criminal Police Organization* – Interpol) je MOK vzpostavil sodelovanje med nacionalnimi in mednarodnimi akterji, ki postaja nujno in čedalje bolj zaželeno, saj so posledice nezakonitih stav lahko zelo razsežne in v primeru pomanjkanja skupnega delovanja ter skupne regulacije ostanejo nerešljive in nekaznovane (International Olympic Committee 2015b, 1–5).

2.3.3 Doping

Natančen izvor dopinga je tako kot izvor stav težko določljiv, a naj bi se prav tako pojavljal že v času antične Grčije. Športniki so z namenom doseganja zmage in slave uporabljali poživila iz rastlinskih izvlečkov in druge raznovrstne napitke, ki so izboljšali njihovo telesno pripravljenost (Kustec Lipicer 2007, 70). Profesionalizacija športa in razvoj tehnologije v 20. stoletju, ki sta privedla do ponovnega porasta pomembnosti športa v družbi, sta obenem sprožila tudi porast uporabe prepovedanih poživil v vrhunskem športu. Razlika, ki smo ji priča danes in je začela močno ogrožati integriteto športa, je ta, da so ti izdelki proizvedeni laboratorijsko ter

imajo za uporabnika zdravju zelo škodljive in celo smrtonosne posledice (Kustec Lipicer 2007, 71). Obdobje modernega športa, kjer šteje predvsem postavljanje novih rekordov, vodi marsikaterega športnika v napačno interpretacijo gesla *citius – altius – fortius*. Pritisk sponzorjev in družbe po izboljšanju rezultatov in doseganju nadnaravnih dosežkov v veliko primerih vodi do uporabe substanc, ki izboljšujejo športnikove naravne zmogljivosti (Arvaniti 2007, 179).

MOK, hierarhično najvišja MNŠO v globalnem športu in večina držav, so bili glede primerov uporabe dopinga, navkljub dejstvu o razširjeni prisotnosti problema, precej neodzivni in omenjeni problematiki niso posvečali pretirane pozornosti, vse dokler ni prišlo do medijsko zelo odzivnih škandalov in jasnega znaka, da doping ne pomeni le kršenja etičnih načel in pravil športa, temveč lahko ogroža zdravje tako športnikov kot širše javnosti (Kustec Lipicer 2007, 72–73). Zaradi kompleksnosti problematike dopinga in omenjenega počasnega odziva se je skladno s tem spreminjala in razvijala tudi opredelitev dopinga. Prvi odziv na smrt kolesarja na OI leta 1960, zaradi uporabe dopinga, je prišel leta 1967 s strani Sveta Evrope v obliki resolucije o dopingju športnikov.²³ Resolucija predstavlja prvo mednarodno besedilo, ki je natančneje definiralo doping, kot » /.../ aplikacija telesu tujih substanc v organizem, ali pa telesu lastnih substanc v nefizioloških količinah ali z neobičajnimi postopki, z namenom izboljšati fizično sposobnost na tekmovanju« (Svet Evrope 2016a). Določitev opredelitve dopinga je videna kot pravna osnova za nadaljnjo protidopinško zakonodajo.²⁴ MOK je leta 1967 z ustanovitvijo Medicinske komisije in uvedbo dopinških testov postopoma začel prevzemati odgovornost za reševanje problematike dopinga (Geeraert in drugi 2013c, 56).

Vendar zastavljena oblika regulacije ni preprečila razvoja in uporabe anabolično-androgenih steroidov in rasnih hormonov, ki s tedanjimi metodami testiranja še niso bili izsledljivi. Države so za politično delitev na zahodni in vzhodni blok ter izkazovanje in merjenje medsebojnih moči ter ideologij uporabile tudi šport (Kustec Lipicer 2007, 76). Danes obstaja več dokazov o načrtni uporabi dopinga tedanje Sovjetske zveze, s katerim so športnikom sistematično pomagali do doseganja zavidljivih športnih uspehov ter jih istočasno izpostavili visokim tveganjem in hudim posledicam po končani športni karieri. Medtem pa se je na Zahodu

²³ Resolucija o dopingju športnikov – *Resolution on the Doping of Athletes*, sprejeta 29. junija 1967 v Strasbourgu.

²⁴ Francija (1965) in Belgija (1966) sta prvi državi, ki sta se s sprejetjem zakonodaje dejavno vključili v boj proti dopingju že pred samim sprejetjem omenjene resolucije in vzpostavitev drugih oblik preprečevanja dopinga v športu.

izkazalo, da so športniki predvsem individualno sodelovali z določenimi institucijami, kot so specializirani laboratoriji, in dodatna poživila pridobivali prek njihovega najtesnejšega osebja (Kustec Lipicer 2007, 77). Tako imamo torej na eni strani države, ki so se sistematično vključevale v dopingiranje športnikov, na drugi strani pa pojav zasebnih institucij in laboratorijev, ki so lahko ob pomanjkanju ustrezne regulacije delovali netransparentno in brez ustreznih sankcij.

Leta 1998 je francoska policija na Tour de France odkrila sistematično zlorabo dopinga med več profesionalnimi ekipami in po kritikah nad neurejenim nadzorom poudarila potrebo po zavezanosti MOK k boju proti dopingju (Geeraert in drugi 2013c, 56). Odgovor na obtožbe je privedel do tega, da je leta 1999 MOK sklical Svetovno konferenco o dopingju v Lozani, ki so se je udeležili predstavniki vlad, medvladnih organizacij, nevladnih organizacij, mednarodnih zvez in športniki. Visoka odzivnost in raznolikost akterjev močno odseva kompleksno strukturo problematike dopinga. Nadnacionalno reševanje problematike dopinga je tako postalo neizogibno, kar je privedlo do ustanovitve neodvisne mednarodne agencije za boj proti dopingju, ki jo enakovredno vodijo in financirajo vlade in olimpijsko gibanje, tj. WADA (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 135).²⁵ WADA je koordinirala razvoj Kodeksa, katerega namen sta razvoj in harmonizacija mednarodnih standardov, ki se nanašajo na doping za vse športe in vse države (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 17). Doslej etični, filozofski, psihološki, sociološki, farmacevtski, gospodarski in pravni fenomen se je tako z razvojem lastnega mednarodnega režima, ki ga je vzpostavil subjekt zasebnega prava, dotaknil tudi discipline mednarodnih odnosov (Houlihan 2004, 62).

V letu 2015 so v medije prišli novi dokazi o razsežnem dopiškem škandalu znotraj atletike, saj naj bi ruski laboratorij namerno uničeval pozitivne vzorce ruskih športnikov. Mednarodna atletska zveza je ruskim atletom, razen dveh izjem, prepovedala nastope na vseh mednarodnih tekmovanjih in na podlagi tega ruskemu olimpijskemu komiteju onemogočila imenovanje ruskih atletov za nastope na OI v Rio (Baxter 2015). Ruski atleti so se pritožili na CAS, ki pa je njihove pritožbe zavrnil. Z natančnejšimi preiskavami so se začele razkrivati obtožbe, da sistematično uporabo dopinga v Ruski federaciji vodi in podpira država (Ingle 2016).

²⁵ Za podrobnosti o nastanku in delovanju WADA glej 4.1.

WADA in posamezne nacionalne protidopinške organizacije (*National Anti-Doping Organizations* – NADO) so pozvale MOK, naj se zato za OI v Riu prepove nastop vsem ruskim športnikom. Ruska federacija je bila na podlagi razkritij, da naj bi za jemanje prepovedanih poživil in posledično prikrivanje dokazov s pomočjo zamenjave nečistih vzorcev s čistimi v Sočiju skrbel celoten ruski športni vrh, tj. ministrstvo za šport, ruska protidopinška agencija (*Russian Anti-Doping Agency* – RUSADA), varnostni organi in moskovski laboratorij, kaznovana s prepovedjo nastopanja ruskih atletov na OI v Riu (Ingle 2016). Glede drugih športnikov pa se je MOK odločil proti izrekanju kolektivne krivde in odločitev glede nastopa posameznega ruskega športnika preložil na pristojno MNŠO in CAS (*National Anti-Doping Organisations* 2016), kar je poželo precej nestrinjanja predstavnikov NADO, WADA in MNŠO. »Model sankcioniranja v obliki ne nastopanja na velikih mednarodnih tekmovanjih ima veliko pomanjkljivosti in ga sedaj skupaj z mednarodnimi standardi za skladnost s svetovnim kodeksom pripravljamo vse organizacije, ki smo vpete v svetovni protidopinški boj z WADA na čelu« (Dvoršak 2017).

Prisotnost iskanja nadpovprečnega človeškega potenciala in doseganja rekordov s pomočjo poživil še vedno predstavlja črno stran športa, ki ostaja zavita v tančico skrivnosti ter z etičnega in zdravstvenega vidika močno ogroža šport. Kljub vzpostavitvi sodelovanja med vladami držav in MOK prihaja do razsežnih dopinških škandalov. Prepletenost med akterji vladovanja globalnega športa tako hkrati omogoča izboljššan pretok informacij in skupno iskanje rešitev, vendar tudi možnost prelaganja odgovornosti za nastalo problematiko. Doping še vedno ostaja nerešen transnacionalni izziv, ki z razvojem avtonomnega transnacionalnega prava še ni našel zlate sredine med intruzivno naravo protidopinškega sistema v državno pravo in nesmiselnostjo vzpostavljanja individualiziranega sistema za vsako državo posebej (Mazzucco 2010b, 5).

3 TRIKOTNIK VLADOVANJA

Iz vseh omenjenih aktualnih problematik je razvidno, da MNŠO ne zmorejo niti same niti s pomočjo držav odgovoriti na kompleksnost procesov, ki se odvijajo v globalnem športu. Osrednji del magistrskega dela bo zato posvečen konceptu trikotnika vladovanja, ki predstavlja teoretičen okvir za analizo načina reševanja transnacionalnih problemov globalnega športa, natančneje za analizo problematike dopinga v športu. Na podlagi analize ustrezne uporabe kompetenc akterjev znotraj regulativnega procesa bo v tem delu obravnavano vključevanje posameznih akterjev v regulativni proces na primeru WADA.

3.1 Razumevanje trikotnika vladovanja

Procesi globalizacije so zastavili velik izziv državam glede nadzora nad dejavnostmi, ki segajo izven njihovih meja, kjer se vladovanje odvija prek vzpostavljanja regulativnih standardov. Zaradi njihovega pomanjkljivega delovanja na določenem področju so omogočili vzpostavitev in vzpon avtonomnega reguliranja NVO znotraj transnacionalnega prostora (Abbott in Snidal 2008, 14). Ker NVO v veliki večini širijo določene pozitivne norme, jih obravnavamo kot določitelje standardov, ki zaradi vsebinske narave teh norm vplivajo na regulacijo nad in pod državo in se s tem dejavno vključujejo v proces določanja regulativnih standardov. Vendar vsaka regulacija še ni učinkovita regulacija.

Merilo za določitev učinkovitosti posameznega regulativnega procesa je odvisno od »/.../ štirih osnovnih kompetenc akterjev, tj. neodvisnosti, zastopanosti, strokovnega znanja in operativnih zmogljivosti« (Abbott in Snidal 2008, 3). Abbott in Snidal (2008, 4) menita, da nihče od nadržavnih akterjev ne zmore sam zagotoviti vseh kompetenc za optimalno²⁶ transnacionalno regulacijo. Zaradi pomanjkanja ustreznih kompetenc tako držav kot NVO je na področju določanja regulativnih standardov v transnacionalnem prostoru začelo prihajati do novih institucij in sodelovanj, ki naj bi bili primernejši za ustrezno reševanje transnacionalnih problematik in t. i. transnacionalno regulacijo (Abbott in Snidal 2008, 2). Vzpostavitev sodelovanja med akterji je sicer potrebna že na nacionalni ravni, kjer tudi močne države potrebujejo pomoč podjetij za učinkovito delovanje. Na mednarodni ravni pa je to še toliko bolj pomembno, saj se vpliv države na regulacijo v nadnacionalnem prostoru zmanjša.

Odsotnost enotnega regulatorja z možnostjo odločanja, ko gre za uveljavljanje transnacionalnih regulativ, je pripeljala do dveh različnih vsebinskih značilnosti nadnacionalnih odzivov na potrebe po transnacionalni regulaciji (Abbott in Snidal 2008, 13). Ena je uvedba novih regulativnih standardov s pomočjo ustanavljanja institucij, ki vključujejo vse glavne akterje; NVO, države in podjetja. Ti z uvedbo novih shem sodelovanja pospešujejo njihove interese in vrednote ter na takšen način odgovarjajo na zahteve globalne družbe (Abbott in Snidal 2008,

²⁶ "Beseda optimalno se nanaša na doprinos določene sheme sodelovanja pri določanju regulativnih standardov k javnim in skupnim interesom ter njeni učinkovitosti pri spoprijemanju s političnimi in praktičnimi izzivi regulacije v globalnem kontekstu. Zavedamo se, da je beseda optimalno inherentno problematičen in sporen koncept" (Abbott in Snidal 2008, 2).

13). Druga značilnost pa je razvoj mrežnega vladovanja prek decentraliziranih interakcij (Abbott in Snidal 2008, 14). Za razumevanje omenjenih novih sodelovanj med različnimi akterji Abbott in Snidal (2008, 15) uporabljata trikotnik vladovanja,²⁷ kjer obstajajo trije glavni akterji, ki neposredno sodelujejo pri vladovanju in določanju regulativnih standardov, to so države, NVO in podjetja. Pri tem je treba upoštevati, da ima vsaka izmed njih svoje značilnosti, interese in vrednote.

»Podjetja so po zakonu in kulturi osredotočena na dobiček /.../ ter se v primeru spopada interesov med regulacijo in dobičkom običajno uprejo nadzoru in se raje zavzamejo za alternativno možnost samoregulacije« (Abbott in Snidal 2008, 16). To ne pomeni, da podjetja delujejo neodvisno od družbenih vrednot. V večini primerov podjetja skrbijo za družbeni ugled, saj si z upoštevanjem interesov družbe izboljšujejo ugled v družbi in s tem posredno povečujejo konkurenčnost na trgu. »Vendar pa tudi v tem primeru podjetja raje izberejo samoregulacijo, kot da bi dovolila, da drugi akterji posegajo v njihovo delovanje« (Abbott in Snidal 2008, 17).

NVO so v primerjavi s podjetji pogosteje videne kot nosilci vrednot, ki upoštevajo družbene interese, in so v primeru konflikta interesov manj pripravljene na sklepanje kompromisov kot podjetja. To je pogost vzrok konflikta med NVO, ki stremi k širjenju vrednot, in med podjetji, ki kljub temu da želijo biti družbeno odgovorna, v osnovi stremijo k ustvarjanju dobička (Abbott in Snidal 2008, 17). Lahko se zgodi, da NVO namesto družbenim in skupnim interesom sledijo predvsem zasebnim vrednotam, ki niso nujno skladne z javnimi interesi. Omenjeni konflikt interesov lahko tako zamaje dvom o NVO in njihovem zagotavljanju širše družbene odgovornosti (Abbott in Snidal 2008, 18), kot je znotraj tega magistrskega dela včasih poudarjeno pri MOK.

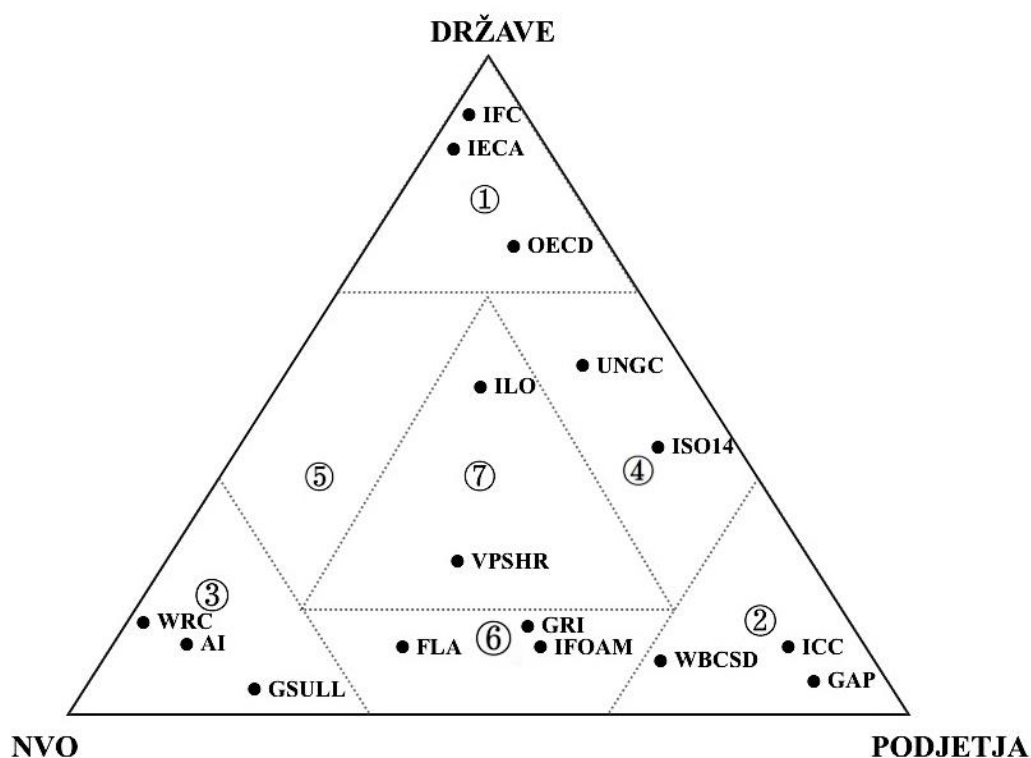
Tretji glavni akter, ki tvori trikotnik vladovanja, so države, ki v nacionalnem prostoru niso obravnavane kot akter z lastnimi interesi in vrednotami, temveč kot prostor, kjer se prepletajo interesi in vrednote zasebnih akterjev, z namenom določanja interesa javnosti (Abbott in Snidal 2008, 18). »V mednarodnem prostoru pa so države obravnavane kot akterji z lastnimi željami, kjer preko mednarodnih vladnih organizacij (MVO) upravljajo konkurenco ter izboljšujejo skupne interese« (Abbott in Snidal 2008, 19).

²⁷ Glej Sliko 3.1

Na Sliki 3.1 je prikazan t. i. trikotnik vladovanja, ki prikazuje zgoraj omenjene glavne akterje transnacionalne regulacije in površino trikotnika, ki predstavlja transnacionalni zakonodajni prostor. Trikotnik je razdeljen na sedem območij, ki se nanašajo na število sodelujočih akterjev pri določanju regulativnih standardov (Abbott in Snidal 2008, 7). »Območja od ena do tri predstavljajo situacije, kjer določeni akter povsem sam ali z minimalnim sodelovanjem drugega akterja iz iste skupine sprejema in implementira regulativne standarde« (Abbott in Snidal 2008, 7).

V območje ena tako uvrščamo situacije, kjer država sama ali kot skupina držav znotraj določene MVO določa in aplicira standarde neposredno prek nacionalnega prava, pravil organizacije in mehkega prava. /.../ Območje dve predstavljajo podjetja in drugi samoregulativni sistemi. /.../ Območje tri predstavlja prostor, kjer mednarodne standarde oblikujejo in upravljajo NVO ali koalicije NVO. /.../ V območja od štiri do šest se uvrščajo tiste sheme sodelovanja, kjer akterji iz dveh različnih skupin delijo odgovornost vladovanja in kjer ima akter iz tretje skupine le manj pomembno vlogo. /.../ Območje sedem pa vsebuje institucije, v katerih imajo vsi trije glavni akterji ključno vlogo pri določanju regulativnih standardov (Abbott in Snidal 2008, 8).

Slika 3.1: Trikotnik vladovanja

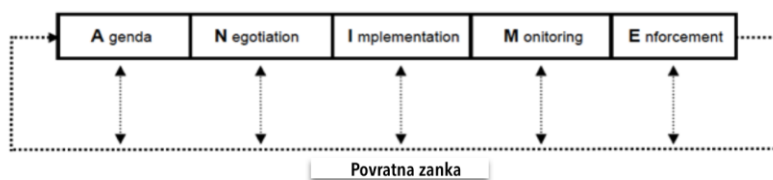

Vir: povzeto po Abbott in Snidal (2008, 50).

»Površina trikotnika vladovanja predstavlja transnacionalni regulativni prostor, kjer se odvija neke vrste pogajalska igra med glavnimi akterji, ki želijo vsak po svojih željah nadzirati in upravljati vsebino in posledice določene regulacije. Od teh pogajanj je odvisno, kakšne sheme sodelovanja se bodo oblikovale znotraj omenjenega transnacionalnega prostora« (Abbott in Snidal 2008, 29). Vzorci sodelovanja so torej zelo številčni in raznoliki. Odvisni so od tega, v kolikšni meri posamezen akter sodeluje pri regulaciji določenega problema (Abbott in Snidal 2008, 20). Položaj institucije v trikotniku je odvisen od razmerja deležev,²⁸ ki jih imajo akterji v regulativnem procesu določene sheme sodelovanja oziroma institucije. Delež, ki ga ima posamezen akter pri vladovanju, se tako določa glede na njegovo vključenost in odgovornost pri implementiranju standardov, ki je v veliki meri odvisna od formalnih pravil in poslovnih vrednot institucije (Abbott in Snidal 2008, 9). Razlog za pojav določenih novih shem sodelovanja med akterji je v veliki meri želja po doseganju učinkovitosti transnacionalne regulacije.

Znotraj trikotnika vladovanja se učinkovitost transnacionalne regulacije meri glede na učinkovitost regulativnega procesa določene sheme sodelovanja oziroma institucije. Za učinkovit regulativni proces mora institucija znotraj vsake posamezne stopnje regulativnega procesa uporabiti ustrezne kompetence posameznih akterjev, e. g. najbolj kompetenten akter v fazi izvrševanja pravil regulativnega procesa je država, zato mora biti za učinkovito transnacionalno regulacijo vključena v omenjeno fazo regulativnega procesa določene transnacionalne institucije (Abbott in Snidal 2008, 19–20). Regulativni proces zajema pet poglavitnih stopenj, t. i. ANIME, prikazanih na sliki (Slika 3.2: Regulativni proces).

Slika 3.2: Regulativni proces

Vir: povzeto po Abbott in Snidal (2008, 20).

Za učinkovitost celotnega regulativnega procesa je potrebna uporaba določenih kompetenc

²⁸ V skrajna območja 1, 2 in 3 trikotnika vladovanja na Sliki 3.1 so uvrščene tiste institucije, kjer ima posamezen akter dvotretjinski delež znotraj regulativnega procesa.

akterjev na vsaki izmed njegovih stopenj. Določanje agende (agenda setting – A) zahteva posebno strokovno znanje na področju normativnega urejanja, politično in poslovno znanje, ki je na tej stopnji potrebno za uspešno doseganje pozornosti javnosti, oblikovanje idej na politično vpliven način, zbiranje in širjenje informacij ter oblikovanje primernih načinov za nadaljnje delovanje. Oblikovalci agende morajo imeti legitimnost, znanje in neodvisnost od ciljev, določenih v regulativnih uredbah (Abbott in Snidal 2008, 21–22).

Pogajanje, oblikovanje in razglasitev standardov (negotiation of standards – N) zahtevajo več oblik strokovnega znanja, kot so znanje na področju normativnega urejanja, poslovno znanje, revizijsko znanje in politično znanje. Znanje na področju normativnega urejanja je ključno za zagotavljanje temeljnih norm, splošno pravno kulturo, usklajevanje z že obstoječimi normami in širjenje internalizacije standardov. »Poslovno znanje omogoča, da se standardi lahko vpeljejo v poslovno prakso in so stroškovno učinkoviti. Revizijsko znanje zagotavlja ustrezen nadzor nad implementacijo standardov, politično znanje pa omogoča učinkovito pogajanje o standardih« (Abbott in Snidal 2008, 22). Poleg posedovanja strokovnega znanja je v stopnji pogajanj potrebna tudi zadostna zastopanost raznolikih skupin in predstavnikov, ki poveča legitimnost pogajanj in dogovorjenih standardov (Abbott in Snidal 2008, 22).

Stopnja implementacije (implementation – I) standardov se odvija znotraj sistema določenega akterja, ki mora določen dogovorjeni standard vključiti v svojo notranjo politiko in poslovanje. Na tej stopnji so potrebni poslovno znanje, vodstvene sposobnosti ter dostop do zaposlenih in vodstvenih organov (Abbott in Snidal 2008, 22). Nadzor (monitoring – M) nad standardi ima dva vidika, tj. notranjega in zunanjega. Notranji nadzor se nanaša na zavezanost vodstva k upoštevanju standardov. Notranji nadzor je učinkovitejši in bolj kredibilen, ko je poskrbljeno za strokovno znanje na področju revizije in neodvisnosti od uprave. Zunanji nadzor pa izvajajo različni akterji, tj. NVO, MVO ali revizijska podjetja, ki za svoje delovanje potrebujejo znanje na področju normativnega urejanja, revizijsko in poslovno znanje. Najpomembnejša kompetenca znotraj stopnje nadzora v regulativnem procesu sta nevtralnost in neodvisnost akterja od samega določevalca standardov (Abbott in Snidal 2008, 23).

Izvrševanje (enforcement – E) standardov se večinoma nanaša na » /.../ dodelitev nagrad in kazni /.../« (Abbott in Snidal 2008, 23). Pogost odziv na notranjo neskladnost z regulativnimi standardi je sanacija določenega akterja, medtem ko se navzven določevalci regulativnih standardov, zaradi pomanjkanja prisilnih ukrepov, zanašajo na zasebne akterje (Abbott in

Snidal 2008, 23–24). Ti akterji morajo biti aktivirani kot izvrševalci sankcij, ki obveščajo javnost o neskladnostih, predlagajo primerne rešitve in spodbujajo posameznike k zavezam, določenim v agendi. Za doseg teh nalog morajo biti te sheme sodelovanja neodvisne, strokovno podkovane in morajo obenem zastopati različne interesne skupine (Abbott in Snidal 2008, 24).

Odsotnost ene ali več kompetenc znotraj določene sheme sodelovanja predpostavlja neučinkovitost regulativnega procesa in s tem transnacionalne regulacije (Abbott in Snidal 2008, 20). Iz analize omenjenih potreb znotraj vsake posamezne stopnje regulativnega procesa lahko poudarimo štiri ključne kompetence (glej Tabela 3.1), ki so potrebne za učinkovitost določanja regulativnih standardov, to so neodvisnost, zastopanost, strokovno znanje in operativna zmogljivost (Abbott in Snidal 2008, 24). Omenjene kompetence posameznih akterjev so odločilne pri pogajanjih znotraj transnacionalnega regulativnega prostora (Abbott in Snidal 2008, 30). Dobljeni empirični vzorci odpirajo vprašanja o nastanku in razvoju določenih sodelovanj, hkrati pa pomagajo odgovoriti na vprašanje, ali so novonastale transnacionalne institucije res lahko učinkoviti regulatorji. Glede na to, da prevzemajo velik izziv pri zapolnjevanju vrzeli med nacionalno in mednarodno regulacijo, je učinkovita regulacija ključnega pomena za učinkovito vladovanje (Abbott in Snidal 2008, 3).

Tabela 3.1: Kompetence, potrebne za učinkovito določanje regulativnih standardov znotraj posamezne stopnje regulativnega procesa

Kompetence	Stopnja v regulativnem procesu
neodvisnost	(AME) ²⁹
zastopanost	(NE) ³⁰
strokovno znanje	(ANIME) ³¹
operativne zmogljivosti	(IME) ³²

Vir: povzeto po Abbott in Snidal (2008, 24).

²⁹ Neodvisnost posameznega akterja oziroma akterjev, vključenih v regulativni proces, je izjemno pomembna v treh stopnjah regulativnega procesa, tj. pri določanju agende, pri izvajanju nadzora in pri samem izvrševanju določenih standardov.

³⁰ Za učinkovito transnacionalno regulacijo v stopnji razglasitve in izvrševanja regulativnih standardov ne sme priti do odsotnosti širše zastopanosti.

³¹ Strokovno znanje je ključnega pomena v vseh stopnjah regulativnega procesa.

³² Operativne zmogljivosti se izkažejo za pomembne v stopnjah, ki zadevajo uporabo standardov.

Naj poudarim, da je »trikotnik vladovanja« hevristična metoda, namenjena strukturiranju analiz raznolikih oblik vladovanja« (Abbott in Snidal 2008, 9). Njegova uporaba tako ni namenjena natančnim odgovorom na kompleksna vprašanja, temveč je njegov cilj sistematično prikazati različna sodelovanja pri določanju regulativnih standardov ter teoretično analizirati prednosti in slabosti različnih struktur (Abbott in Snidal 2008, 7). Namen uporabe koncepta je torej razumeti, kakšno shemo sodelovanja med akterji globalnega športa predstavlja WADA, kot edini transnacionalni regulator in določevalec standardov na področju dopinga, ki predstavlja le enega izmed transnacionalnih problemov globalnega športa. Omenjeni razlogi močnega vpliva MNŠO in obrobna vloga države pri reševanju transnacionalnih problemov globalnega športa poudarjajo vprašanje, ali vzpostavljena shema res predstavlja optimalno sodelovanje za učinkovito transnacionalno problematiko globalnega športa.

3.2 Glavni akterji trikotnika vladovanja globalnega športa

Posamezen akter trikotnika vladovanja poseduje le del omenjenih kompetenc, ki so potrebne za učinkovit regulativen proces pri določanju regulativnih standardov. V tem delu bo natančneje analiziran vsak izmed glavnih akterjev globalnega športa. Poudarjene bodo njihove ključne kompetence, s pomočjo katerih bo možno ugotoviti, ali njihova uporaba znotraj regulativnega procesa omogoča WADA učinkovito določanje regulativnih standardov in s tem transnacionalne regulacije dopinga.

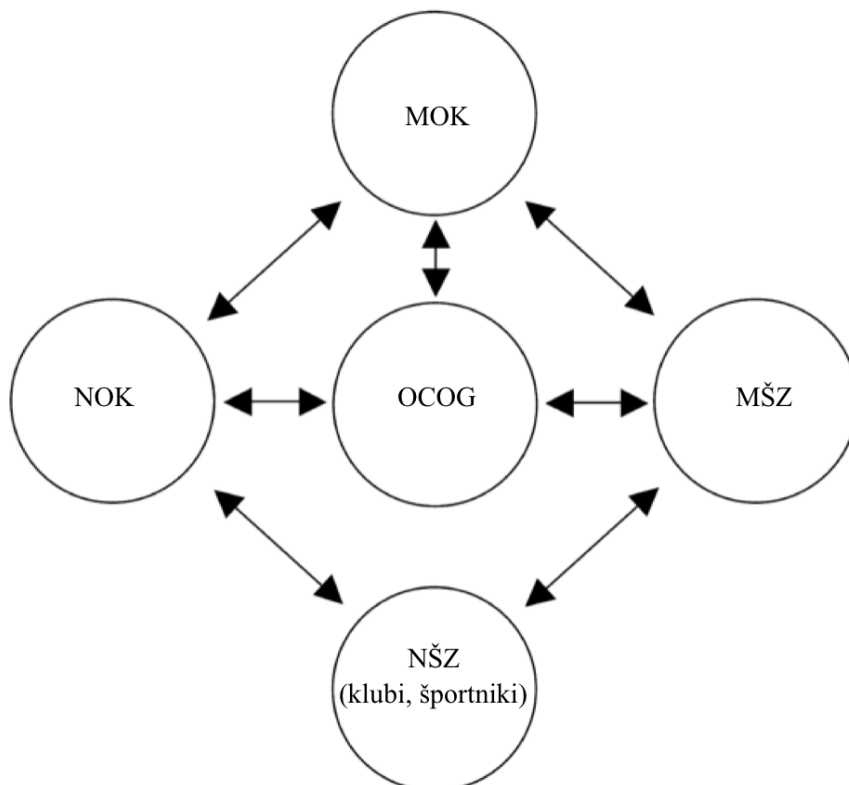
3.2.1 Nevladne organizacije

NVO imajo različno pomembne kompetence v različnih stopnjah regulativnega procesa, in sicer pri določanju agende, pogajanjih o standardih, nadzoru in izvrševanju določenih standardov. Obenem pa imajo NVO sposobnost opozarjanja in poudarjanja problematike kršitev standardov in spodbujajo k posredovanju verodostojnih informacij. »Na podlagi neodvisnosti od drugih akterjev in močne strokovnosti na normativnem področju so NVO edini akter, ki lahko zbira informacije s strani tistih, ki so jih drugi akterji prizadeli. S tem NVO pridobivajo legitimnost znotraj procesov določanja regulativnih standardov« (Abbott in Snidal 2008, 26). »Njihova vloga se čedalje bolj premika stran od margin mednarodnih odločevalskih procesov, kajti nekatera področja t. i. mehke politike, kjer so mednarodne nevladne organizacije vedno igrale osrednjo vlogo, postajajo politično-varnostna vprašanja prvega reda« (Šabič 2011, 575). Prekomerna zavezanost k določenim vrednotam pa povzroča, da NVO podjetja pogosto

vidijo kot sovražne. To jim pogosto preprečuje, da bi bile uporabljene kot nadzorni organ in sodelovale v različnih shemah sodelovanja med akterji v zadevah določanja regulativnih standardov znotraj transnacionalnega prostora (Abbott in Snidal 26–27). Prav tako pa se lahko zastopnost in odgovornost znotraj NVO močno razlikujeta glede na njihove cilje in načine delovanja (Abbott in Snidal 2008, 27).

Najpomembnejše NVO znotraj globalnega športa predstavljajo MNŠO, izmed katerih ima najvišjo avtoriteto MOK, in sicer kot krovna organizacija olimpijskega gibanja. MOK, katerega temelji so zapisani v Mednarodni olimpijski listini, je bil ustanovljen leta 1894, in sicer za izvajanje nemotenega razvoja olimpizma. Le dve leti pozneje, z začetkom modernih OI, se je začela vzpostavljati povezava med MOK in širjenjem mednarodnih vrednot športa, na podlagi katerih je bil vzpostavljen mednarodni sistem športa, ki je bil natančneje opisan v prejšnjem poglavju (Agostinis 2006, 249). Ravno zato, ker vpliv MOK izhaja iz njegove samooklicane avtonomije, ki mu omogoča samoregulirano strukturo, je njegova vloga znotraj vladovanja globalnega športa ključnega pomena. Ne le, da opredeljuje temeljna načela in pravila na OI, ampak prek organizacijskih in postopkovnih pravil ureja celotno delovanje olimpijskega gibanja (Geeraert in drugi 2013c, 60).

Slika 3.3: 'Klasični' olimpijski sistem

Vir: povzeto po Chappelet in Kübler-Mabbott (2008, 7).

Ureditev NVO v športu je torej precej hierarhična, znotraj katere se je obenem vzpostavila vertikalno in horizontalno soodvisna mreža entitet. To po eni strani zagotavlja lažje uveljavljanje zastavljenih ciljev v boju proti dopingu, po drugi strani pa se MNŠO soočajo z očitki o netransparentnosti in odsotnosti notranjih demokratičnih procesov (Geeraert in drugi 2013b, 14–15). Na podlagi kompleksne strukture vsebuje področje športnih predpisov zelo zapleten nabor norm, na podlagi katerih je bil ustvarjen CAS, zasebno telo za reševanje sporov. Zaradi vedno večje pomembnosti športa na političnem, gospodarskem in socialnem področju je interes različnih akterjev za učinkovito upravljanje športa, kljub zasebni naravi MNŠO, vedno večji (Casini 2010, 4–5). Delovanje MNŠO je tako čedalje bolj postavljeno pod drobnogled različnim NVO ter javnim in zasebnim akterjem, ki se borijo za boljšo regulacijo problematik globalnega športa.

Znotraj problematike dopinga je naloga MNŠO naslednja. Olimpijsko gibanje finančno podpira WADA, saj prispeva kar 50 % sredstev v njen proračun, vendar je za magistrsko delo pomembnejši vpogled v sodelovanje MNŠO pri določanju transnacionalne regulacije standardov, ki je določeno v Kodeksu. MOK je tako skupaj z Mednarodnim paraolimpijskim komitejem (MPK) odgovoren za izvajanje nadzorov dopinga v času OI in Paraolimpijskih iger ter za izvajanje sankcij za kršitelje protidopinških pravil (World Anti-Doping Agency 2009a, 2). Preostale MNŠO večinoma predstavljajo mednarodne športne zveze (MŠZ), ki so jim MOK dodelila priznanje za skrb nad določenim športom na mednarodni ravni. Vse MŠZ in nacionalne športne zveze (NŠZ), ki si želijo biti vključene v olimpijsko gibanje, morajo tako poleg Olimpijske listine sprejeti tudi Kodeks ter ga ustrezno implementirati v nacionalni pravni red in ga ustrezno izvrševati. Naloge MŠZ znotraj transnacionalne regulacije dopinga so osredotočene na izvajanje dopinških testov na tekmovanjih posameznega športa, izvajanje izobraževalnih programov med tekmovanji in izven tekmovanj ter kaznovanje kršiteljev protidopinških pravil Kodeksa (WADA 2009a, 2). Vloga posamezne MNŠO, kot v primeru opisanega ruskega dopinškega škandala Mednarodne atletske zveze (*International Association of Athletics Federation – IAAF*), je lahko tudi na najvišji ravni, ko gre za zagotavljanje protidopinških sankcij.

3.2.2 Države

Zgodovinsko gledano in znotraj nacionalnih okvirov so razvite države same po sebi ustrezen regulativni akter, saj v večini primerov posedujejo vse štiri kompetence, ki so potrebne za učinkovit regulativni proces, od močnih operativnih zmogljivosti, nadzornega sistema, strokovnega znanja na področju zbiranja informacij, do zmožnosti izvrševanja standardov na podlagi zakonodajnih in upravnih postopkov. Občasno pomanjkanje kompetenc lahko občutijo le pri uveljavljanju pristojnosti in izvrševanju standardov znotraj podjetij. Seveda se države med seboj razlikujejo po njihovi neodvisnosti od podjetij, kjer je lahko korupcija močno prisotna (Abbott in Snidal 2008, 24–25). Vendar je za potrebe magistrskega dela pomembno predvsem to, da ima država vse potrebne kompetence za ustrezno ureditev strukture, ki bi spodbujala neodvisnost in vzpostavljanje standardov v javnem interesu. Na podlagi tega predstavlja država legitimen regulator, ko gre za določanje standardov.

V transnacionalnem prostoru pa države z izgubo nadzorne in izvršne moči izgubijo tudi določen del zgoraj omenjenih kompetenc in del njihove neodvisnosti. Večanje potreb po zagotavljanju nadzornih mehanizmov na transnacionalni ravni presega zmožnost nacionalnih vlad, da le-te zagotovijo (Rosenau 1995, 23). Vključevanje držav v MVO je v transnacionalnem prostoru pogosto, saj so države v MVO bolj zastopane, bolj strokovno podkovane in s tem bolj neodvisne od interesov posameznikov (Abbott in Snidal 2008, 25). Kljub temu da lahko različne preference posamezne države, omejena dodelitev pristojnosti s strani držav in težave skupnega odločanja ovirajo meddržavno sodelovanje, lahko MVO s pomočjo sklicevanja mednarodnih konferenc izboljšajo svojo normativno moč³³ in moč pri določanju agende. MVO so torej dober posredni akter, ki pa imajo »/.../ pri vključevanju zasebnih akterjev v regulativni proces še več težav kot država sama, saj so jim podjetja še bolj oddaljena« (Abbott in Snidal 2008, 25–26).

Če omenjene analize preslikamo v vlogo države znotraj vladovanja globalnega športa, lahko rečemo, da lahko država vpliva na šport na različne načine. Na nacionalni ravni odloča, v katero strateško smer se bo razvijal šport, npr. kateri športi bodo promovirani v šolah, med državljani in kateri izmed športov bodo financirani ter v kakšni višini. Država je tista, ki je odgovorna za financiranje športnih objektov in ustvarjanje možnosti, da se vsak državljan lahko ukvarja s športom. Njena vloga v profesionalnem športu pa je nekoliko drugačna.

³³ Koncept normativne moči se nanaša na zmožnost posameznega akterja k spodbujanju in širjenju norm v mednarodni skupnosti.

V letih po prvi svetovni vojni in v času hladne vojne je bilo močno občutiti vključevanje vojaških motivov držav v šport, kar se je kazalo v izkoriščanju mednarodnih prireditev za izkazovanje politične moči držav in njihovega mednarodnega uveljavljanja prek športa. Omenjeno izkazovanje politične moči držav lahko v določeni meri še vedno občutimo prek t. i. športnega nacionalizma, kjer države na mednarodnih tekmovanjih in OI ponosno uporabljajo športnike za izkazovanje nacionalne moči (Kustec Lipicer 2007, 56–57). Vloga države v globalnem športu se lahko precej razlikuje glede na posamezno državo, vsekakor pa je njena vpletenost v precej avtonomno mrežo MNŠO, ki je regulirana z lastnimi pravili, močno omejena. Športna mreža je dolgo delovala brez večjega posredovanja držav, kar izhaja iz predpostavke, da je bila za državo komercialna pomembnost športa v dvajsetem stoletju marginalnega pomena. Šport je bil viden kot dejavnost za prosti čas, ki je imel zaradi pozitivnih učinkov na družbo posebno obravnavo (Geeraert in drugi 2013b, 10).

Posebna obravnava in omenjena nemoč posredovanja držav v MNŠO izhajata iz omejenih zakonskih pristojnosti na področju športa, tj. na podlagi priznavanja avtonomnega statusa športnih organov (Geeraert in drugi 2013a, 25). Evropska komisija je leta 2009 izvedla študijo o vlogi držav članic pri organizaciji in delovanju profesionalnih športnih dejavnosti.³⁴ Poročilo je pokazalo, da skoraj nobena evropska država ni pravno ali finančno vključena v dejansko delovanje športnih organov ali bi imela kakršno koli pravno moč in legitimnost, ko gre za sprejemanje odgovornosti in nadzor nad njihovim delovanjem (The T.M.C. Asser Instituut 2009, 98–100). Težko trdimo, ali je vloga države v športu prešibka ali bi morala biti organizacijska shema drugačna, vsekakor pa ključni akter vrhunškega športa ostaja MOK in trenutno vzpostavljena mreža olimpijskega gibanja. Dejavnije vključevanje držav prek vzpostavljanja nacionalnih politik na področju športa je zato še toliko bolj pomembno, ko gre za vzpostavitev bolj demokratičnega in etičnega vodenja samega olimpijskega gibanja, ki se je do sedaj, prek avtonomije športa, oklepalo nekakšne protekcionistične vizije regulacije športa (Geeraert in drugi 2013c, 151).

Šele močnejša javna izpostavljenost MNŠO problematiki dopinga, korupciji in prirejanju športnih stav v dvajsetem stoletju je privedla do vedno večjega vključevanja in interesa držav. Te so začele poudarjati, da MNŠO same niso zmožne nadzorovati omenjenih težav (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 174). Države so v problematiko dopinga vključene relativno kratek

³⁴ Celotno poročilo v angleškem jeziku je dostopno prek: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4669&.

čas, a vendar je njihova vloga izredno pomembna za zagotavljanje odgovornega delovanja MNŠO (Geeraert in drugi 2013b, 10–12). Opozoriti je treba, da niso vse vlade držav enako zainteresirane in strokovno podkovane na področju boja proti dopingu. Vendar pa so na podlagi harmonizacije protidopinških politik vse vlade zmožne biti pravno zavezane k enakemu dokumentu. S finančno podporo finančno šibkejšim državam pristopnicam k Mednarodni konvenciji proti dopingu v športu (v nadaljevanju Mednarodna konvencija), sprejeti v okviru Organizacije Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation* – UNESCO) (UNESCO 2005), zagotavljanju strokovne pomoči in prenosu dobrih praks lahko države dosežajo bolj usklajeno delovanje v boju proti dopingu.³⁵

Na podlagi pregleda razvoja boja proti dopingu se je izkazalo, da je posredovanje držav znotraj problematike dopinga ne le dobrodošlo, temveč nujno za vzpostavitev ustreznih mehanizmov, ki bi omogočili šport brez dopinga. Države

/o/mogočajo in lajšajo izvajanje kontrol dopinga ter predstavljajo podporo nacionalnim programom testiranja; omejujejo dostopnost prepovedanih snovi tako, da spodbujajo vzpostavljanje dobrih praks pri označevanju, trženju in distribuciji proizvodov, ki lahko vsebujejo prepovedane snovi; odredijo finančno podporo tistim, ki kakor koli sodelujejo in/ali omogočajo uporabo dopinga; izvajajo ukrepe proti trgovanju in proizvodnji prepovedanih snovi; spodbujajo razvoj vodenja in upravljanja kadra, ki se ukvarja z bojem proti dopingu, ter financirajo izobraževanje in raziskave na področju dopinga (World Anti-Doping Agency 2009a, 2).

Vloga držav pri reševanju problematike dopinga je zato izjemno raznolika in izjemno pomembna. Na eni strani imamo na primer Rusko federacijo, za katero je bila ugotovljena organizacija sistematičnega državnega dopinga, na drugi strani pa imamo Slovenijo, ki ji nadzor nad dopingom onemogoča pomanjkanje namenskih sredstev.

3.2.3 Podjetja

Podjetja so edini akterji, ki jim sposobnosti vodenja, zadostno strokovno znanje in možnost notranjega nadzora omogočajo uspešno in neposredno implementacijo določenih standardov (Abbott in Snidal 2008, 26). Po drugi strani pa so podjetja v veliki meri šibka, ko gre za znanje s področja normativnega urejanja in pri njihovi zavezanosti do določenih norm. »Podjetja so po zakonu in kulturi osredotočena na dobičke« (Abbott in Snidal 2008, 16). Želja po široki

³⁵ Med take države lahko uvrstimo tudi Slovenijo, saj ji samostojen nadzor nad dopingom onemogoča pomanjkanje namenskih sredstev.

zastopanosti znotraj podjetja navadno ne preseže želje po doseganju gospodarskih interesov, kar jim preprečuje, da bi bila ustrezen akter za določanje regulativnih standardov, in določanju agende, ki bi bila v interesu javnosti. S tem podjetja, tudi če so iskrena, močno » /.../ izgubljajo legitimost in kredibilnost glede standardov ter njihove samoregulacije« (Abbott in Snidal 2008, 26).

Komercializacija športa se je pojavila v poznih šestdesetih letih prejšnjega stoletja in se nanaša na uporabo športa za ustvarjanja dobička v lastne namene, prek marketinga ali različnih oblik sponzorstva (Beech 2004, 6). Poslovna dimenzija športa je v globalni družbi postavljena v samo ospredje. S pojavom satelitskega predvajanja, prodaje medijskih pravic in vseh gospodarskih priložnosti, ki jih prinaša šport, lahko trdimo, da gresta profesionalizacija in komercializacija športa z roko v roki. Skoraj si ne moremo več predstavljati mednarodnega športnega tekmovanja brez raznih glasbenih nastopov, športnih stav, množičnega potrošništva obiskovalcev, prisotnosti korporacij, sponzorjev, trgovcev, gostincev. Omenjena dejstva so v disciplino športa pritegnila raznovrstna podjetja, ki prek globalnega fenomena športnih prireditev dosegajo vrto glave dobičke.

Hkrati pa je vloga podjetij z vzponom športa postala pomembna pri samem zagotavljanju izvedbe športnih tekmovanj. Raznolikost vsebin znotraj športa je začela presegati zmožnosti in kapacitete MNŠO kot organizatorjev mednarodnih športnih tekmovanj, ki na tak način postajajo odvisne od zagotavljanja finančne pomoči podjetij. Iz teh razlogov je MOK leta 1985 ustanovil program olimpijskih partnerjev (*The Olympic Partner – TOP*), ki sestoji iz različnih podjetij oziroma glavnih sponzorjev za dobo štirih let, kar ustreza olimpijskemu štiriletnemu obdobju (Beech 2004, 17–18).

Njegov namen ni le spodbuditi ustvarjanje raznolikega dohodka, ki se bo razdelil med vse akterje, vključene v olimpijsko gibanje, temveč same OI sploh omogočiti. Podpora sponzorjev je postala ključnega pomena za organizacijo OI na tako visoki ravni in sploh za ustrezno delovanje vseh organizacij, vključenih v olimpijsko gibanje. Izbrana podjetja z vedno večjim finančnim vložkom zagotavljajo potrebna sredstva za prevoz in nastanitve olimpijskih ekip in športnikov, prispevajo tehnologijo, proizvode in znanja, ki so potrebna za organizacijo OI, ter promovirajo vrednote olimpijskega gibanja (International Olympic Committee 2016).

Tabela 3.2: Prikaz razvoja vključenosti podjetij t. i. olimpijskih partnerjev v financiranje olimpijskega gibanja

Olimpijsko obdobje	Olimpijske igre	Število TOP	Prihodki (v mio. USD)
1985–1988	Calgary / Seul	9	96
1989–1992	Albertville / Barcelona	12	172
1993–1996	Lillehammer / Atlanta	10	279
1997–2000	Nagano / Sydney	11	579
2001–2004	Salt Lake City / Atene	11	663
2005–2008	Torino / Peking	12	866
2009–2012	Vancouver / London	11	950
2013–2016	Soči / Rio de Janeiro	12	1,003

Vir: povzeto po International Olympic Committee (2017, 11).

Kljub vedno večji vključenosti podjetij v samo organizacijo OI in delovanje olimpijskega gibanja pa je vloga podjetij v okviru problematike dopinga nekoliko nejasna. Če mora vsak športnik, njegovo spremstvo, vsaka MNŠO, ki želi sodelovati v olimpijskem gibanju, in država, ki želi organizirati mednarodna športna tekmovanja, soglašati z Olimpijsko listino, Kodeksom oziroma Mednarodno konvencijo, se moramo vprašati, na kakšen način se lahko in bi se morala vključiti tudi podjetja, ki imajo precejšnje finančne koristi od športa, po drugi strani pa ne nosijo nobenega bremena odgovornosti, ko gre za zagotavljanje športa brez dopinga.

Poleg tega se športnik pogosto odloči za doping prav zaradi pritiskov sponzorjev po boljših rezultatih, ki podjetju povečajo prodajo in širijo prodajni trg. Ne le, da podjetja, kot sta npr. Nike in Tag Heuer, v večini primerov prekinejo sponzorstvo športniku, ki mu je bilo dokazano kršenje protidopinskih pravil, kot se je to zgodilo v primeru teniške igralko Marije Šarapove³⁶ (Elgot 2016), ampak bi moral finančni del sankcij pasti tudi na sama podjetja, ki so v času uporabe dopinga sponzorirala športnika/športnice in obenem ustvarjala dobiček na podlagi njegovih rezultatov. Glede na to, da je cilj podjetij ustvarjanje dobička, bi s takimi ukrepi močno spodbudili podjetja, da vlagajo v odkrivanje metod za izboljšanje dopinskih testov in

³⁶ »V primeru Šarapove se Porsche ni odzval na to in ni hotel prekiniti svoje pogodbe s športnico, kar je bilo zelo presenetljivo. Načelno pa se tudi sponzorji čedalje bolj soočajo s težavami sponzoriranja športnih goljufov, zato kršenje protidopinskih pravil vključujejo v svoje sponzorske pogodbe« (Dvoršak, 2017).

oblikovanje ustreznih politik ter se s tem zavarujejo pred možno finančno škodo v primeru, da bi bil športnik, ki so ga podjetja sponzorirala, spoznan za krivega.

Pri vlogi podjetij v okviru problematike dopinga se moramo osredotočiti predvsem na farmacevtska podjetja, ki omenjena sredstva v veliki meri proizvajajo, a se do sedaj še nobeno ni vključilo v TOP ali se javno izrazilo za sponzorja olimpijskega gibanja. Ker se uporaba dopinga večinoma nanaša na uporabo in zlorabo novo razvitih zdravil, je prisotnost občutka, da podjetja za enkrat predstavljajo bolj problem kot pa rešitev znotraj problematike dopinga, povsem upravičena. V letu 2010 sta WADA in Mednarodna federacija združenj farmacevtskih proizvajalcev (*International Federation of Pharmaceutical Manufacturers and Associations – IFPMA*) podpisala Skupno deklaracijo o sodelovanju v boju proti dopingju (*Joint Declaration on Cooperation in the Fight against Doping in Sport*), namenjeno spodbujanju prostovoljnega sodelovanja podjetij, ki so vključena v IFPMA z WADA (WADA in IFPMA 2010, 1). Cilj sodelovanja WADA je redno pridobivati strokovno pomoč pri opredelitvi snovi, ki umetno izboljšujejo sposobnosti športnikov, ter izboljšati izmenjavo informacij glede razvoja novih zdravil in metod. S tem bi se omogočalo lažje odkrivanje uporabe prepovedanih snovi (World Anti-doping Agency 2010).

Žal pa se sodelovanje razvija izjemno počasi, saj je bila šele leta 2015 organizirana (sicer druga) mednarodna konferenca o farmacevtski industriji in boju proti dopingju, katere cilj je bil izboljšati izmenjavo informacij glede zlorabe zdravil in sodelovanja na področju boja proti dopingju (IFPMA 2015). Najvidnejši uspeh konference je podpis sporazuma med WADA in japonskim farmacevtskim podjetjem Astellas Pharma, katerega namen sta izmenjava informacij glede novo razvijajočih se spojin in preprečevanje zlorabe zdravil za doping v športu. Astellas Pharma bo tako v skladu s sporazumom identificirala in poročala WADA o snoveh, ki jih razvija. Predvsem o tistih, ki imajo potencial za zlorabo v športu. Poleg tega pa bo na voljo za testiranja sumljivih snovi, ki jih lahko posamezne NADO odkrijejo na črnem trgu. Pomemben je torej premik v miselnosti farmacevtskega podjetja, ki priznava, da učinki dopinga presegajo elitni šport in vplivajo na zdravje celotne družbe. Prav zato menijo, da je pri reševanju dopinga, ki ogroža javno zdravje, vloga farmacevtskih podjetij ključnega pomena (World Anti-doping Agency 2016).

4 APLIKACIJA TRIKOTNIKA VLADOVANJA NA PRIMERU SVETOVNE PROTIDOPINŠKE AGENCIJE

Na podlagi razumevanja trikotnika vladovanja in z analizo uporabe kompetenc glavnih akterjev znotraj regulativnega procesa WADA je cilj zadnjega dela magistrskega dela ugotoviti, v katero shemo določevanja regulativnih standardov v transnacionalnem prostoru spada WADA. Najprej bosta analizirana razvoj in vzpostavitev WADA kot akterja, ki je odgovoren za izvrševanje regulativnih standardov na področju dopinga na globalni ravni. S pomočjo analize delovanja WADA in intervjuja³⁷ bosta analizirana delovanje WADA v praksi in vpogled v spremembe, do katerih prihaja na področju protidopinskih politik in bodo posledično vplivale na regulativni proces v bližnji prihodnosti. Umestitev WADA v trikotnik vladovanja bo razjasnila, katere kompetence akterjev še niso optimalno izkoriščene v regulativnem procesu transnacionalne regulacije, in poudarila prednost, ki bi jo pravilna uporaba imela pri vladovanju globalnega športa na primeru reševanja problematike dopinga.

4.1 Nastanek in razvoj Svetovne protidopinske agencije

Razvoj boja proti dopingu lahko sklenemo v štiri stopnje. Prva se nanaša na MOK, natančneje na ustanovitev Medicinske komisije leta 1967 in na začetek izvajanja dopinskih testov. Na njihovo izvajanje je bilo treba čakati do poletnih OI v Mehiki leta 1968, izvajali pa so se izključno v času OI (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 132–133). Kljub poznim začetkom pa MOK kljub vsemu označujemo za prvega akterja, ki je začel boj proti dopingu na mednarodni ravni (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 133). Druga stopnja se nanaša na resnejšo vključitev Sveta Evrope v boj proti dopingu. Oblikovanje Evropske listine za boj proti dopingu leta 1984 je danes videno kot povod za organizacijo prve Svetovne konference v Ottawi 1988, kjer je bila oblikovana Mednarodna protidopinska listina (v nadaljevanju Listina) (Svet Evrope 2016a). Posebnost Listine je v tem, da njena osnova temelji na natančni Listi prepovedanih snovi, kar predstavlja prvi korak k oblikovanju skupnih regulativ na področju boja proti dopingu.

Listina je bila priporočena v uporabo vsem državam članicam in je obenem predstavljala potrditev legitimnosti Medicinske komisije kot oblikovalca skupne Listine prepovedanih substanc in tako določitelja regulativnih standardov (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 133–

³⁷ Intervju z direktorjem SLOADO Jankom Dvoršakom je v prilogi, vsebina odgovorov pa je tudi smiselno umeščena v besedilo magistrskega dela.

134). Leto zatem je bila Listina preimenovana v Evropsko konvencijo o boju proti doping v športu (v nadaljevanju Konvencija) (1989, 1. čl.),³⁸ katere cilj je, »da bi zmanjšala in končno odpravila doping iz športa /.../«. Konvencija, ki jo je ratificiralo dvainpetdeset držav, spodbuja k nacionalnemu in mednarodnemu usklajevanju ukrepov, ki jih je treba sprejeti v boju proti doping (Svet Evrope 2016b).³⁹ Omenjeni pravni dokumenti žal niso omogočili zajezi večje uporabe dopinga, kar je povzročilo in postopoma večalo nezaupanje v način regulacije področja dopinga s strani MNŠO. Te so se zaradi visokih finančnih stroškov in strahu, da bi šport izgubil dober ugled, dolgo upirale oziroma bile nezmožne uvesti dopinške teste in suspenze športnikov v primeru pozitivnih dopinških testov (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 133).

Tretja stopnja razvoja protidopinških politik poudarja pomembno vlogo držav, ki so bile v tem obdobju ključne za nadaljnji razvoj smernic v boju proti doping. Na podlagi razkritij glede sistematičnega dopinga v nekdanji Vzhodni Nemčiji je postalo jasno, da lahko vključenost vlad v boj proti doping odloča o njegovi uspešnosti. Avstralija je leta 1990 ustanovila Avstralsko agencijo za droge v športu (*Australian Sports Drug Agency – ASDA*), organizacija Svetovnih protidopinških konferenc pa je postala stalnica za večanje ozaveščenja javnosti in športnikov o doping s strani vlad (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 134). V letu 1995 je bil sprejet Mednarodni protidopinški dogovor (*International Anti-Doping Arrangement – IADA*) med Avstralijo, Kanado, Francijo,⁴⁰ Norveško, Novo Zelandijo in Veliko Britanijo, ki so se jim kasneje pridružile še Danska, Finska, Južna Afrika, Nizozemska in Švedska. IADA tako predstavlja prvi medvladni dogovor na področju dopinga v smeri skupnega določanja standardov ter harmonizacije pravil in načina urejanja problematike dopinga (Chappelet in Kübler-Mabbott 2008, 134).

Do prvih resnih sprememb znotraj MNŠO pa je prišlo šele leta 1998, ko so francoski cariniki ustavili vozilo ekipe Festina, ki je bila na poti na Tour de France in v njem našli velike zaloge prepovedanih substanc za izboljšanje zmogljivosti kolesarjev (Thompson 2006, 252). Incident je jasno pokazal, da je boj proti doping preveč odvisen od naključij, da ne rečemo celo dobre volje posameznih držav pri odkrivanju teh nečednih dejanj. Očitno je postalo, da je treba

³⁸ Evropska konvencija o boju proti doping v športu – *Anti-Doping Convention*, sestavljena 16. novembra 1989 v Strasbourgu, v veljavi od 1. marca 1990.

³⁹ Natančen seznam ratifikacij in podpisov je dostopen prek: http://www.coe.int/sf/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/135/signatures?p_auth=BW2Z4oYH (25. februar 2016).

⁴⁰ Francija je leta 1996 izstopila iz IADA.

tematiko dopinga in boja proti njem odločneje umestiti v sestavni del mednarodnih dejavnosti proti kriminalnim dejanjem. MOK je tako leta 1999 sklical Svetovno konferenco o dopingju, ki so se je udeležili številni akterji, vključeni v globalni šport. Z omenjene konference tako preidemo na četrto stopnjo razvoja boja proti dopingju, v kateri je na podlagi sprejetja Lozanske deklaracije o dopingju v športu ustanovljena neodvisna in nevladna organizacija WADA. Njen namen je spodbujati in usklajevati boj proti dopingju v športu in s tem omogočiti, da bodo vsi športniki tekmovali brez uporabe prepovedanih sredstev (World Anti-Doping Agency 2016).

S pravnega vidika je WADA fundacija, ki je bila ustanovljena in je urejena z lastnim ustanovnim aktom po švicarskem notranjem pravu (Casini 2009, 430). To pomeni, da dokumenti WADA za države niso pravno zavezujoči. Pravno sprejetje Kodeksa je bilo tako omogočeno šele v letu 2005, s pomočjo sprejetja Mednarodne konvencije (UNESCO 2005). Mednarodna konvencija predstavlja ustrezeni pravni mehanizem za formalno sprejetje Kodeksa prek ratifikacije Mednarodne konvencije (2005, 4.1. čl.), in sicer s strani vseh nacionalnih držav (Casini 2009, 435–436). Vključitev vlad držav je bila ponovno ključnega pomena pri zagotavljanju harmonizacije protidopingških predpisov, saj je bil s pomočjo Mednarodne konvencije vzpostavljen pravni okvir za usklajen protidopingški režim in implementacijo predpisov v notranje politike držav, in sicer za vse športe. »Ker je kršenje protidopingških pravil lahko obravnavano tudi kot kaznivo dejanje, bi bilo enostransko delovanje samo nevladnih organizacij neučinkovito. Zato je sodelovanje vladnih struktur in vladnih organizacij tu nujno. Celo več, glede na statistiko izvedenih testiranj, opravijo NADO 63 % vseh testiranj« (Dvoršak 2017).

WADA je torej nastala kot posledica dolgotrajnih načinov iskanja rešitev za nadzor in preprečitev uporabe dopinga v športu in se danes dojema kot edinstvena hibridna organizacija ter primeren model za učinkovit in usklajen protidopingški režim (Cox 2014, 295). Ustanovil jo je MOK, vendar s podporo medvladnih organizacij, vlad ter drugih državnih in zasebnih organov, ki se borijo v boju proti dopingju. Obenem pa je v enaki meri sestavljena iz predstavnikov držav članic in predstavnikov olimpijskega gibanja (Geeraert in drugi 2013c, 57). Poleg enakovredne sestave pri predstavištvu WADA je enakovredno tudi financiranje WADA, kar je zapisano v samem statutu WADA. Organi olimpijskega gibanja nakažejo WADA enak znesek vplačila kot vlade, vendar šele po tem, ko vlade nakažejo svoj delež (World Anti-Doping Agency 2016).

Najvišji organ odločanja WADA je njen Ustavni odbor, ki ga sestavlja osemtrideset članov; devetnajst iz olimpijskega gibanja in devetnajst s strani državnih organov. Medvladne organizacije, kot sta Svetovna zdravstvena organizacija (*World Health Organization – WHO*) in Interpol, imajo status opazovalk. Ustavni odbor s kvalificirano večino sprejme dvanajstčlanski Izvršni odbor, ki je prav tako enakovredno sestavljen iz predstavnikov olimpijskega gibanja in državnih organov. Izvršni odbor je odgovoren za vodenje in upravljanje WADA, saj je njegova ključna naloga oblikovanje politik za razvoj boja proti dopingu (World Anti-Doping Agency 2016).

Ustavni odbor je ustanovil pet različnih odborov, tj. odbor za finance in administracijo, odbor športnikov, odbor za izobrazbo, odbor za zdravje ter odbor za medicino in raziskave. Slednji nadzira različne znanstvene delovne skupine glede Liste prepovedanih snovi. Poleg odborov je bila ustanovljena tudi skupina strokovnjakov za pregled etičnih vprašanj, ki nudi svoje strokovno etično mnenje, kadar je to potrebno. WADA je vzpostavila deset direktoratskih uradov, znotraj katerih so štiri regionalne pisarne ter direktorat za medicino, znanost, standarde in harmonizacijo, komunikacijo, izobraževanje ter pravne zadeve (Casini 2009, 430–431).

Navkljub svoji uradno zasebni naravi si WADA s svojim delovanjem prizadeva za ustvarjanje in doseganje ciljev, ki so v javnem interesu (Casini 2009, 432). WADA igra pomembno vlogo na mednarodni ravni, saj povezuje različne akterje v boju proti dopingu ter obenem skuša doseči moralno in politično zavezo k Kodeksu, ne le državnih, temveč tudi zasebnih organov. Veliko finančnih sredstev je vloženi v oblikovanje izobraževalnih in preventivnih programov ter v spodbujanje in usklajevanje raziskav v boju proti dopingu (Casini 2009, 432). Prednostne naloge WADA za obdobje 2015–2019 določajo naslednji strateški cilji, ki odražajo pričakovanja vseh akterjev, vključenih v politiko boja proti dopingu, in njihove želje po ustrezni implementaciji:

1. Vodstvo: vodi celovito strategijo za zaščito pravic čistih športnikov.
2. Razvoj in implementacija: Povezati se in pomagati vsem zainteresiranim stranem pri izvajanju kakovostnih protidopinskih programov.
3. Skladnost: Ohraniti integriteto športa brez dopinga s pomočjo vseh podpisnic Kodeksa.
4. Športni in državni organi: Okrepiti angažiranost športnih, državnih organov in njihovega vodstva v podporo čistemu športu.
5. Informacije in upravljanje podatkov: Zagotoviti globalno platformo, ki bo omogočila boj proti dopingu po vsem svetu.

6. Izobraževanje: Spodbujati in voditi izobraževalne iniciative za boj proti dopingu.
7. Raziskave: Voditi, izvajati in spodbujati mednarodne raziskave.
8. Laboratoriji: Voditi, nadzorovati in pomagati akreditiranim in s strani WADA odobrenim protidopinškim laboratorijem.
9. Vladovanje: Voditi ter učinkovito in uspešno delovati v skladu s temeljnimi vrednotami (World Anti-Doping Agency 2014, 5).

4.2 Regulativni okvir

Na podlagi Listine je bil leta 2003 oblikovan Kodeks, ki je stopil v veljavo leta 2004.⁴¹ Kodeks je temeljna in globalna listina, na podlagi katere se oblikuje svetovni program proti prepovedanim snovem v športu. Namen Kodeksa je postopoma doseči harmonizacijo politik in delovanja boja proti dopingu (World Anti-Doping Agency 2015, 21). S sprejetjem Kodeksa se podpisnice strinjajo z načeli Kodeksa ter se zavežejo k implementaciji in ravnanju v skladu z njim (Geeraert in drugi 2013c, 59). Kodeks tako predstavlja ključni dokument WADA, saj usklajuje protidopinške politike, pravila in predpise znotraj športnih organizacij ter športnih organizacij z drugimi državnimi organi po vsem svetu (World Anti-Doping Agency 2016).

Najpomembnejša naloga WADA v smislu njene javne funkcije je oblikovanje mednarodnih standardov na področju boja proti dopingu (Casini 2009, 433). Pravica in dolžnost do določanja mednarodnih standardov dajeta WADA močno normativno funkcijo, preko katere ustvarja mehko pravo v obliki priporočil in dobrih praks (Casini 2009, 433).

Oblikovanje mednarodnih standardov za različna strokovna in operativna področja protidopinškega programa poteka ob posvetovanju s podpisnicami in vladami ter ob potrditvi s strani WADA. Namen mednarodnih standardov je uskladitev med protidopinškimi organizacijami, ki so odgovorne za določene strokovne in operativne dele protidopinških programov. Upoštevanje mednarodnih standardov je obvezno za skladnost s Kodeksom (Slovenska antidoping organizacija 2016a).

Za zagotavljanje usklajenosti in upoštevanja standardov je WADA vzpostavila tesne vezi z različnimi mednarodnimi in nacionalnimi organi, ki določajo standarde na različnih področjih, ki se dotikajo dopinga. Ena izmed njih je npr. UNESCO. Njena vključitev v politike boja proti

⁴¹ Kodeks je bil revidiran leta 2007 in je stopil v veljavo leta 2009. Omenjeni Kodeks je bil ponovno revidiran leta 2013 in stopil v veljavo 2015.

dopingu predstavlja zelo pomemben korak za WADA, saj se je s tem omogočilo, da tudi države pravno sprejmejo Kodeks in s tem omogočijo harmonizacijo protidopinških predpisov. Drugi pomembni organ, ki skrbi za zagotavljanje skladnosti in upoštevanje standardov, pa je Mednarodno združenje za akreditacijo laboratorijev (*International Laboratory Accreditation Cooperation – ILAC*). »Kodeks deluje v povezavi s petimi mednarodnimi standardi, katerih namen je spodbujati skladnost med protidopinškimi organizacijami na različnih področjih. To so Mednarodni standardi za testiranje,⁴² Mednarodni standardi za laboratorije,⁴³ Mednarodni standardi za terapevtske izjeme,⁴⁴ Lista prepovedanih snovi⁴⁵ ter Mednarodni standardi za varstvo zasebnosti in osebnih podatkov⁴⁶ (Casini 2009, 434). Ti standardi so bili predmet dolgih posvetovanj med različnimi interesnimi skupinami (World Anti-Doping Agency 2016).

Temeljni element Mednarodnih standardov in samega Kodeksa predstavlja Lista prepovedanih snovi, ki je glavni in povezovalni člen za doseg harmonizacije politik v boju proti dopingu med športnimi organizacijami in državnimi organi (Casini 2009, 435). Lista prepovedanih snovi je obnovljena vsaj enkrat letno ter določa tiste prepovedane snovi in postopke, »ki so ves čas prepovedani kot doping, na tekmovanjih in zunaj tekmovanj, zaradi njihovega mogočega delovanja na izboljššan nastop na naslednjem tekmovanju ali zaradi njihovega prikritega delovanja in tistih snovi in postopkov, ki so prepovedani samo na tekmovanjih« (Slovenska antidoping organizacija 2015, 41–42).

Kodeks je kot prvi določil splošne mehanizme o odločanju glede tega, katera snov in metoda se bosta uvrstila na Listo prepovedanih snovi. Kodeks prav tako določa standarde za minimalne in maksimalne sankcije v primeru njegovega kršenja, obenem pa ostaja dovolj prožen, da upošteva in rešuje posebne okoliščine posameznega primera (Casini 2009, 435). Za doseg usklajenih politik med zasebnimi akterji in državnimi organi je treba najprej doseči, da se Kodeks sprejme v čim večjem številu. Podpis Kodeksa je obvezen za vse organe olimpijskega gibanja, ki želijo ostati del programa OI (Geeraert in drugi 2013c, 60). Zato je Kodeks do danes

⁴² »Njihov namen je načrtovanje učinkovitega preverjanja in ohranjanja integritete in identitete vzorcev, vse od obveščanja športnika o odvzemu vzorca do prevoza vzorcev na analizo« (Casini 2009, 434).

⁴³ »Njihov cilj je zagotoviti proizvodnjo veljavnih rezultatov testov in evidenčnih podatkov ter doseči enotne in usklajene rezultate ter poročanje od vseh akreditiranih laboratorijev« (Casini 2009, 434).

⁴⁴ »Njihov namen je zagotoviti usklajenost procesa priznavanja terapevtskih izjem v vseh športih in v vseh državah /.../« (Casini 2009, 434).

⁴⁵ Lista prepovedanih snovi je mednarodni standard, ki se letno posodablja in določa, katere snovi in postopki so prepovedani v športu (Slovenska antidoping organizacija 2016b).

⁴⁶ »Ti mednarodni standardi vzpostavljajo set minimalnih ukrepov za zagotavljanje varovanja zasebnosti, ki jih morajo upoštevati vsi vključeni v boj proti dopingu pri zbiranju in uporabi osebnih podatkov športnikov« (Casini 2009, 434).

sprejelo več kot 630 športnih organizacij.⁴⁷ V primeru držav pa so predpisi Kodeksa pravno zavezujoči le za tiste države, ki so ratificirale Mednarodno konvencijo. Poleg tega mora biti Kodeks za njegovo neposredno delovanje vključen v nacionalno zakonodajo. Mednarodna konvencija je precej permissiven dokument, ki vladam dopušča odprto možnost glede izbora primernega načina njegove vključitve v nacionalno zakonodajo, na način, ki jim bo omogočil ustrezno implementacijo (Geeraert in drugi 2013c, 61). Mednarodno konvencijo je ratificiralo že 187 držav.⁴⁸

Mednarodna konvencija predstavlja prvi dogovor vlad o uporabi mednarodnega prava na področju boja proti doping, kjer zasebni akterji globalnega športa ne posedujejo potrebnih sredstev za zavezujoče odločitve (UNESCO 2016). Prav tako so pravila, ki jih je določilo zasebno telo, dejansko upoštevana s strani držav. To kaže na velik interes držav za iskanje rešitev za doseg športa brez dopinga, ki ogroža integriteto športa ter zdravje športnikov in celotne javnosti. Če pogledamo regulativni okvir, lahko na splošno rečemo, da WADA znotraj globalnega konteksta predstavlja uspešen primer dobre prakse sodelovanja zasebnih akterjev in državnih organov (Casini 2009, 435), vendar »enakovrednost obeh strani ni zahtevana, niti predvidena, saj obe strani sodelujeta glede na svoje zmožnosti in sposobnosti« (Dvoršak, 2017). Določeno 'sivo območje' (»glede na svoje zmožnosti in sposobnosti«) na področju boja proti doping torej še obstaja. Zato na tej stopnji še ni mogoče potrditi, da to sodelovanje predstavlja in zagotavlja dovolj učinkovito transnacionalno regulacijo problematike dopinga.

4.2.1 Regulativni proces

Regulativni proces zajema pet poglavitnih stopenj, t. i. ANIME. Z vpogledom v regulativni proces Kodeksa bo pregledana uporaba kompetenc sodelujočih akterjev v WADA in s tem dejanska učinkovitost regulativnega procesa. To bo posredno omogočilo določitev vzorca sodelovanja med glavnimi akterji vladovanja globalnega športa na področju boja proti doping znotraj transnacionalnega prostora. Že v zgodnjih fazah nastanka Kodeksa je postalo jasno, da je namen tako olimpijskega gibanja kot držav pripraviti skupen dokument, ki bo omogočil harmonizacijo politik na področju dopinga. Kodeks je torej rezultat mednarodnega posvetovanja in sodelovanja med zasebnimi organi olimpijskega gibanja ter vladami držav, ki

⁴⁷ Natančen seznam podpisnic je dostopen prek: <https://www.wada-ama.org/en/code-signatories> (26. april 2017).

⁴⁸ Seznam držav, ki so ratificirale Mednarodno konvencijo do 30. marca 2016, je dostopen prek: <http://www.unesco.org/eri/la/convention.asp?KO=31037&language=E> (26. april 2017).

so spoznale potrebo po sodelovanju in skupnem iskanju načinov za izboljšanje stanja na področju dopinga v športu.

Določanje agende se v WADA sprejema s pomočjo revizijskega procesa Kodeksa. Osnovan je na dvoletnem posvetovalnem programu, katerega namen je posodabljanje in spreminjanje Kodeksa v skladu z željami in potrebami njegovih podpisnic in interesnih skupin. Takšen način omogoča zapolnjevanje vrzeli, ki jih predstavlja spreminjajoče se globalno okolje za protidopinško skupnost. Revizijski proces, ki vključuje določanje standardov in pogajanje o le-teh, je razdeljen v tri posvetovalne faze.

V prvi fazi dvoletnega obdobja sprejema WADA formalne vloge predlogov za spremembe Kodeksa in spodbuja vse zainteresirane k sodelovanju izboljšanja Kodeksa (World Anti-Doping Agency 2016a). WADA je ustanovila posebno ekipo strokovnjakov za pripravo osnutka Kodeksa, ki najprej pregleda vsak poslani predlog in ga na podlagi dejstva, da mora leta spoštovati splošna načela prava, sorazmernosti in človekovih pravic ter vzdržati pred pravnimi izzivi na sodiščih po vsem svetu, zavrne ali doda v nov osnutek Kodeksa. Preden lahko proces preide v naslednjo posvetovalno fazo, se Izvršni odbor WADA odloči, kateri izmed predlogov bodo vključeni v naslednji osnutek Kodeksa (World Anti-Doping Agency 2016b). Zaključen osnutek Kodeksa je poslan vsem zainteresiranim stranem in skupaj z vsemi poslanimi predlogi objavljen na spletni strani WADA.

Druga in tretja posvetovalna faza potekata vzporedno s posvetovalnimi fazami o drugih štirih Mednarodnih standardih, ki delujejo v povezavi s Kodeksom, medtem ko je Lista prepovedanih snovi revidirana in posodobljena vsaj enkrat letno. Šele po tem, ko Izvršni in Ustavni odbor obravnavata vse pripombe zainteresiranih strani, je končni osnutek Kodeksa dan v potrditev Upravnemu odboru WADA (World Anti-Doping Agency 2016b). »Kodeks sprejmejo naslednji podpisniki: WADA, MOK, MŠZ, MPK, nacionalni olimpijski komiteji, nacionalni paraolimpijski komiteji, organizatorji velikih prireditev in nacionalne organizacije za boj proti dopingu. Te organizacije sprejmejo Kodeks s podpisom deklaracije o tem, da se z njim strinjajo in ga sprejemajo vsi njihovi pristojni vodstveni organi« (Slovenska antidoping organizacija 2015, 138). Dogovor o standardih in sprejem le-teh predstavlja le del regulativnega procesa. Ključen pogoj za njihovo ustrezno izvajanje je implementacija.

Implementacija Kodeksa se za države in športne organizacije nekoliko razlikuje. MNŠO se s podpisom Kodeksa zavežejo k tem, da so njihova pravila v skladu z obveznimi členi in načeli Kodeksa. Zato morajo podpisnice za uspešno implementacijo najprej spremeniti svoja že obstoječa pravila in predpise, ki bi lahko bili v neskladju, ter se strinjati s tem, da bodo izvajale pravila v skladu s Kodeksom (World Anti-Doping Agency 2016c). WADA pri pregledu protidopinških politik posamezne MNŠO zagotovi ustrezno pomoč in v primeru neskladij pomaga pri preoblikovanju obstoječih pravil (Geeraert in drugi 2013c, 59).

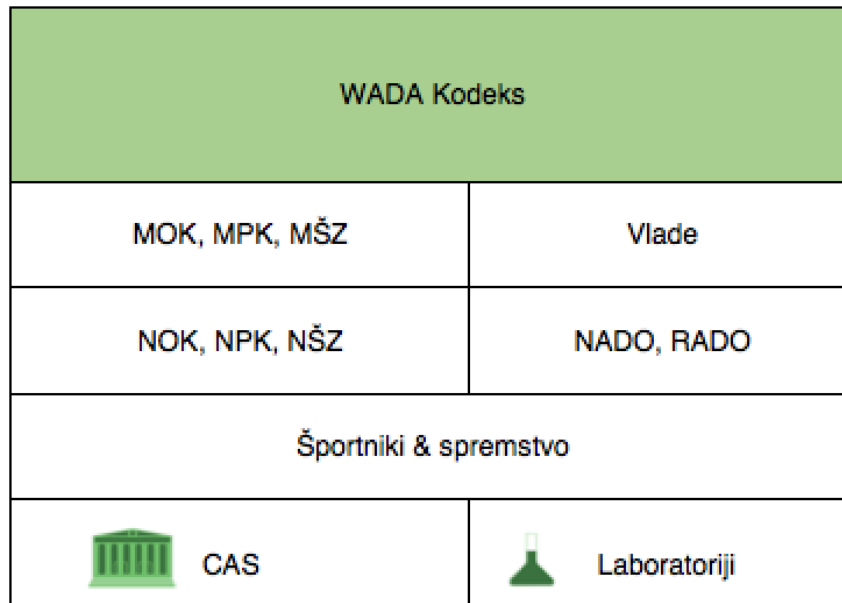
Ker je Kodeks pripravila NVO, države niso pravno zavezane k upoštevanju nevladnega dokumenta. Zato mora za zagotovitev ustrezne implementacije Kodeksa vsaka država posamično ratificirati Mednarodno konvencijo v skladu z njenimi ustavnimi določbami (World Anti-Doping Agency 2016c). WADA je v pomoč pripravila poseben vodič pravil *Model Rules*, ki vodi podpisnice skozi proces priprave predpisov proti dopingu in hkrati dopušča dovolj fleksibilnosti, da lahko države implementirajo Kodeks v skladu z nacionalnimi ustavnimi določbami (World Anti-Doping Agency 2016č). Državam in MNŠO, kjer protidopinške dejavnosti še ne obstajajo, pomaga WADA razviti ustrezne protidopinške programe prek petnajstih regionalnih protidopinških organizacij (*Regional Anti-Doping Organizations – RADO*). Te so prav tako enakovredno sestavljene iz predstavnikov vlad in olimpijskega gibanja. Na takšen način želi WADA omogočiti ustrezno, lažjo in učinkovitejšo implementacijo Kodeksa (Geeraert in drugi 2013c, 62).

Nadzor nad implementacijo Kodeksa opravlja WADA. Za lažji nadzor mora »/vsaka podpisnica na dve leti poročati WADA o skladnosti izvajanja z določili Kodeksa in takrat tudi sporočiti razloge za neizvajanje« (Svetovni protidopinški kodeks, 23.4.4 čl.). Če podpisnica ne zagotovi informacij glede njene skladnosti z določili Kodeksa, jo lahko WADA bremeni neskladnosti s Kodeksom in proti njej uvede sankcije. Nadzor s strani WADA poteka na dva načina. Prvi način predstavlja nadzor nad primeri dopinga med podpisnicami Kodeksa, ki potekajo na dnevni ravni in jih lahko WADA predloži pred CAS. Drugi način pa predstavlja uradno poročilo o neskladnosti podpisnic s Kodeksom, ki ga WADA izda na dve leti in je dostopno javnosti. WADA se pred izdajo poročila posvetuje s podpisnico, ki lahko predloži pisno utemeljitev glede neskladnosti.

V primeru, da je podpisnici Kodeksa kljub utemeljitvi določena neskladnost s Kodeksom s strani WADA, se le-ta lahko pritoži na CAS (Geriatier in drugi 2013c, 63). Organizacije, ki so

spoznane za neskladne s Kodeksom, so lahko izključene iz olimpijskega programa in izgubijo možnost, da bi se potegovala za organizacijo mednarodnih športnih dogodkov in v nadaljnje organizirale mednarodne športne dogodke, ki sicer potekajo pod njihovim okriljem. Kršiteljicam Kodeksa grozi tudi izguba vodstvenih položajev znotraj WADA (Geeraert in drugi 2013c, 63).

Slika 4.1: Organizacijska shema akterjev, vključenih v globalni boj proti dopingu

Vir: povzeto po World Anti-Doping Agency (2009a, 1).

Omenjene sankcije veljajo tudi za države, ki so podpisale pristop k Mednarodni konvenciji, a jim ni uspelo zagotoviti skladnosti oziroma so kršile predpise Mednarodne konvencije. Vendar pa nadzor nad implementacijo Mednarodne konvencije ni v pristojnosti WADA, temveč leži v rokah UNESCO. Z Mednarodno konvencijo (2005, 28. čl.) je bila vzpostavljena Konferenca pogodbenic, ki se sestaja vsaki dve leti in je odgovorna za nadzor nad implementacijo Mednarodne konvencije. Posamezne vlade morajo zagotoviti poročilo, ki opisuje vse sprejete ukrepe in protidopinške programe, ki jim zagotavljajo delovanje v skladu z določbami Mednarodne konvencije. Na zasedanja Konference pogodbenic je kot svetovalni organ povabljen tudi WADA (Geeraert in drugi 2013c, 63). Poleg nje so kot opazovalci povabljeni še MOK, Svet Evrope in druge relevantne organizacije, če je to potrebno (Mednarodna konvencija 2005, 29. čl.).

Za lažje in ustrezno izvrševanje Kodeksa, ki zaradi pomanjkanja izvršilne moči WADA deluje kot certifikacijski organ, mora WADA tesno sodelovati z vladami držav podpisnic, organi pregona, kot je Interpol, ter vsemi RADO in NADO. Medsebojno sodelovanje omogoča lažje zbiranje in izmenjavo informacij, saj imajo organi pregona in vlade, v primerjavi z WADA, preiskovalna pooblastila za nadzor nad proizvajalci in dobavitelji prepovedanih snovi. Prav tako imajo možnost ustvarjanja zakonov, s katerimi lahko omogočijo učinkovitejši boj proti proizvodnji in posedovanju prepovedanih poživil na njihovem ozemlju. Iz teh razlogov je omenjeno sodelovanje izrednega pomena za učinkovito izvrševanje Kodeksa (World Anti-Doping Agency 2009b, 1) in s tem za učinkovito transnacionalno regulacijo.

4.2.2 Uporaba kompetenc akterjev znotraj regulativnega procesa

Abbott in Snidal (2008, 6) označujeta uporabo pravih kompetenc akterjev znotraj opisanega regulativnega procesa kot nujen, vendar ne edini pogoj za učinkovito transnacionalno regulacijo. V Tabeli 4.1 so predstavljene kompetence posameznih akterjev, in sicer znotraj posamezne stopnje regulativnega procesa. Da bi lahko govorili o učinkovitem sodelovanju med akterji, ki vzpostavljajo in zagotavljajo transnacionalno regulacijo, morajo biti le-te ustrezno uporabljene. Glede na to, da je WADA enakovredno sestavljena iz predstavnikov vlad in olimpijskega gibanja ter je njihova enakovrednost vidna znotraj vseh stopenj regulativnega procesa, so na prvi pogled, ko gre za države in NVO, uporabljene vse ustrezne kompetence v vseh stopnjah regulativnega procesa. Poleg tega je dostop v proces določanja agende in pogajanj omogočen vsem zainteresiranim akterjem, kar WADA na podlagi široke zastopanosti in uporabe strokovnega znanja dodeljuje legitimnost pri svojem delu.

Kljub temu pa ostaja nekaj odprtih vprašanj glede ustrezne uporabe kompetenc glavnih akterjev. Eno izmed njih se nanaša na nadzor nad izvajanjem Mednarodne konvencije, ki poteka vsaki dve leti na zasedanju Konferenc pogodbenic in ne vsebuje možnosti neposrednega posredovanja oziroma določanja sankcij v primeru kršitev določb Mednarodne konvencije. Za države, ki ne delujejo v skladu z Mednarodno konvencijo oziroma kršijo njene določbe, za zdaj ne obstajajo nikakršni institucionalni mehanizmi ukrepanja s strani UNESCO (UNESCO 2016). Odsotnost sprejemanja ukrepov močno zmanjšuje kakovost in moč doseganja implementacije Mednarodne konvencije, saj so države ključnega pomena za učinkovito implementacijo transnacionalnih standardov. Sodelovanje med WADA in UNESCO pri izvajanju nadzora ter

izvrševanju Mednarodne konvencije bi v tem primeru morale biti konkretnije, da bi bil lahko regulativni proces učinkovitejši.

Težave WADA se opazijo tudi v samem izvrševanju regulative, saj WADA sama po sebi nima neposredne izvršilne moči. WADA sicer skrbi za ustrezen nadzor Kodeksa, vendar je pri tem treba poudariti, da je izvrševanje Kodeksa v rokah CAS, ki pa je že požel kritike glede svojega delovanja.⁴⁹ Sporno je dejstvo, da je CAS pravno gledano mednarodno zasebno arbitražno razsodišče, ki ga je ustanovil MOK, in sprejema odločitve na podlagi Olimpijske listine, *lex sportiva* in švicarskega prava ter ustvarja vzpon novega modela globalnega zasebnega prava za izvrševanje globalnih pravnih norm brez potrebe po državi (Mitten in Opie 2010, 294). Ker je eden izmed glavnih ciljev WADA zagotovitev usklajenega boja proti dopingu v športu, je potreba po ustanovitvi telesa, katerega pravo bi bilo enotno po vsem svetu ter katerega pravila in metode za reševanje sporov bi bile univerzalno sprejete, nujno potrebna.

CAS s svojo krovno pristojnostjo v zadevah dopinga sicer krepi učinkovito implementacijo Kodeksa ter zagotavlja enotne in ustrezne sankcije za športnike iz različnih držav (Geeraert in drugi 2013c, 61), vendar pa izpodrivanje nacionalnega prava s strani *lex sportiva* odpira številna vprašanja glede zagotavljanja varstva pravic in interesov vseh vključenih deležnikov (Mitten in Opie 2010, 307–308). Poleg tega je treba poudariti, da je vsebina Kodeksa v veliki meri osredotočena na posameznega športnika in CAS omogoča ustrezno sankcioniranje športnika, vendar pa še ne zagotavlja širšega okvira za boj proti organiziranemu kriminalu in trgovini s prepovedanimi snovmi, ki za uspešno zaježitev potrebuje sodelovanje držav in podjetij.

Omenjeni dvomi neodvisnosti CAS zastavljajo vprašanja o načinu notranjega nadzora WADA, ki se nanaša na zavezanost vodstva k standardom. Abbott in Snidal (2008, 23) sta mnenja, da je stopnja nadzora v regulativnem procesu učinkovitejša in bolj kredibilna, ko je poskrbljeno za strokovno znanje na področju revizije in neodvisnosti od uprave. WADA je pomanjkanje vključenosti podjetij v nadzor nad regulativnimi standardi nekoliko nadomestila z različnimi skupinami strokovnjakov.⁵⁰ Vendar so očitki, izhajajoči iz nedavnih razkritij sistematičnega

⁴⁹ Primeri problematike CAS, kot so pravna odgovornost CAS, nejasno razmerje med pravili olimpijskega gibanja in nacionalnega prava, vprašanje pristojnosti in regulativnih mehanizmov CAS ipd., so nazorno predstavljeni v delu Mazzucco in Findlay (2010).

⁵⁰ »WADA je v letu 2015 ustanovila Odbor za pregled skladnosti (*Compliance Review Committee*), ki je sestavljen iz strokovnjakov za skladnost poslovanja tako iz nešportne industrije kot tudi iz predstavnikov športnikov, vlad in športnih organizacij. Njegova naloga je, da poroča in svetuje Ustavnemu odboru WADA glede zadev s področja skladnosti« (World Anti-doping Agency 2016).

dopinga v atletiki in Ruski federaciji, da je WADA vedela za kršitve Kodeksa, vendar ohranjala preiskave v svojih rokah in s tem prikrivala pomanjkljivosti lastnega delovanja, poudarili potrebo po vzpostavitvi novega neodvisnega telesa, ki bi spremljal pritožbe ali neskladnosti s Kodeksom s strani katere koli protidopinške agencije, vključno WADA. Kot je omenil Dvoršak (2017), »/.../ boj proti dopingu mora imeti dober nadzor in če ga kje ni dovolj, ga je potrebno uvesti, tudi pri WADA, saj ga sedaj praktično nima«.

Tabela 4.1: Uporaba kompetenc akterjev v posameznih stopnjah regulativnega procesa

Kompetence	A (določanje agende)	N (pogajanje o standardih)	I (imple- mentacija)	M (nadzor)	E (izvrševanje)
strokovno znanje	države NVO	podjetja (poslovno znanje), države, NVO (znanje normativnega urejanja)	podjetja	podjetja, NVO (države)	države, NVO
operativne zmogljivosti	države, NVO (podjetja)	države, NVO (podjetja)	podjetja	podjetja, NVO (države)	države (NVO)
neodvisnost	države (NVO)			NVO, države	države (NVO)
zastopanost	države (NVO)	države			države

*akter, ki je zapisan v oklepaju, ima sekundarno zmogljivost, tj. lahko nadomesti pomanjkanje kompetence določenega akterja v posamezni stopnji regulativnega procesa.

Vir: prirejeno po Abbott in Snidal (2008, 54).

Tabela uporabe kompetenc akterjev znotraj regulativnega procesa poudarja pomembno vlogo uporabe strokovnega znanja in operativnih zmogljivosti podjetij znotraj implementacije ter nadzora regulativnih standardov. WADA je javno oznanila interes po razvoju sodelovanja z organizacijami, ki imajo strokovno znanje za iskanje rešitev ter interes pri preprečevanju uporabe prepovedanih snovi v športu (World Anti-Doping Agency 2016). Vendar zaradi pomanjkanja izvršilne moči ne more vzpostaviti načina, na podlagi katerega bi v svoje delovanje vključila tako podjetja iz farmacevtske in biotehniške industrije kot tudi druga podjetja, ki imajo omenjeno strokovno znanje in operativne zmogljivosti. Ta zdaj sodelujejo z WADA zgolj na prostovoljni osnovi, kar ne daje zadovoljivih rezultatov.

Primer prostovoljnega sodelovanja je Skupna deklaracija o sodelovanju v boju proti dopingu. Na njeni podlagi je bila 28. januarja 2015 v Tokiu organizirana Druga mednarodna konferenca

z naslovom *New Developments for Clean Sport and Society*,⁵¹ ki predstavlja najnovejši korak naprej k razvoju tesnejših vezi med protidopinško skupnostjo in farmacevtsko industrijo. Čeprav njihovo sodelovanje še vedno ostaja na ravni izmenjave informacij in gradnje partnerstev, pa je kljub temu pomembno, saj kaže na priznavanje pomembnosti strokovnega znanja in operativnih zmogljivosti podjetij za delovanje WADA ter s tem reševanje problematike dopinga. Iskanje rešitev v boju proti dopingu je brezpredmetno, če vanj ne bodo vključene organizacije oziroma farmacevtska industrija, ki omenjene snovi proizvaja (World Anti-Doping Agency 2012, 20). Dvoršak (2017) je pojasnil, da z WADA in SLOADO »/formalno in načelno /.../ sodelujejo farmacevtska združenja, posamezne korporacije pa ne. V Sloveniji se farmacevtske firme ne želijo vpletati v sodelovanje z nami, čeravno jim dokazujemo, da vsaj športno populacijo navajamo na pravilno rabo zdravil in jim odsvetujemo vsakršno zlorabo pri uporabi zdravil.«

V Tabeli 4.2 je predstavljena relativna pomembnost akterjev znotraj posamezne stopnje določanja regulativnih standardov, ki jo lahko po pregledu vključenosti akterjev znotraj regulativnega procesa Kodeksa uporabimo kot kazalnik ustrezne vključenosti posameznega akterja na področju reševanja problematike dopinga. Velik razkorak med vključevanjem akterjev v regulativni proces in njihovo pomembnostjo znotraj procesa se kaže v stopnji implementacije Kodeksa, kjer, kot že omenjeno, ni zaznati vključenosti podjetij, kljub njihovi pomembnosti za implementacijo protidopiških regulativ in politik.

Tabela 4.2: Relativna pomembnost akterjev znotraj posamezne stopnje znotraj transnacionalnega določanja regulativnih standardov.

Akter	A (določanje agende)	N (pogajanje o standardih)	I (implementacija)	M (nadzor)	E (izvrševanje)
podjetje	nizka	srednja	visoka	nizko-srednja	nizka
NVO	srednja	srednja	nizka	srednja	nizko-srednja
država	visoka	visoka	nizka	nizko-srednja	visoka

Vir: prirejeno po Abbott in Snidal (2008, 54).

Trenutno sodelovanje med WADA in podjetji ter njihovo vključevanje v transnacionalno regulacijo dopinga je na začetni stopnji. Glede na to, da se same sankcije pri jemanju

⁵¹ Več o konferenci glej podpoglavje 2.3.3.

prepovedanih snovi nanašajo in dotikajo predvsem na športnike,⁵² kljub temu, da je jemanje prepovedanih snovi rezultat številnih deležnikov, med katerimi igrajo zelo pomembno vlogo farmacevtska podjetja in sponzorska podjetja, ki z vrtočlavi sponzorskimi vsotami športniku prispevajo pomembno spodbudo za poseganje po prepovedanih snoveh⁵³, bi se morala WADA o nadaljnjem razvoju učinkovite transnacionalne regulacije osredotočiti na vprašanje, kaj storiti, da bodo farmacevtska podjetja, sponzorji in druga podjetja, ki so vključena v šport in imajo od tega gospodarske koristi, v večji meri sodelovali pri implementaciji Kodeksa.

4.3 Umestitev Svetovne protidopinške agencije v trikotnik vladovanja

Na podlagi analize uporabe kompetenc akterjev znotraj regulativnega procesa lahko v tem delu umestimo WADA v trikotnik vladovanja, kjer se bo na podlagi vključenosti v regulativni proces določil delež posameznega akterja pri določanju regulativnih standardov znotraj WADA. V primeru, da ima akter stodontni delež znotraj regulativnega procesa posamezne institucije, je v shemi lociran v njegovi stični točki, vse, dokler kakšen drug akter ne prevzame izključnega nadzora nad regulacijo. Glede na tabelo o pomembnosti akterjev znotraj transnacionalnega določanja regulativnih standardov je jasno, da »noben akter sam ne poseduje vseh ustreznih kompetenc, ki so potrebne za učinkovito regulacijo« (Abbott in Snidal 2008, 28). Sheme sodelovanja med glavnimi akterji zato predstavljajo uspešen korak do izboljšanja učinkovitosti transnacionalne regulacije, in sicer v smislu izpostavitve ustrezne ali pomanjkljive vključitve akterjev in njihovih kompetenc v regulativni proces.

Za lažje razumevanje in kot primer lahko vzamemo umestitev *United Nations Global Compact* – UNGC, ki deluje kot pobuda za družbeno odgovornost in trajnostni razvoj gospodarskih subjektov (glej Sliko 4.2). Njegova postavitve v območje štiri znotraj trikotnika vladovanja odseva, v kolikšni meri so uporabljene posamezne kompetence posameznega akterja znotraj regulativnega procesa, tj. približno razporeditev sodelovanja glavnih akterjev v regulativnem procesu, in sicer (60 %, 30 %, 10 %) med državami, ki delujejo prek Organizacije združenih narodov (OZN), več kot 5000 podjetji in NVO iz 120 držav (Abbott in Snidal 2008, 9). Medtem

⁵² Redke izjeme so trenerji, športni zdravniki in nutricionisti, ki so že bili sankcionirani zaradi sodelovanja pri jemanju prepovedanih snovi, kot npr. posest ali trgovanje s prepovedanimi substancami. Seznam sodbe na voljo na: <http://www.tas-cas.org/en/jurisprudence/recent-decisions.html> (6. december 2017).

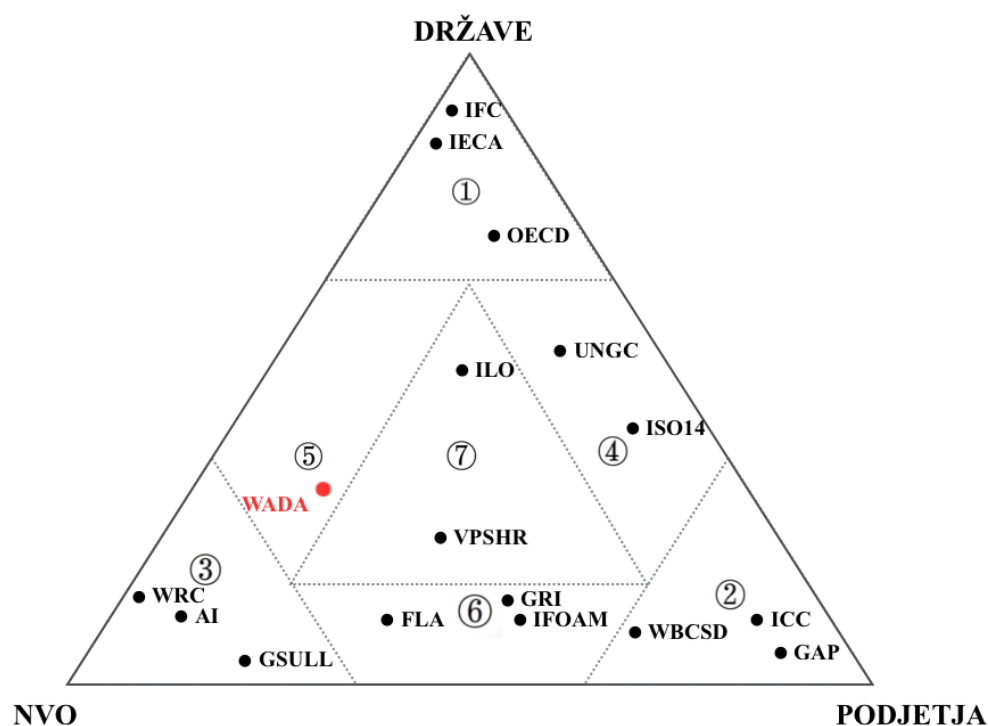
⁵³ Nekaj primerov najvišjih sponzorskih dobičkov posameznih športnikov si lahko pogledate na: <https://www.pledgesports.org/2017/11/biggest-athlete-sponsorship-deals-in-sport-2/> (6. december 2017). Za celovito analizo vpliva komercializacije in sponzorstev na športnika (kolesarja) glej Brewer (2002).

lahko Mednarodno organizacijo dela (*International Labour Organization* – ILO) umestimo v območje sedem, saj ima tristransko upravno strukturo, ki zastopa vlado, delodajalce in delavce. Kljub temu pa je ILO postavljen precej visoko v območju sedem, saj delež upravljanja ni popolnoma enakovredno razporejen, temveč je delež vlad pri samem upravljanju petdesetodstoten (Abbott in Snidal 2008, 9).

Naj še enkrat poudarim, da je »trikotnik vladovanja hevristična 'naprava', ki je namenjena strukturiranju analiz kompleksnih oblik vladovanja in ne natančni slikovni predstavitvi zapletenih sodelovanj med akterji. Natančna umestitev akterja v trikotnik vladovanja je tako manj pomembna kot sama relativna pozicija, ki pa je tudi odvisna od presoje posameznika« (Abbott in Snidal 2008, 9). Tako lahko na podlagi pridobljenih podatkov o vključevanju glavnih akterjev vladovanja globalnega športa v regulativni proces na področju dopinga uvrstimo WADA v območje pet, tj. shemo, kjer so znotraj regulativnega procesa uporabljene kompetence akterjev iz dveh različnih skupin, ki si delijo odgovornost vladovanja in kjer ima akter iz tretje skupine le manj pomembno vlogo oziroma se sploh ne vključuje (glej Sliko 4.2).

Temu sledi, da je teoretična porazdelitev deleža upravljanja WADA in s tem določanja transnacionalne regulacije dopinga med vladami in olimpijskim gibanjem enakovredno razporejena, medtem ko podjetja niso neposredno vključena v regulativni proces. Umestitev WADA je znotraj območja pet nekoliko nižje, saj je kljub formalni enakosti na papirju zaznati določeno prevlado olimpijskega gibanja. Izhajam iz dejstva, da je v sami osnovi MOK ustanovitelj WADA, kljub temu da je pobuda prišla s strani držav in lahko s svojo močjo nad MNŠO, ki izhaja iz same tradicije ter pravne organiziranosti, lobira pri regulativnem procesu znotraj WADA. Poleg tega je MOK ustanovitelj CAS, ki je pristojno za reševanje sporov vseh zadev, povezanih s športom, in je posledično sestavni del boja proti dopingu in WADA. Čeprav je CAS predstavljen kot institucija, ki je neodvisna od katere koli MNŠO, pa MOK še vedno igra pomembno vlogo pri financiranju in upravljanju le-tega (Geeraert in drugi 2013c, 61). Obenem je WADA umeščena precej blizu območja sedem, saj na podlagi sodelovanja z IFPMA in laboratoriji začenja s postopnim vključevanjem podjetij v samo problematiko dopinga. Vendar pa kompetence podjetij niso ustrezno izkoriščene v samem regulativnem procesu, saj za enkrat sodelujejo v zelo omejenem obsegu in zgolj po lastni volji. Glede na to, da je pomembnost vključenosti podjetij v regulativnem procesu najvišja predvsem na področju implementacije, bi jih bilo za učinkovito transnacionalno regulacijo treba vključiti predvsem v omenjeni del regulativnega procesa.

Slika 4.2: Umestitev Svetovne protidopinške agencije v trikotnik vladovanja

Vir: prirejeno po Abbott in Snidal (2008, 50).

Kot je pokazala uporaba trikotnika vladovanja na primeru WADA, posedujejo podjetja določene kompetence, kot so strokovno znanje in poslovne sposobnosti na področju dopinga, ki manjkajo WADA za bolj učinkovito transnacionalno regulacijo problematike dopinga (Abbott in Snidal 2008, 41). WADA je s podpisom Skupne deklaracije o sodelovanju v boju proti dopingu pokazala jasno željo po vključevanju podjetij v že vzpostavljeno delovanje v boju proti dopingu, vendar jih zaradi pomanjkanja izvršilne moči ne vključuje v zadostni meri v regulativni proces. WADA za zdaj vidi podjetja predvsem kot akterja, ki bi pomagal pri odkrivanju in opredelitvi novih potencialnih prepovedanih snovi in financiral njihovo že vzpostavljeno delovanje v boju proti dopingu (World Anti-Doping Agency 2016d).

WADA bi lahko pri vključevanju podjetij v implementacijo regulativnih standardov na področju dopinga zaradi pomanjkanja lastne izvršilne moči uporabila izvršilno moč države, ki se je že izkazala kot ustrezen in učinkovit akter na tem področju. Vendar se vloge držav na področju problematike dopinga, kljub harmonizaciji regulativnih standardov, še vedno precej razlikujejo. Govorimo lahko o intervencionističnih in neintervencionističnih načelih delovanja

države na področju dopinga v športu (Bergant Rakočević, 2008, 351). Neintervencionistične države, med katere uvrščamo tudi Slovenijo, »postavijo s svojo zakonodajo le temelje za regulacijo športa in pooblastijo druge organe oziroma avtonomne športne organizacije za sprejem drugih predpisov« (Bergant Rakočević, 2008, 351). Intervencionistične države, med katerimi prednjačijo Francija, Italija in Nemčija, pa »posegajo v športno avtonomijo na področju dopinga« tako, da s sprejemi posebnih zakonov o dopingu sankcionirajo uporabo dopinga, kar pomeni, da lahko uporabijo represivne organe oziroma kazenskopravno obravnavajo doping (Bergant Rakočević, 2008, 352).

Intervencionistične države bi morale nadaljevati s svojo prakso in razširiti odgovornost za jemanje dopinga s samega športnika tudi na druge deležnike, ki imajo moč in vpliv nad športnikom, tj. klube, trenerje, sponzorska podjetja. Še posebej pomembno je, da se odgovornost razširi s športnika na sponzorska podjetja, ki so eden od glavnih vodil za to, da športniki posežejo po prepovedanih snoveh. Slednje bi lahko dosegli po vzoru ameriškega zakona *Sarbanes-Oxley Act*, ki je uvedel objektivno odgovornost vodilnih delavcev za prevare svojih zaposlenih (Camporesi, 2017). Slednje bi lahko veljalo tudi za vodilne delavce podjetij, ki sponzorirajo športnika, saj imajo od njih precejšnjo gospodarsko korist, obenem pa niso deležni nobenih sankcij v primeru, da je športnik pozitiven na dopinškem testu. Razširitev odgovornosti bi se lahko dosegla zgolj prek izvršilne moči držav, ki bi v lasten nacionalni pravni red, usmerjen v preprečevanje dopinga, umestile tudi določbe o objektivni odgovornosti sponzorskih podjetij za jemanje prepovedanih snovi športnikov, ki jih sponzorirajo (Camporesi, 2017).

Sponzorska podjetja bi finančno odgovarjala za jemanje prepovedanih snovi športnikov, ki jih sponzorirajo, bodisi v obliki kazni v višini deleža sponzorirane vsote ali pa zakonsko predpisane kazni, ki bi se namensko porabila za boj proti dopingu. Takšna praksa bi ponudila velike spodbude, da se podjetja dejavno vključijo v implementacijo načel in pravil kodeksa, s tem, da bi igrale dejavnejšo vlogo pri spremljanju športnikove kariere in nadzorovanju vnašanja prepovedanih snovi. Omenjena potreba po vključevanju podjetij v regulativni proces problematike dopinga, ne le farmacevtskih, temveč vseh podjetij, vključenih v svet športa, ne izhaja zgolj iz predstavljenega teoretičnega okvirja trikotnika vladovanja, ampak se vedno pogosteje pojavlja tudi med razpravami ključnih akterjev na področju dopinga. Eden izmed njih je predsednik WADA Sir Craig Reddie, ki je mnenja, da bi se sponzorski prihodki podjetij, ki so podpirala na dopingu pozitivne športnike, morali v določeni meri preusmeriti v sredstva za

boj proti dopingu. Prav tako meni, da bi svoj finančni delež morali prispevati tudi vsi televizijski in radijski mediji, ki imajo od športa visoke dobičke (Gibson, 2016).

Glede na to, da je večina shem sodelovanja in institucij znotraj trikotnika vladovanja nastala na podlagi razočaranj akterjev nad regulatorjem problematike, bi morali sedanji akterji ne samo razmišljati o spremembah, temveč začeti sprejemati reforme delovanja WADA. Več kot leto dni po velikem dopiškem škandalu Ruske federacije⁵⁴ pa razen iskanja dodatnih finančnih sredstev za izvajanje dodatnih dopiških testov sprememb ni opaziti. Glede na to, da je škandal sistematičnega dopinga razkril neposredno vpletenost glavnih akterjev trikotnika vladovanja in s tem transnacionalne regulacije na področju boja proti dopingu, in sicer države, ministrstva za šport, protidopiškega laboratorija, RUSADA, je malo verjetno, da bo vizija čistega športa v bližnji prihodnosti uresničljiva.

Kljub temu pa se s pobudo in podpisom Skupne deklaracije o sodelovanju proti dopingu ter s pripravo brošur in priporočil farmacevtskim podjetjem s strani WADA o načinu nadaljnjega sodelovanja kaže želja WADA po vključevanju podjetij v njen regulativni proces. Športna industrija je donosen trg in pomemben del gospodarstva, zato si tudi farmacevtska in druga podjetja, ki posredno in neposredno sodelujejo v globalnem športu, ne bodo mogla v nedogled zatiskati oči pred negativno vlogo, ki jo imajo na področju dopinga. Isti dejavniki, ki so pripeljali do nastanka WADA, to so pomanjkanje enotne regulacije, transparentnosti, dramatični škandali in netrajnostne prakse, bodo imeli vpliv na razvoj sodelovanja med akterji. »Shema sodelovanja med glavnimi akterji zavisi od njihovih kompetenc, ki jim krepijo ali manjšajo moč pri pogajanjih o načinu sodelovanja« (Abbott in Snidal 2008, 39). »Kljub temu, da je vloga države na področju izvajanja standardov omejena, pa ima država moč okrepiti ali oslabiti kompetence ostalih akterjev, saj lahko posredno ali neposredno uporabi svoja pooblastila za oblikovanje regulativnega prostora in s tem vpliva na pogajalsko moč nedržavnih akterjev« (Abbott in Snidal 2008, 49). »Kombinacija moči in dejavnikov ter preferenc akterjev glede načina sodelovanja bo odločala, kakšen bo izid znotraj sheme sodelovanja« (Abbott in Snidal 2008, 30). »Akterji bodo spodbujali k sodelovanju le, če imajo skupne interese glede regulacije« (Abbott in Snidal 2008, 29). Če do skupnih interesov ne bo prišlo, pa bi lahko v primeru regulacije dopinga vsaka posamezna država od podjetij, ki delujejo na njihovem trgu in sodelujejo v športu, zahtevala sprejetje Kodeksa in jih s tem pravno zavezala k družbeni

⁵⁴ Natančneje opisan v podpoglavju 2.3.3.

odgovornosti na področju dopinga. Na podlagi proučenega sicer še ni mogoče predvideti, ali se bo v prihodnosti shema sodelovanja med glavnimi akterji spreminjala in premikala proti območju sedem, ki predstavlja najučinkovitejše sodelovanje med akterji in s tem učinkovitejšo transnacionalno regulacijo, ali bodo akterji globalnega športa sledili lastnim interesom.

Vsekakor bi implementacija trikotnika vladovanja znotraj WADA močnejše povezala glavne akterje vladovanja globalnega športa in z vključitvijo podjetij pridobila ne le več strokovnega znanja, temveč tudi več finančnih in operativnih zmogljivosti. Obenem bi z vzpostavitvijo transparentnega sodelovanja dodale več kredibilnosti samemu delovanju WADA. Kompetence podjetij bi s strokovnim znanjem in zmožnostjo implementacije standardov tako olajšale delo že vzpostavljenim akterjem pri iskanju rešitev na področju problematike dopinga v športu. Farmacevtska podjetja bi s strokovnim znanjem pomagala pri učinkovitejši implementaciji standardov in s tem omogočila učinkovitejšo porabo sredstev.

Na vprašanje, zakaj do tega sodelovanja še vedno ni prišlo, bi lahko odgovorili z istimi besedami kot v uvodu. Šport je odraz stanja družbe oziroma, kot je dejal Dvoršak (2017), »šport je ogledalo družbe, in dokler bodo v družbi tekli nemoralni in neetični postopki in dejanja, toliko časa lahko v športu pričakujemo tudi težave z dopingom.« Očitno je, da šport še vedno živi v preteklosti, ko je bilo zadostno, da je bil za uporabo dopinga kaznovan posameznik. Vendar pa je problematika dopinga iz koncepta posameznika hitro prešla v širok družbeni problem, ki zahteva širši pogled na to, kaj pomeni čisti šport. Z izjemno obsežno listo prepovedanih snovi in testiranjem vzorcev iz preteklosti si je WADA odprla preveliko polje neznanega, na katerem se kaznuje preveč ljudi, ki delajo malo narobe, obenem pa ne zagotavlja odkrivanja in prekinitve dopinške korupcije (Gillon 2016).

5 SKLEP

Pregled zgodovine razvoja globalnega športa je pokazal, da zaradi vzpostavitve kompleksne strukture vladovanja globalnega športa prihaja do številnih težav, ki jih ne more rešiti samo en akter, naj bodo to MNŠO ali države. Še več, želja po reševanju transnacionalnih problemov s strani enega samega akterja je morda celo privedla do poglobitve težav, saj problematika dopinga v športu zaradi svojih transnacionalnih lastnosti ne more biti učinkovito obravnavana izključno na nacionalni niti izključno na nadnacionalni ravni. Nekoč zasebne težave MNŠO postajajo javna problematika in zadevajo celotno mednarodno skupnost. Poudarek

magistrskega dela je na primeru problematike dopinga kot zaenkrat edinega področja globalnega športa, kjer se ključni akterji vladovanja globalnega športa bližajo dosegu uspešne harmonizacije transnacionalne regulacije znotraj novonastalega transnacionalnega akterja, tj. WADA. Struktura in delovanje WADA znotraj vladovanja globalnega športa zato ponujata vpogled v bolj povezan način reševanja in nadzora transnacionalnih problemov.

Cilj magistrskega dela je bil ugotoviti, na kakšen način bi implementacija trikotnika vladovanja znotraj WADA pripomogla k reševanju dopinga kot enega izmed transnacionalnih problemov globalnega športa. Pri raziskovanju je bil uporabljen koncept trikotnika vladovanja, ki se je izkazal za primerno orodje in v veliko pomoč pri samem razumevanju vzpostavljenega sodelovanja med glavnimi akterji vladovanja globalnega športa. Delo je pokazalo, da globalna politika boja proti dopingiu temelji na precej enakovredni vlogi športnih organizacij in državnih oblasti, medtem ko so podjetja v minimalni meri vključena v samo regulacijo problematike.

Po pregledu vključitve akterjev v regulativni proces označujem WADA za uspešen primer skupnega vladovanja med državami in NVO, ko gre za doseganje skupnega cilja, tj. športa brez dopinga. Umestitev WADA v območje pet potrjuje omenjeno shemo sodelovanja, ki se je vzpostavila tako znotraj samega transnacionalnega akterja kot tudi znotraj oblikovanja politik na področju dopinga. WADA je uspešno uporabila kompetence države, ki se je izkazala za ključno pri izvrševanju postavljenih regulativ ter kompetence NVO, ki so v regulativnem procesu znotraj transnacionalnega prostora nepogrešljiv akter. WADA kot transnacionalni akter uporablja ustrezno znanje, izoliranost od nacionalnih političnih pritiskov in normativno moč s strani NVO, obenem pa v regulacijo vključi države in s tem skrbi za zagotovitev ustreznih pravnih rešitev za doseganje implementacije dogovorjenih standardov. Takšen način omogoča WADA reševanje problemov, ki jih posamezen akter znotraj transnacionalnega prostora ne bi zmozel zagotoviti. WADA je na takšen način razširila zmogljivost vladovanja problematike dopinga, ne da bi centralizirala moč oblikovanja politik.

Vendar pa se je kljub temu izkazalo, da bi implementacija trikotnika vladovanja, v smislu večje vključitve podjetij v regulativni proces in s tem uporabe ustreznih kompetenc vseh akterjev trikotnika vladovanja pri regulativnem procesu določanja standardov, omogočila doseg še učinkovitejše transnacionalne regulacije problematike dopinga. Magistrsko delo je razkrilo da bi bilo za doseg ciljev WADA in s tem učinkovite transnacionalne regulacije dopinga treba razširiti odgovornost za jemanje prepovedanih snovi na druge deležnike, predvsem sponzorska

in farmacevtska podjetja. Ključnega pomena je torej vključevanje podjetij v regulativni proces, predvsem v fazo implementacije, kjer je na podlagi koncepta trikotnika vladovanja pomembnost podjetij zelo visoka. Tako bi na eni strani WADA s strani farmacevtskih podjetij pridobivala strokovno znanje, močna multinacionalna podjetja, ki aktivno delujejo v športu, pa bi dodala ustrezna finančna sredstva in druge kompetence za uspešnejše delovanje.

Za implementacijo transnacionalnih regulativnih standardov je pomembno, da so le-ti vključeni v politike, tehnologije in druge procese ključnih podjetij, saj so le tako lahko resno upoštevani. Na podlagi koncepta trikotnika vladovanja so za doseg tega potrebna poslovna znanja, vodstvene sposobnosti podjetij, dostop do njihovega notranjega delovanja in njihove kompetence na področju implementacije Kodeksa. Vključevanje podjetij bi se lahko vzpostavilo prek intervencionistične vloge držav ter s tem zagotovilo objektivno odgovornost sponzorskih in drugih podjetij za jemanje prepovedanih snovi. Finančne sankcije, ki jih bodo podjetja primorana plačati v obliki deleža sponzorirane vsote ali pa zakonsko predpisane vsote, ki bi se namensko porabila za boj proti dopingu, predstavljajo najprimernejšo spodbudo⁵⁵ za vključevanje podjetij k boljši implementaciji načel in pravil Kodeksa ter s tem celostni regulaciji problematike dopinga.

Glavni akterji reševanja problematike dopinga so zastavili ustrezen začetni okvir za nadaljnje oblikovanje in izvajanje politik na področju dopinga. Obstoječe sodelovanje med športnimi organizacijami in vladnimi organi ocenjujem kot zadovoljivo. Odnosi med politiko in športom so močno prepleteni in obojestransko zaželeni, ko obstajata skupni interes in pravno urejen način sodelovanja. Vendar pa globalno obdobje predstavlja veliko izzivov že postavljenim in zasidranim temeljem vladovanja globalnega športa, katerega akterji bodo morali za uspešno reševanje uporabiti primerne kompetence vsakega izmed njih in jih pravilno vključiti v regulativni proces. Le tako bodo lahko postali učinkoviti postavljavci regulativnih standardov v transnacionalnem prostoru. V času demokratične družbe noben organ, ki želi zagotoviti učinkovito regulacijo v skladu z etičnimi načeli, ne bi smel imeti absolutne moči in biti brez neodvisnega nadzora, kot v primeru boja proti dopingu to velja za WADA. Pri pregledu problematike dopinga je jasno, da vzpostavitev sodelovanja med vladami držav in olimpijskim

⁵⁵ Kot je predstavljeno v podpoglavju 3.2.3, so podjetja usmerjena v dobiček in gospodarsko uspešnost. Vzpostavitev korelacije med finančno uspešnostjo podjetja in odgovornostjo do čistega športa bi povečala interes podjetij po vključevanju v boj proti dopingu oziroma postopoma vodila k iskanju skupnih rešitev in s tem do vzpostavitve skupnih ciljev.

gibanjem omogoča boljše izmenjavo informacij, uspešnejšo implementacijo in izvrševanje pravil ter tako uspešnejšo regulacijo dopinga, vendar pa vzpostavljena regulacija in sodelovanje še vedno nista uspela zaježiti razsežnih dopińskih škandalov. Še več, izkazalo se je, da so glavni akterji lahko celo glavni kršitelji lastnih pravil, kar poudarja vprašanje, kdo bi moral nadzirati nadzornika. Vse dokler bodo podjetja služila na račun postavljanja rekordov športnikov in dokler bosta globalna javnost in globalni trg to podpirala, bo reševanje dopinga vedno ostajalo korak za samim problemom.

V primeru uspešne prilagoditve ključnih akterjev globalnega športa na izzive, ki jih transnacionalna dimenzija ponuja obstoječi strukturi vladovanja globalnega športa, imajo le-ti priložnost, da na podlagi internacionalizma prikažejo učinkovit način transnacionalne regulacije in uspešno vzpostavitev globalnega vladovanja problematike dopinga. Kljub izpostavljenim pomanjkljivostim bi bil vzpostavljeni model transnacionalne regulacije WADA, z dodano vključitvijo podjetij, lahko kredibilen vzor za urejanje drugih transnacionalnih problematik, tako znotraj športa kot pri iskanju rešitev, ko gre za druge problematike v mednarodni in globalni skupnosti. Temo bi bilo smotrno raziskovati v smeri novih vprašanj glede vzpona globalnih javno-zasebnih partnerstev, globalnega zasebnega prava in interakcij, ki jih le-to povzroča med zasebnimi in nacionalnimi organi. Predvsem pa v smeri iskanja nadzora nad izvrševanjem skupnih ciljev in zlate sredine med zasebnim in nacionalnim pravom, med avtonomnostjo akterjev in medsebojno odvisnostjo ter med pretiranim nadzorom in sankcioniranjem posameznih športnikov in istočasnim odporom akterjev, da bi bili regulirani.

6 LITERATURA

Abbott, Kenneth W. in Duncan Snidal. 2008. The Governance Triangle: Regulatory Standards Institutions and the Shadow of the State. V *The Politics of Global Regulation*, ur. Walter Mattli in Ngaire Woods, 2–49. Princeton: Princeton University Press.

Agostinis, Barbara. 2006. The main legal issues surrounding the globalisation of sport. V *Šport, narod, nacionalizem: zbornik referatov VIII. ISHPES seminarja in mednarodne družboslovne konference o športu, Ljubljana 24.–27. avgust 2006 = Sport, nation, nationalism: proceedings of 8th ISHPES Seminar and International Conference on Social Science in Sport*, ur. Tomaž Pavlin, 249–258. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport: Zavod Ekvilib.

Arvaniti, Nellie. 2007. Ethics in Sport: The Greek Educational Perspective on Anti-doping. V *Doping in Sport: Global Ethical Issues*, ur. Angela J. Schneider in Fan Hong, 178–194. New York: Routledge.

Avant, D. Deborah, Martha Finnemore in Susan K. Sell, ur. 2010. *Who Governs the Globe?* Cambridge: Cambridge University Press.

Baxter, Ryan. 2015. Athletics in crisis: explaining the damning doping report – video. *The Guardian*, 9. november. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/sport/video/2015/nov/09/athletics-in-crisis-explaining-the-damning-doping-report-video> (12. februar 2016).

Beech, John. 2004. Introduction. V *The Business of Sport Management*, ur. John Beech in Simon Chadwick, 3–24. Harlow: Pearson Education.

Bergant Rakočević, Vesna. 2008. Doping. V *Šport & Pravo*, ur. Vesna Bergant Rakočević, 309–355. Ljubljana: GV Založba.

Blake, Heidi in John Templon. 2016. The Tennis Racket. *BuzzFeed News*, 17. januar. Dostopno prek: https://www.buzzfeed.com/heidiblake/the-tennis-racket?utm_term=.cmezkeGR41#.woXRxP2znL (16. november 2016).

Brewer, Benjamin D. 2002. Commercialization in Professional Cycling 1950–2001: Institutional Transformations and the Rationalization of ‘Doping’. *Sociology of Sports Journal* 19: 276–301.

Brezovšek, Marjan in Irena Bačlija. 2010. *Sodobna upravna misel*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Bruce, Toni in Belinda Wheaton. 2009. Rethinking global sports migration and forms of transnational, cosmopolitan and diasporic belonging: a case study of international yachtsman Sir Peter Blake. *Social Identities* 15 (5): 585–608.

Campbell, Rook. 2010. Staging globalization for national projects: Global sport markets and

elite athletic transnational labour in Qatar. *International Review for the Sociology of Sport* 46 (1): 45–60.

--- 2013. Specifying the global character of sports authority. *PD Magazine*. Dostopno prek: <http://publicdiplomacymagazine.com/wp-content/uploads/2013/02/Specifying-the-global-character-of-SportS-authority.pdf> (15. januar 2015).

Camporesi, Silvia. 2017. The Solution To Doping Is To Extend The Blame Beyond Athletes. *HuffPost*, 25. julij. Dostopno prek: https://www.huffingtonpost.com/silvia-camporesi/the-solution-to-doping-is_b_11132900.html (20. november 2017).

Cashmore, Ellis. 1990. *Making sense of sport*. London: Routledge.

Casini, Lorenzo. 2009. Global Hybrid Public-Private Bodies: The World Anti-Doping Agency (WADA). *International Organizations Law Review* 6: 421–446.

Chappelet, Jean-Loup in Brenda Kübler-Mabbott. 2008. *The International Olympic Committee and the Olympic System. The governance of world sport*. Abingdon: Routledge.

Cox, Simon. 2016. Tennis match fixing: Evidence of suspected match-fixing revealed. *BBC*, 18. januar. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/sport/tennis/35319202> (10. februar 2016).

Cox, Thomas Wyatt. 2014. The International War Against Doping: Limiting the Collateral Damage from Strict Liability. *Vanderbilt Journal of Transnational Law* 47 (1): 295–329.

Culture, Media and Sport Committee. 2016. *Oral evidence: Match Fixing in Tennis, HC 862*, objavljeno 24. februarja 2016. Dostopno prek: <http://data.parliament.uk/writenevidence/committeeevidence.svc/evidencedocument/culture-media-and-sport-committee/match-fixing-in-tennis/oral/29768.html> (16. november 2016).

Czempiel, Ernst-Otto. 1992/2003. Governance and democratization. V *Governance without government: order and change in world politics*, ur. James Rosenau in Ernst-Otto Czempiel, 250–271. Cambridge: Cambridge University Press.

Dart, Jonathan. 2013. In defence of sport. V *Capitalism and sport: politics, protest, people and play*, ur. Michael Lavalette, 30–36. London: Bookmarks Publications.

Doupona, Mojca in Krešimir Petrović. 2000. *Šport in družba: sociološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Dvoršak, Janko. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 14. november.

Eitzen, D. Stanley. 2003. *Fair and Foul: Beyond the Myths and Paradoxes of Sport*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.

Elgot, Jessica. 2016. Nike and Tag Heuer cut ties with Maria Sharapova. *The Guardian*, 8. marec. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/sport/2016/mar/08/nike-and-tag-heuer-cut-ties-with-maria-sharapova> (29. marec 2016).

Evropska konvencija o boju proti dopingu v športu – *Anti-Doping Convention*, sestavljena 16. novembra 1989 v Strasbourgu, v veljavi od 1. marca 1990. Dostopno prek: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168007b0e0> (26. februar 2016).

Forrest, David, Ian McHale in Kevin McAuley. 2008. “Say It Ain’t So”: Betting-Related Malpractice in Sport. *International Journal of Sport Finance* 3: 156–166.

Foster, Ken. 2006. Lex Sportiva and Lex Ludica: the Court Of Arbitration for Sport’s Jurisprudence. *Entertainment and Sports Law Journal* 3 (2): 1–14.

Foucault, Michel. 2007. *Življenje in prakse svobode: izbrani spisi*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Geeraert, Arnout, HIVA-Research institute for work and society Institute for International and European Policy; Policy in Sports & Physical Activity Research Group KU Leuven, Belgium. 2013a. The role of the EU in better governance in international sports organisations. V *Action for Good Governance in International Sport Organisations. Final report*, ur. Jens Alm, 25–37. Copenhagen, Denmark: Play the Game/Danish Institute for sports studies. Dostopno prek:

http://playthegame.org/fileadmin/documents/Good_governance_reports/AGGIS_Final_report.pdf (15. januar 2015).

--- 2013b. The governance agenda and its relevance for sport: introducing the four dimensions of the AGGIS sports governance observer. V *Action for Good Governance in International Sport Organisations. Final report*, ur. Jens Alm, 9–21. Copenhagen, Denmark: Play the Game/Danish Institute for sports studies. Dostopno prek: http://playthegame.org/fileadmin/documents/Good_governance_reports/AGGIS_Final_report.pdf (15. januar 2015).

--- 2013c. Compliance systems: WADA. V *Action for Good Governance in International Sport Organisations. Final report*, ur. Jens Alm, 56–66. Copenhagen, Denmark: Play the Game/Danish Institute for sports studies. Dostopno prek: http://playthegame.org/fileadmin/documents/Good_governance_reports/AGGIS_Final_report.pdf (11. februar 2016).

--- 2013č. Limits to the autonomy of sport: EU law. V *Action for Good Governance in International Sport Organisations. Final report*, ur. Jens Alm, 151–184. Copenhagen, Denmark: Play the Game/Danish Institute for sports studies. Dostopno prek: http://playthegame.org/fileadmin/documents/Good_governance_reports/AGGIS_Final_report.pdf (28. marec 2016).

Gerjolj, Stanko. 2003. Šport in religiozna dimenzija življenja. V *Filozofija športa*, ur. Dušan Macura in Milan Hosta, 51–59. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Gibson, Owen. 2016. Sir Craig Reedie wants drug-cheat sponsorship money for anti-doping fight. *The Guardian*, 8. maj. Dostopno prek: <https://www.theguardian.com/sport/2016/may/08/craig-reedie-wada-drugs-in-sport> (20. november 2017).

Gillon, Doug. 2016. Wada revolution called for in drug war. *The Herald*, 20. november. Dostopno prek: http://www.heraldscotland.com/news/14916396.Wada_revolution_called_for_in_drug_war/ (5. oktober 2017).

Gornik, Maja. 2008. Razreševanje sporov v športu. V *Šport & Pravo*, ur. Vesna Bergant Rakočević, 357–398. Ljubljana: GV Založba.

Governance in Sport Working Group. 2001. *The rules of the game: Conference report and conclusions*. Brussels: Governance in Sport Working Group. Dostopno prek: http://www.fia.com/sites/default/files/basicpage/file/governance_sport.pdf (10. januar 2015).

Gruden, Toni. 2015. Katar ni izumil naturalizacije, a kaj nas čaka na SP-ju 2022? *MMC RTV SLO*, 6. februar. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/sport/rokomet/sp-v-rokometu-2015/katar-ni-izumil-naturalizacije-a-kaj-nas-caka-na-sp-ju-2022/357684> (16. januar 2016).

Hanstad, Dag Vidar, Andy Smith in Ivan Waddington. 2008. The Establishment of the World Anti-doping Agency. A Study of the Management of Organizational Change and Unplanned Outcomes. *International Review for the sociology of sport* 43 (3): 227–249.

Harris, Harold Arthur. 1972. *Sport in Greece and Rome*. Ithaca, New York: Cornell University Press.

Hoye, Russell in Graham Cuskelly. 2007. *Sport governance*. Oxford, England: Elsevier.

Houlihan, Barrie. 2002. *Dying to win: doping in sport and the development of anti-doping policy*. Strasbourg: Council of Europe publishing.

Houlihan, Barrie. 2004. Building an international regime to combat doping in sport. V *Sport and International Relations: An Emerging Relationship*, ur. Roger Levermore in Adrian Budd, 62–76. London in New York: Routledge.

Hums, Mary A. in Joanne Maclean. 2008. *Governance and policy in sport organizations*. Scotsdale, Arizona: Holcomb Hathaway.

IFPMA. 2015. WADA: Second international pharmaceutical conference addresses doping in sport, 28. januar. Dostopno prek: <http://www.ifpma.org/resource-centre/wada-second-international-pharmaceutical-conference-addresses-doping-in-sport/> (18. november 2016).

Ilešič, Marko. 2008. Družbeni in pravni vidiki športa. V *Šport & Pravo*, ur. Vesna Bergant Rakočević, 27–51. Ljubljana: GV Založba.

Ingle, Sean. 2016. Russia orchestrated state-sponsored doping cover-up, says Wada report. *The Guardian*, 18. julij. Dostopno prek: <https://www.theguardian.com/sport/2016/jul/18/wada-report-russia-sochi-winter-olympics> (18. november 2016).

International Handball Federation. 2014. *Player Eligibility Code*. Dostopno prek: http://www.ihf.info/files/Uploads/NewsAttachments/0_03%20-%20player%20eligibility_GB.pdf (16. januar 2016).

International Olympic Committee. 2004. *Olympic Charter*. V veljavi od 1. septembra 2004. Lausanne, Switzerland: International Olympic Committee. Dostopno prek: http://www.olympic.org/Documents/Olympic%20Charter/Olympic_Charter_through_time/2004-Olympic_Charter.pdf (4. januar 2016).

--- 2015a. *Olympic Charter*. V veljavi od 2. avgusta 2015. Lausanne, Switzerland: DidWeDo S.à.r.l. Dostopno prek: http://www.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf (22. november 2015).

--- 2015b. *Factsheet. IOC Integrity Initiatives*. Dostopno prek: http://www.olympic.org/Documents/Reference_documents_Factsheets/Factsheet-IOC_Clean_Athletes_Integrity_Initiatives-english.pdf (11. februar 2016).

--- 2016. *The Olympic Partner (TOP) programme*. Dostopno prek: <http://www.olympic.org/sponsors> (28. marec 2016).

--- 2017. *Olympic Marketing Fact File 2017 edition*. Dostopno prek: <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/IOC-Marketing-and-Broadcasting-General-Files/Olympic-Marketing-Fact-File-2016.pdf> (5. december 2017).

Jarvie, Grant. 2006. *Sport, Culture and Society – An Introduction*. New York: Routledge.

Kristan, Slavko. 2012. *Športni terminološki slovar: delovni izvod za širšo strokovno razpravo*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Kustec Lipicer, Simona. 2007. *Cena uspeha. Evalvacijska analiza javne politike boja proti dopingu v vrhunskem športu v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2009. Šport in politika: (ne)lagodno partnerstvo. V *Kalejdoskop športa: uvod v športne študije*, ur. Mitja Velikonja, Peter Stanković in Gregor Starc, 249–265. Maribor: Aristej.

Lam, Eddie T. C.. 2014. The Roles of Governance in Sport Organizations. *Journal of Power, Politics & Governance* 2 (2): 19–31.

Lavalette, Michael. 2013. Introduction. V *Capitalism and sport: politics, protest, people and play*, ur. Michael Lavalette, 11–24. London: Bookmarks Publications.

Lee, Simon. 2004. Moving the goalposts: The governance and political economy of world football. V *Sport and International Relations: An Emerging Relationship*, ur. Roger Levermore in Adrian Budd, 112–28. London in New York: Routledge.

Loland, Sigmund. 1995. Coubertin's Ideology of Olympism from the Perspective of the History of Ideas. *OLYMPIKA: The International Journal of Olympic Studies* 4: 49–78.

--- 2004. The Vulnerability Thesis and its Consequences: A Critique of Specialization in Olympic Sport. V *Post-Olympism? Questioning Sport in the Twenty-first Century*, ur. Bale, John in Mette Krogh Christensen, 189–199. Oxford: Berg.

Lozanska deklaracija o doping v športu – *Lausanne Declaration on Doping in Sport*. 1999. Sprejeta na Svetovni konferenci o dopingu, 4. februarja v Lozani. Dostopno prek: <http://www.sloado.si/kategorija/lozanska-deklaracija-npsz> (15. januar 2015).

Mandelc, Damjan. 2011. Nacionalizem in globalno državljanstvo. V *Nov(o) državljan(stvo)*, ur. Cirila Toplak in Žiga Vodovnik, 47–69. Ljubljana: Sophia

Mazzucco, Marcus. 2010a. *Lex Sportiva: Sports Law as a Transnational Autonomous Legal Order*. University of Victoria, Faculty of Law, Speaker Series, Victoria, Canada, February 11, 2010. Dostopno prek: http://www.academia.edu/436095/Lex_Sportiva_-_Sports_Law_as_a_Transnational_Autonomous_Legal_Order (9. januar 2016).

--- 2010b. *Lex Sportiva and the Regulation of Doping in International Sport*. *Social Science Research Network*, 26. julij. Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1599273> (12. februar 2016).

Mazzucco, Marcus in Hilary A. Findlay. 2010. *Re-Thinking the Legal Regulation of the Olympic Regime: Envisioning a Broader Role for the Court of Arbitration in Sport*. Dostopno prek: <http://library.la84.org/SportsLibrary/ISOR/isor2010zn.pdf> (5. december 2017).

Mitten, J. Matthew in Hayden Opie. 2010. "Sports law": implications for the development of international, comparative, and national law and global dispute resolution. *Tulane Law Review Association* 85 (2), 269–322.

Møller, Verner. 2004. Doping and the Olympic Games from an Aesthetic Perspective. V *Post-Olympism? Questioning Sport in the Twenty-first Century*, ur. John Bale in Mette Krogh Christensen, 201–210. Oxford: Berg.

National Anti-Doping Organisations. 2016. Russian doping scandal: 'When it mattered most, the IOC failed to lead'. *The Guardian*, 31. julij. Dostopno prek: <https://www.theguardian.com/sport/2016/jul/31/russian-doping-scandal-ioc-failed-to-lead-national-anti-doping-organisations> (18. november 2016).

Nestler, Stefan. 2015. Qatar: Buying their way to sporting success. *Deutsche Welle*, 4. februar. Dostopno prek: <http://www.dw.com/en/qatar-buying-their-way-to-sporting-success/a-18233576> (19. januar 2016).

Olimpijska listina – *Olympic Charter*. 2014. Dostopno prek: http://www.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf (24. marec 2016).

Palmer, Dan. 2016. UK Parliament committee to hear evidence on match-fixing and illegal gambling in tennis. *Inside the games*, 23. februar. Dostopno prek: <http://www.insidethegames.biz/articles/1034671/uk-parliament-comment-committee-to-hear-evidence-on-match-fixing-and-illegal-gambling-in-tennis> (23. marec 2016).

Perelman, Marc. 2012. *Barbaric sport: a global plague*. London, New York: Verso.

Platon. Translated by Benjamin Jowett. 1999. Alcibiades I. Dostopno prek: <http://www.gutenberg.org/ebooks/1676> (22. september 2015).

Resolucija o dopingu športnikov – *Resolution on the Doping of Athletes*, sprejeta 29. junija v Strasbourgu. Dostopno prek: http://www.coe.int/t/dg4/sport/Resources/texts/spres67.12_en.asp#TopOfPage (24. februar 2016).

Rosenau, N. James. 1995. Governance in the Twenty-first Century. *Global Governance* 1(1): 13–43.

--- 1992/2003. Governance, order, and change in world politics. V *Governance without government: order and change in world politics*, ur. James N. Rosenau in Ernst-Otto Czempiel, 1–29. Cambridge: Cambridge University Press.

--- 2003. Globalization and Governance: Bleak Prospects for Sustainability. *International Politics and Society* 3: 1–29.

Slovenska antidoping organizacija. 2015. *Svetovni kodeks proti dopingu*. Dostopno prek: <http://www.sloado.si/kategorija/izobrazevanje-kodeks> (22. februar 2015).

--- 2016a. *FAQ*. Dostopno prek: <http://www.sloado.si/faq> (17. marec 2016).

--- 2016b. *Lista prepovedanih snovi*. <http://www.sloado.si/kategorija/za-sportnike-2016-lista> (15. november 2016).

Splichal, Slavko. 2011. Javnost in javna sfera v dobi globalnega vladovanja. V *Nov(o) državljan(stvo)*, ur. Cirila Toplak in Žiga Vodovnik, 189–218. Ljubljana: Sophia.

Starc, Gregor. 2003. *Discipliniranje teles v športu*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.

Svet Evrope. 2016a. *The Anti-Doping Convention: a chronology*. Dostopno prek: http://www.coe.int/t/dg4/sport/doping/chronology_en.asp (25. februar 2016).

--- 2016b. *Chart of signatures and ratifications of Treaty 135*. Dostopno prek: [http://www.coe.int/sl/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/135/signatures?p_auth = BW2Z4oYH](http://www.coe.int/sl/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/135/signatures?p_auth=BW2Z4oYH) (25. februar 2016).

Šabič, Zlatko. 2011. Analogija med strukturama države in mednarodne skupnosti: globalno vladanje, mednarodne institucije in diplomacija v 21. stoletju. *Teorija in praksa* 48(3): 562–585.

Šaver, Boštjan. 2009. Družbena invencija in ideološka konstrukcija modernega športa. V *Kalejdoskop športa: uvod v športne študije*, ur. Mitja Velikonja, Peter Stanković in Gregor Starc, 13–130. Maribor: Aristej.

Šugman, Rajko. 1991. *Šport, njegov kratek zgodovinski oris v svetu in pri nas*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

--- 1992. *Mednarodno sodelovanje v športu: izhodišča, vsebina, organiziranost*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

--- 1997. *Zgodovina svetovnega in slovenskega športa*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

--- 1998. *Organiziranost športa doma in v svetu*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

TAS/CAS. 2016. History of the CAS. Dostopno prek: <http://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html> (17. november 2016).

Tennis Integrity Unit. Dostopno prek: <http://www.tennisintegrityunit.com> (10. februar 2016).

The T.M.C. Asser Instituut. 2009. *The role of member states in the organizing and functioning of professional sport activities. Report for the European Commission. TENDER No VT/2008/106*. Dostopno prek: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4669& (27. marec 2016).

Thompson, Christopher S.. 2006. *The Tour de France: a Cultural History*. Berkeley in Los Angeles, California: University of California Press.

Turner, S. Bryan. 2011. Theories of globalization. V *The Routledge International Handbook of Globalization Studies*, ur. Bryan S. Turner, 3–22. Abingdon, Oxon: Routledge.

Turnšek-Hančič, Maja in Jernej Prodnik. 2011. (Proti)javnosti v globalnem kapitalizmu. V *Nov(o) državljan(stvo)*, ur. Cirila Toplak in Žiga Vodovnik, 119–143. Ljubljana: Sophia.

Turnšek-Hančič, Maja, Gaja Červ in Irena Bačlija. 2013. Governance kot vladovanje: pojmovna in poimenovalna razčlemba. V *Koncept in prakse lokalnega vladovanja*, ur. Irena Bačlija, 11–25. Zagreb, Ljubljana: Friedrich Ebert Stiftung in Fakulteta za družbene vede.

UNESCO. 2005. Mednarodna konvencija proti dopingu v športu – *International Convention against Doping in Sport*, sprejeta 19. oktobra 2005. Dostopno prek: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=31037&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html (24. marec 2016).

UNESCO. Dostopno prek: <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/anti-doping/international-convention-against-doping-in-sport/> (23. marec 2016).

Union royale belge des sociétés de football association ASBL v Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA v Jean-Marc Bosman and others and Union des associations européennes de football (UEFA) v Jean-Marc Bosman. 1995 C-415/93. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61993CJ0415> (26. januar 2016).

Vodeb, Roman. 2005. *Interpretacija športa*. Trbovlje: Fit.

Whannel, Garry. 1992. *Fields in vision: television sport and cultural transformation*. London: Routledge.

World Anti-Doping Agency. Dostopno prek: <https://www.wada-ama.org/en/who-we-are> (24. februar 2016).

--- 2009a. *Global Anti-doping Organization Chart*. Dostopno prek: https://wada-main-prod.s3.amazonaws.com/resources/files/WADA_PK_Global_ADO_Chart_200901_EN.pdf (24. marec 2016).

--- 2009b. *Cooperation with Law Enforcement*. Dostopno prek: https://wada-main-prod.s3.amazonaws.com/resources/files/WADA_PK_Cooperation_Law_Enforcement_2009_EN.pdf (24. marec 2016).

--- 2010. *Joint Declaration on Cooperation in the Fight against Doping in Sport*, sprejeta 6. julija 2010. Dostopno prek: <https://www.wada-ama.org/en/resources/science-medicine/ifp-ma-wada-joint-declaration-on-cooperation-in-the-fight-against-doping> (29. marec 2016).

--- 2012. International Conference on The Pharmaceutical Industry and the Fight Against Doping: New Partnerships for Clean Sport. 12. novembra v Parizu, v Franciji. Dostopno prek: https://wada-main-prod.s3.amazonaws.com/resources/files/Paris_Conf_Nov2012_proceedings_v2.pdf (16. januar 2015).

--- 2014. *Strategic Plan 2015–2019*. Dostopno prek: https://wada-main-prod.s3.amazonaws.com/wada-strategic_plan-2015-en.pdf (17. marec 2016).

--- 2015. Svetovni protidopinški kodeks 2015 – *World Anti-Doping Code 2015*. Sprejet na sestanku Ustanovne komisije Svetovne protidopinške agencije v Johannesburgu v Južni Afriki, 12.–15. november 2013, stopil v veljavo 1. 1. 2015. Dostopno prek: http://issuu.com/sloado/docs/wadc_webq/1?e=13216298/10328975 (12. februar 2015).

--- 2016a. *Code Review Process*. Dostopno prek: <https://www.wada-ama.org/en/what-we-do/the-code/code-review-process> (24. marec 2016).

--- 2016b. *2015 World Anti-Doping Code*. Dostopno prek: <https://www.wada-ama.org/en/questions-answers/2015-world-anti-doping-code> (24. marec 2016).

--- 2016c. *Code Compliance*. Dostopno prek: <https://www.wada-ama.org/en/what-we-do/the-code/code-compliance> (24. marec 2016).

--- 2016č. *Model Rules*. Dostopno prek: [https://www.wada-ama.org/en/resources/search?f\[0\]=field_resource_collections%3A149](https://www.wada-ama.org/en/resources/search?f[0]=field_resource_collections%3A149) (24. marec 2016).

--- 2016d. *2016 Annual Report Building an agency that is fit for the future*. Dostopno prek: https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/wada_annual_report2016_en.pdf (5. oktober 2017).

WADA in IFPMA. 2010. *Joint Declaration on Cooperation in the Fight against Doping in Sport* - Skupna deklaracija o sodelovanju v boju proti dopingu, priznana s strani Izvršnega odbora WADA, maja 2010 in potrjena s strani Sveta IFPMA, 10. junija 2010. Dostopno prek: https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/ifpma_wada_joint_declaration_on_cooperation_en.pdf (6. maj 2017).

Priloga

Priloga: Intervju z Jankom Dvoršakom

Direktor SLOADO, Ljubljana, november 2017

Pri organiziranosti in delovanju WADA govorimo o enakovredni sestavi med nevladnimi organizacijami (NVO) in državami. Je regulacija dopinga (sprejemanje Kodeksa, protidopinških politik, implementacija, nadzor) v praksi res enakovredno razporejena med omenjena akterja?

Globalni boj proti dopingu je v svetu edinstven, saj nobena druga dejavnost kakršnega koli tipa ni organizirana na tak način. Ker je kršenje protidopinških pravil, kar doping dejansko je, lahko obravnavano tudi kot kaznivo dejanje (Nemčija, Italija, Francija ...), bi bilo enostransko delovanje samo nevladnih organizacij neučinkovito. Zato je sodelovanje vladnih struktur in vladnih organizacij tu nujno. Celo več, glede na statistiko izvedenih testiranj opravijo nacionalne protidopinške organizacije 63 % vseh testiranj (podatek WADA testing figures

2016). Enakovrednost obeh strani ni zahtevana niti predvidena, saj obe strani sodelujeta glede na svoje zmožnosti in sposobnosti.

Mislite, da bi moralo biti v delovanje WADA oziroma v regulacijo dopinga vključenih več akterjev? Če da, kateri?

Za to ne vidim potrebe, saj so na športni strani vključene skoraj vse športne asociacije, z izjemo privatnih lig, kot je to npr. v ZDA, in na vladni strani skoraj vse države.

Kako SLOADO sodeluje z omenjenimi akterji, tj. MOK, OKS, WADA in s slovensko vlado?

SLOADO izvaja svoj del programa, ki je natančno opredeljen v Svetovnem protidopinškem kodeksu in mednarodnih standardih. Vsi deležniki v svetovnem programu imajo svoj del programa, kjer so pristojni za njegovo izvedbo. Ko se naloge med seboj prepletajo, prihaja do sodelovanj in združevanj, tako da se v vsakem trenutku natančno ve, kdo je za kaj odgovoren in kaj je komu storiti. Vse to je organizirano tako, da na najbolj enostaven način, v sodelovanju z vsemi akterji, zagotavljamo varnost in zaščito čistim športnikom.

Na kakšen način je ruski dopinški škandal vplival na delovanje WADA? Je bilo občutiti kakšne spremembe tudi v delovanju SLOADO?

Ruski primer je močno pretresel športno svetovno javnost in organizacije, ki so posredno in neposredno povezane z upravljanjem v športu. Problem odkrivanja ni samo v smislu kršenja protidopinških pravil, temveč se močno širši in zato ga mora v skladu s svojimi pristojnostmi reševati Mednarodni olimpijski komite in pristojne mednarodne športne organizacije. Model sankcioniranja v obliki ne nastopanja na velikih mednarodnih tekmovanjih ima veliko pomanjkljivosti in ga sedaj skupaj z mednarodnimi standardi za skladnost s svetovnim kodeksom pripravljamo vse organizacije, ki smo vpete v svetovni protidopinški boj z WADA na čelu.

SLOADO zaradi tega neposredno ni uvedla nikakršnih sprememb, je pa koordinacija med NADO zaradi primera vsaj za Pjončang bistveno bolj nadzorovana.

Zdi se, da je že za najmanjše prekrške Kodeksa kaznovanih vedno več športnikov, ki jih ne glede na rezultat dopinškega testa čaka t. i. *naming and shaming*, WADA pa še ni zmožna odkriti in kaznovati akterjev v ozadju. Mislite, da bi morala biti Kodeks in CAS

drugače ciljno usmerjena, tj. v iskanje akterjev v ozadju in ne le v kaznovanje posameznikov?

Zloraba kodeksa ni na naši strani, temveč prehitre informacije pridejo v medije predvsem zaradi strasti po medijskem linču posameznih grešnikov. Kodeks je zelo precizen, in dokler je športnikov primer v procesni fazi, informacije ne bi smele v medije. Športnikom je treba zagotoviti ustrezno pošteno zaslišanje pred nepristranskim senatom disciplinske komisije. Res je, da je športnik veliko bolj ranljiv in mu je zaradi odvzetih bioloških vzorcev krivdo enostavno potrditi, a so v preiskave vključeni tudi vsi njegovi spremljevalci, ki pa jim je krivdo v postopku bistveno težje dokazati, še posebej, če športnik v preiskavi noče sodelovati.

Kako bi ocenili vlogo farmacevtskih podjetij v boju proti dopingu?

Formalno in načelno z nami sodelujejo farmacevtska združenja, posamezne korporacije pa ne. V Sloveniji se farmacevtske firme ne želijo vpletati v sodelovanje z nami, čeravno jim dokazujemo, da vsaj športno populacijo navajamo na pravilno rabo zdravil in jim odsvetujemo vsakršno zlorabo pri uporabi zdravil.

Kako bi ocenili vlogo drugih podjetij (Nike, Adidas, sponzorska podjetja posameznih športnikov) v boju proti dopingu?

V primeru Šarapove se Porsche ni odzval na to in ni hotel prekiniti svoje pogodbe s športnico, kar je bilo zelo presenetljivo. Načelno pa se tudi sponzorji čedalje bolj soočajo s težavami sponzoriranja športnih goljufov, zato kršenje protidopinških pravil vključujejo v svoje sponzorske pogodbe.

Ali menite, da bi morala biti vloga podjetij v WADA (in SLOADO) večja?

Ne, ne vidim potrebe po tem. Lahko pa bi prepoznali v našem delu družbeno koristno delo v smislu zaščite športnikov in integritete športa obče in nas podprla.

Kakšne so vaše predstave o prihodnosti čistega športa? Kaj to sploh pomeni in ali mislite, da bo šport kdaj čist?

Doping je star ravno toliko, kot je star šport, zato je nerealno pričakovati, da bomo doping lahko izkoreninili. Šport je ogledalo družbe, in dokler bodo v družbi tekli nemoralni in neetični postopki in dejanja, toliko časa lahko v športu pričakujemo tudi težave z dopingom.

Ali menite, da je transnacionalna regulacija problematike dopinga učinkovita?

Jaz bi dejal, da je globalna regulacija protidopinskega programa ne samo učinkovita, temveč edina možna oblika, saj je šport postal globalen in zato mora globalno biti tudi gibanje za ohranitev čistega športa. Storjenega je bilo veliko dobrega in to je za šport sigurno dobro.

Bi WADA na podlagi očitkov o netransparentnosti njenega delovanja in o tem, da naj bi vedela za določene pozitivne dopinške teste, potrebovala strožji sodni oziroma zunanji nadzor?

Tudi v WADA so samo ljudje, a osebno menim, da delajo zelo dobro, da je njihovo delo transparentno in prepričan sem, da prikrivanj pozitivnih testov ni bilo na njihovi strani, temveč na strani mednarodnih športnih federacij. V marsičem je problem neskladnosti, netransparentnosti in korupcije ravno pri njih.

Vsekakor pa boj proti dopingu mora imeti dober nadzor in če ga kje ni dovolj, ga je treba uvesti, tudi pri WADA, saj ga sedaj praktično nima.

Kako si predstavljate delovanje WADA v prihodnosti?

Konec leta začne postopek spreminjanja Svetovnega protidopinskega kodeksa, ki ga bomo potrjevali leta 2019 na svetovnem kongresu na Poljskem. V proces sprememb bodo povabljene vse športne in vladne organizacije in od tega bo odvisna prihodnost svetovne protidopinske agencije WADA.